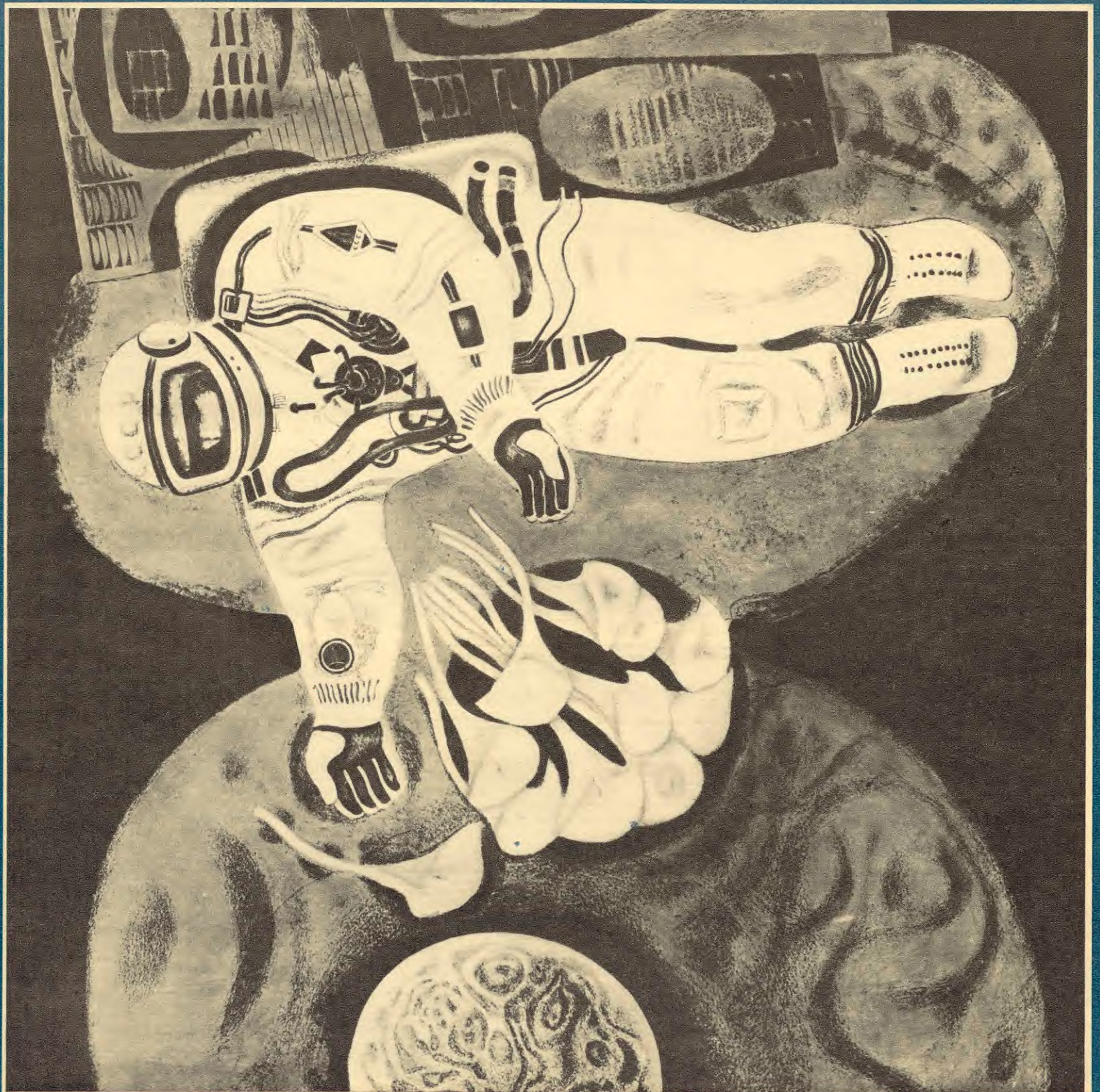

ZVAIGZNE 7

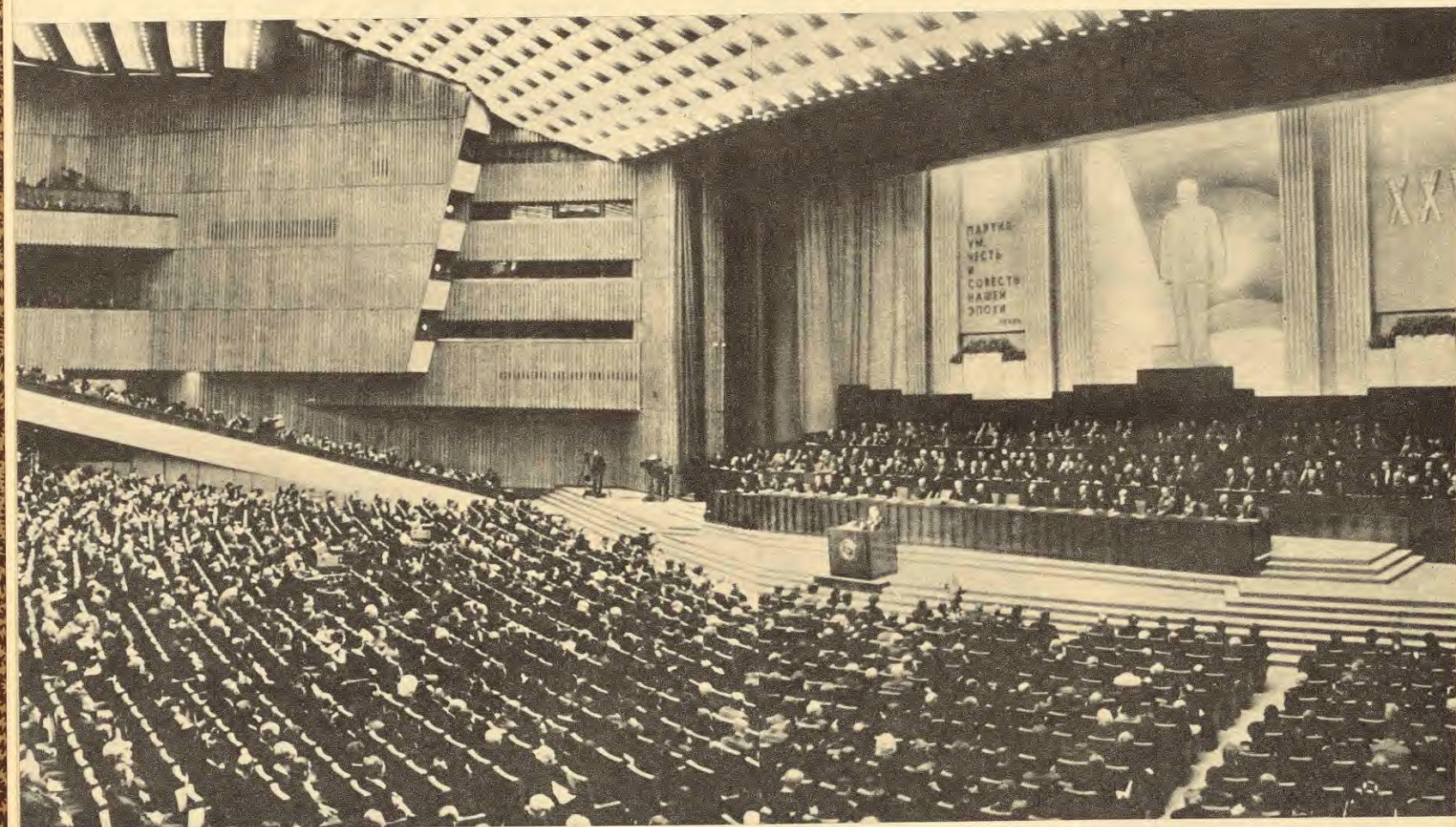
1976 APRĪLIS

PSKP Centrālās Komitejas pārskata referātu lasīja PSKP CK ģenerālsekretārs biedrs L. BREŽNEVS.

Kongresa sēžu zāles kopskats.

Vainaga nolikšana pie V. I. Ļeņina Mauzoleja.

TASS telefo

PADOMJU SAVIENĪBAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS XXV KONGRESS

No 1976. gada 24. februāra līdz 5. martam Maskavā, Kremļa Kongresu pilī, notika Padomju Savienības Komunistiskās partijas kārtējais, XXV kongress.

Kongresu ar īsu ievadrunu atklāja PSKP Centrālās Komitejas ģenerāļsekretārs biedrs L. Brežņevs. Sēdes vadītājs PSKP CK Politbiroja loceklis, PSKP CK sekretārs biedrs M. Suslovs ziņoja, ka kongresā ieradušās komunistisko, strādnieku, nacionālo demokrātisko un sociālistisko partiju delegācijas. Kongress dedzīgi sveica ārzemju viesus.

Kongress izskatīja šādu darba kārtību:

1. PSKP Centrālās Komitejas pārskats un partijas kārtējie uzdevumi iekšpolitikā un ārpolitikā — referents PSKP CK ģenerāļsekretārs biedrs L. Brežņevs.

2. PSKP Centrālās revīzijas komisijas pārskats — referents revīzijas komisijas priekšsēdētājs biedrs G. Sizovs.

3. PSRS tautas saimniecības attīstības pamatvirzieni 1976.—1980. gadā — referents PSRS Ministru Padomes priekšsēdētājs biedrs A. Kosigins.

4. Partijas centrālo orgānu vēlēšanas.

PSKP Centrālās Komitejas pārskata referātu lasīja PSKP CK ģenerāļsekretārs biedrs L. Brežņevs, ko visa zāle sveica vētrainiem, ilgām aplausiem un ovācijām.

Kongress noklausījās PSKP Centrālās revīzijas komisijas pārskatu, ko nolasīja revīzijas komisijas priekšsēdētājs biedrs G. Sizovs.

Kongress vienprātīgi pieņēma rezolūciju par referātu «PSKP Centrālās Komitejas pārskats un partijas kārtējie uzdevumi iekšpolitikā un ārpolitikā», kuras projektu kongresa izveidotās komisijas vārdā iesniedza PSKP Maskavas pilsētas komitejas pirmais sekretārs biedrs V. Grišins.

PSKP XXV kongress atzina par pilnīgi pareizu partijas Centrālās Komitejas politisko līniju un praktisko darbību. Kongress atzina par pareizu PSKP Centrālās Komitejas pārskata referātu un ieteica visām partijas organizācijām savā darbā ievērot atzinumus un uzdevumus, ko izvirzījis

biedrs L. Brežņevs PSKP Centrālās Komitejas pārskata referātā.

Kongress vienbalsīgi apstiprināja PSKP Centrālās revīzijas komisijas pārskatu.

Kongresa prezidija uzdevumā PSKP CK Politbiroja locekļa kandidāts, PSKP CK sekretārs biedrs B. Ponomarjovs nolasīja PSKP XXV kongresa paziņojuma projektu «Brīvību imperiālisma un reakcijas gūstekņiem!». Šo paziņojumu klātesošie vienbalsīgi pieņēma.

Referātu «PSRS tautas saimniecības attīstības pamatvirzieni 1976.—1980. gadā» nolasīja PSRS Ministru Padomes priekšsēdētājs biedrs A. Kosigins.

Kongress vienprātīgi pieņēma lēmumu par PSKP CK projektu «PSRS tautas saimniecības attīstības pamatvirzieni 1976.—1980. gadā». Kongresa izveidotās komisijas vārdā lēmuma projektu iesniedza Baltkrievijas Komunistiskās partijas CK pirmais sekretārs biedrs P. Mašerovs.

Kongresu sveica Padomju Armijas un Jūras Kara Flotes un pionieru delegācijas.

5. martā Maskavā, Kremļa Kongresu pilī, notika Padomju Savienības Komunistiskās partijas XXV kongresa nobeiguma sēde.

Sēdes sākumā balsu skaitīšanas komisijas priekšsēdētājs biedrs D. Ustinovs paziņoja partijas centrālo orgānu vēlēšanu rezultātus.

Kongresa delegāti vētrainiem, ilgām aplausiem uzņēma ziņojumu, ka par PSKP Centrālās Komitejas locekli vienbalsīgi ievēlēts biedrs L. Brežņevs. Kongress ar piekrišanu uzņēma ziņojumu par PSKP CK locekļu, CK locekļu kandidātu un PSKP Centrālās revīzijas komisijas locekļu ievēlēšanu.

*

1976. gada 5. martā notika Padomju Savienības Komunistiskās partijas XXV kongresa ievēlētās PSKP Centrālās Komitejas Plēnums.

Plēnums vienprātīgi ievēlēja biedru L. Brežņevu par PSKP CK ģenerāļsekretāru.

Plēnums vienprātīgi ievēlēja PSKP CK Politbiroju šādā sastāvā:

Politbiroja locekļi biedri L. Brežņevs, J. Andropovs, A. Grečko, V. Grišins, A. Gromiko, A. Kirilenko, A. Kosigins, F. Kulakovs, D. Kunajevs, K. Mazurovs, A. Peļše, N. Podgornijs, G. Romanovs, M. Suslovs, D. Ustinovs un V. Ščerbickis.

Politbiroja locekļu kandidāti biedri H. Alijevs, P. Demičevs, P. Mašerovs, B. Ponomarjovs, Š. Rašidovs un M. Solomencevs.

Par PSKP CK sekretāriem ievēlēti biedri L. Brežņevs, M. Suslovs, A. Kirilenko, F. Kulakovs, D. Ustinovs, B. Ponomarjovs, I. Kapitonovs, V. Dolgihs, K. Katuševs, M. Zimjanins un K. Čerņenko.

Par PSKP CK Partijas kontroles komitejas priekšsēdētāju Plēnums apstiprināja biedru A. Peļši.

*

PSKP Centrālā revīzijas komisija savā sēdē par PSKP Centrālās revīzijas komisijas priekšsēdētāju ievēlēja biedru G. Sizovu.

*

Kongresa nobeigumā Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas ģenerāļsekretārs biedrs L. Brežņevs teica runu, ko kongresa delegāti un viesi noklausījās ar vislielāko uzmanību un vairākkārt pārtrauca vētrainiem, ilgām aplausiem. Runas beigās sākās ilgas ovācijas. Skanēja suminājumi un saucieni: «Lai dzīvo Padomju Savienības Komunistiskā partija! Urā!», «Lai dzīvo ģeņiniskā Centrālā Komiteja!», «Lai dzīvo komunisms!», «Mūsu partijai — slava!».

Biedrs L. Brežņevs paziņoja Padomju Savienības Komunistiskās partijas XXV kongresu par slēgtu. Delegāti un viesi lielā pacilātībā nodziedāja partijas himnu Internacionāli.

VISU ZEMJU PROLETĀRIEŠI, SAVIENOJĪETIES!

ZVAIGZNE

SABIEDRISKI POLITISKS UN LITERĀRI
MĀKSLINIECISKS ILUSTRĒTS ŽURNĀLS.
IZNĀK KOPŠ 1950. G., DIVAS REIZES MĒ-
NESĪ. NR. 7 (617). 1976. G. 5. APRĪLĪ.
LATVIJAS KP CK IZDEVNIECĪBA RĪGĀ.

© LKP CK izdevniecība, ZVAIGZNE, 1976.

Brīvību imperiālisma un reakcijas gūstekņiem!

Padomju Savienības Komunistiskās partijas XXV kongresa paziņojums

PSKP XXV kongress, izteikdams Padomju Savienības komunistu un visas padomju tautas gribu, svinīgi pasludina savu brālīgo, nesatricināmo solidaritāti ar komunistiem, ar visiem, kas cīnās pret imperiālismu un reakciju, pirmām kārtām — ar fašistisko represiju upuriem, ar tiem, kuri smok koncentrācijas nometnēs un cietumos, kurus nežēlīgi spīdzina. Necilvēciskās mocības, kas viņiem lemtas, ir šķiras atbēdība par viņu varonīgo piedalīšanos cildenajā cīņā par darbaļaužu interesēm, par miera un demokrātijas, nacionālās neatkarības un sociālisma ideālu triumfu.

Čīles fašistiskā hunta, ignorējama visplašāko pasaules sabiedrības aprindu sašutuma pilnos protestus un mīdīdama kājām visas tiesību normas, joprojām tur ieslodzījumā izcilo Čīles tautas dēlu, ievērojamo starptautiskās komunistiskās kustības darbinieku, Čīles Komunistiskās partijas ģenerālsekretāru Luisu Korvalanu.

Kongress ar vislielāko nofektību prasa: «Brīvību Luisam Korvalanam! Brīvību mūsu biedriem — Čīles Komunistiskās partijas vadības locekļiem H. Kademartori un H. Montesam, sociālistiskās partijas vadītājiem E. Pensem un K. Lorkam un citiem Tautas vienības frontes darbiniekiem, tūkstošiem cilvēku, kas ieslodzīti fašistiskā režīma cietumos, — komunistiem un sociālistiem, visiem patriotiem un demokrātiem!»

Jaunas progresīvo spēku vāšanās sākuši Urugvajes varasvīri. Mēs prasām brīvību Urugvajes Komunistiskās partijas CK sekretāriem H. Peresam un H. L. Maseram, brīvību visiem Urugvajes komunistiem, Urugvajes plašās frontes prezidentam L. Serenji un citiem demokrātiem!

Jau 18 gadus cietuma kamerā smok Paragvajes Komunistiskās partijas priekšsēdētājs Antonio Maidana. Visā valstī valda nežēlīga militārā diktatūra. Brīvību Antonio Maidanam! Brīvību Paragvajes Komunistiskās partijas CK sekretāram M. A. Soleram un simtiem citu Paragvajes patriotu!

Gvatemalā pēdējos gados par nežēlīgas izrēķināšanās upuriem viens pēc otra kļuvuši Gvatemalas Darba partijas ģenerālsekretāri B. Alvarado Monsons un U. Alvarado Areljano. Brazīlijas cietumos bez pēdām pazūd Komunistiskās partijas un demokrātiskās opozīcijas darbinieki. Reakcionārie spēki izvērsuši sistemātisku teroru pret Argentīnas Komunistisko partiju un citām šīs valsts progresīvajām organizācijām. Nebeidzas terors Haiti.

Kongress izsaka kategorisku protestu pret visām šīm represijām un prasa tās izbeigt!

No imperiālistiskās aģentūras rokas krituši izcille Āfrikas nacionālās atbrīvošanās kustības darbinieki — Gvinejas un Zajā Raga salu Afrikāņu neatkarības partijas ģenerālsekretārs Amilgars Kabrals un Mozambikas Nacionālās atbrīvošanās frontes prezidents Eduardo Mondlane.

Izaicinājums cilvēces sirdsapziņai ir rasistu kundzība pār DĀR, Namībijas un Zimbabves tautām. Cietumsargu necilvēciskās izturēšanās dēļ gājis bojā Brams Fišers — lielais humānists, nelokāmais cīnītājs pret rasismu un sociālo ne taisnību. Ļoti smagi apstākļi ir citiem apcietinātajiem Dienvidāfrikas Komunistiskās partijas — Āfrikas kontinenta visvecākās komunistiskās partijas — darbiniekiem. Kauns rasistiem un viņu rokaspuišiem! Brīvību visām tautām, kas Āfrikas dienvidos piedalās nacionālās atbrīvošanās kustībā!

Tūkstošiem komunistu iznīcināti Indonēzijā. Cietumos un koncentrācijas nometnēs vēl tagad smok desmitiem tūkstošu politisko ieslodzīto. Brīvību Indonēzijas komunistiem, visiem Indonēzijas patriotiem!

Izraēlas okupētajā Palestīnas teritorijā tiek apcietināti un turēti ieslodzījumā cilvēki, kas cīnās pret agresiju, par savas tautas svētajām tiesībām izveidot pašai savu neatkarīgu valsti.

Spānijā joprojām aizsākās dot likumīgu brīvību simtiem tūkstošu politisko ieslodzīto — komunis-

tiem, sociālistiem un citiem demokrātiem. Kongress atbalsā tos, kas cīnās par spāņu tautas taisnīgajiem mērķiem.

Kongress kategoriski nosoda vājšānu un diskrimināciju, kas izvērstā pret komunistiem — konsekvēntajiem miera un tautu drošības sargātajiem, vispaizliedzīgākajiem cīnītājiem par darba cilvēku interesēm, par labāku cilvēces nākotni.

Kongress apliecina pilnīgu atbalstu mocekļiem, revolucionārās kustības un atbrīvošanās kustības varoņiem un sūta viņiem brālīgu sveicienu.

PSKP XXV kongress atbalsā un atzīst par pareizu PSKP CK ģenerālsekretāra biedra L. Brežņeva referātā izvirzīto priekšlikumu uzcelt Maskavā piemiņas monumentu starptautiskās komunistiskās un strādnieku kustības, kā arī nacionālās atbrīvošanās kustības varoņiem, pašizliedzīgajiem cīnītājiem par tautas laimi, kuri krituši no šķiras ienaidnieka rokas. Tas simbolizēs padomju komunistu nelokāmo uzticību cildenajam proletāriskā internacionālisma idejām.

No varonīgās boļševiku partijas pieredzes un daudzu citu zemju revolucionāru paudžu pieredzes mēs zinām, ka neveiksmei lemti visi mēģinājumi ar teroru apturēt vēstures gaitu.

PSKP XXV kongress aicina visus pasaules komunistus, visu zemju darbaļaudis, sabiedriskās un politiskās organizācijas vēl aktīvāk iesaistīties cīņā par to, lai tiktu izbeigts terors un represijas pret progresu, demokrātiju un sociālisma avangarda spēkiem, par visu reakcijas gūstekņu atbrīvošanu.

PSKP un Padomju Sociālistisko Republiku Savienības tautas arī turpmāk nelokāmi ievēros leņiniskās tradīcijas un efektīvi solidarizēsies ar saviem līdzgaitniekiem cīņā par dižajiem un cildenajiem mērķiem, vienmēr būs uzticīgas proletāriskā internacionālisma idejām.

XXV kongress — izcils notikums

XXV kongress — izcils notikums jūsu dižās partijās un Padomju zemes dzīvē. Tai pašā laikā tas ir izcils notikums miera un sociālisma spēkiem visā pasaulē. Mēs uzmanīgi noklausījāmies biedra L. Brežņeva ziņojumu, kas bagāts ar jaunu un dziļu idejisko un sociāli ekonomisko saturu. Mēs atrodamiēs tās apspriešanas iespaidā, kura rit sēžu zālē un ārpus tās sienām un kurā piedalās visas Padomju Savienības tautas, visi tās darbaļaudis. Tā demonstrē jūsu partijas uzticību Ļeņina idejām, tās nākotnes pārliecību, saliedētību ap Centrālo Komiteju ar CK ģenerālsekretāru priekšgalā.

EDVARDS GEREKS,
Polijas Apvienotās strādnieku partijas CK pirmais sekretārs

Vjetnamiešu tauta saprot, ka gan agrāk, gan tagad katrs tās solis uz priekšu, katra Vjetnamas revolūcijas uzvara nesaraucjami saistīta ar svarīgajiem vēsturiskajiem notikumiem Padomju Savienībā. Jo dziļāka ir vjetnamiešu tautas uzticība nacionālās atbrīvošanās un sociālisma ide-

liem, jo augstāk tā ciena vjetnamiešu—padomju lielo draudzību. Tā mūžīgi glabās atmiņā ar proletāriskā internacionālisma dižo garu caurstrāvoto atbalstu un palīdzību.

LE ZUANS,
Vjetnamas darbaļaužu partijas CK pirmais sekretārs

Ja nebūtu Padomju Savienības, kapitālistiskās valstīs nepietiekamo izejvielu resursu un enerģētiskās krīzes apstākļos, daudz nedomādams, atkal būtu sākušas dalīt pasauli. Ja nebūtu Padomju Savienības, mēs nevarētu pat iedomāties nedz to neatkarības pakāpi, kāda mūsu dienās ir mazajām valstīm, nedz tautu sekmiņo cīņu par to, lai atgūtu kontroli pār saviem dabas resursiem, nedz to, ka tautu balss tagad iespaidīgi skan nāciju koncertā.

Vakar mēs ar sajūsmu vērojām milzīgo entuziasmu, ar kādu jūs, kongresa delegāti, uzņēmāt biedra Brežņeva izklāstītās, dziļi revolucionārās koncepcijas. Šķīta, ka tā nebija partija, kas iekarojusi varu gandrīz pirms sešdesmit gadiem, bet jaunais un neizsīkstošais enerģijas pārpilna

partija, kas dienu no dienas iet revolūcijas ceļu.

FIDELS KASTRO RUSS,
Kubas Komunistiskās partijas CK pirmais sekretārs

Padomju zemes panākumi ekonomikā, zinātnē un kultūrā, aizsardzības spēku nostiprināšanā ir vienlaicīgi ķīla visu sociālistiskās sadraudzības zemju tālākai nostiprināšanai un uzplaukumam, jauniem tautu panākumiem vispasaules cīņā par sociālismu un mieru. PSRS rāda citām tautām spilgtu piemēru, kā īstenot dzīvē brīvības, miera, darba, vienlīdzības un brālības ideālus.

Jūsu kongress no jauna apliecina, ka PSKP ir starptautiskās komunistiskās kustības visrūdtākais un pieredzējušākais pulks.

ERIHS HONEKERS,
Vācijas Sociālistiskās Vienības partijas CK pirmais sekretārs

Komunistiskās un strādnieku kustības vēsture apstiprina, ka visefektīvākais revolucionārās cīņas ierocis

par cilvēka sociālo atbrīvošanu ir vienotība, šķiras un internacionālā solidaritāte. Mūsu kustībai ne reizi vien nācies cīnīties un pārvarēt dažādas oportunistiskas, revizionistiskas un nacionālistiskas ietekmes. Pašreiz mēs uzskatām par nepieciešamu dot aktīvu pretsparu Ķīnas maoistiskās vadības politikai, kura atklāti biedrojas ar visreakcionārākajiem spēkiem pasaulē.

GUSTAVS HUSAKS,
Čehoslovākijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsekretārs

Jūsu kongress ir spīdošs apliecinājums tam, ka padomju ļaužu tagadējā paaudze nelokāmi iet uz priekšu pa Ļeņina norādīto ceļu. Nav tagad pasaulē spēka, kas varētu apturēt Padomju Savienības augšupeju, komunisma triumfu. Tas iedvesmo tautas, kuras ceļ sociālismu, visus progresu, sociālisma un miera piekritējus pasaulē, piedod tiem jaunus spēkus.

JANOŠS KADARS,
Ungārijas Sociālistiskās strādnieku partijas CK pirmais sekretārs

PSKP XXV KONGRESSS UN PASAULE

«Padomju zemes ārpolitika iemantojusi cieņu un atbalstu daudzmiljonu tautas masās visā pasaulē. Un šo politiku mēs turpināsim ar divkāršu enerģiju, cīnoties par kara un

Grūti, pat neiespējami vienā komentārā kaut galvenajos vilcienos apskatīt visas tās parmaiņas, kas, pateicoties PSKP un Padomju valdības politikai, notikušas pasaulē divu partijas kongresu starplaikā, aptvert visus tos ārpolitiskos panākumus, kuri vēl augstāk cēlušies pirmās sociālisma valsts starptautisko autoritāti, raksturot visas tās atziņas, kuras ietvertas PSKP CK ģenerālsekretāra L. Brežņeva nolasītajā Centrālās Komitejas pārskata ziņojumā, un visus tos kārtējos uzdevumus ārpolitikā, kurus sev nospraudusi partija. Pie XXV kongresa dokumentiem mums nāksies atgriezties tuvākajos gados vēl un vēl. Tāpēc autoram pašam gribas šo komentāru uzskatīt kā sava veida pieteikumu dažiem ārpolitiskajiem tematiem, kuru analīzei turpmāk jārod vieta žurnāla slējās.

Ja atskatāmies uz pieciem gadiem, kas pagājuši pēc PSKP iepriekšējā, XXIV kongresa, patiešām — starptautiskajā arēnā notikušas būtiskas parmaiņas. Pirms pieciem gadiem pieņemta Miera programma izvirzīja uzdevumu panākt pagrieziena no «aukstā kara», no saspilējuma, kas draudēja pāraugt militārā konfliktā, uz dažādas sabiedriskās iekārtas valstu mierīgu līdzāspastāvēšanu, uz saspilējuma mazināšanu un savstarpēji izdevīgu sadarbību.

Tagad, XXV kongresā, varējām konstatēt, ka šis pagrieziena ir panākts. PSKP un Padomju valdība darījusi visu iespējamo, lai nodrošinātu apstākļus gan mierīgai celtniecībai mūsu zemē un brālīgajās sociālisma zemēs, gan visu tautu mieram un drošībai. Šai sakarā biedrs L. Brežņevs sacīja: «... Centrālajai Komitejai ir pilnīgs pamats ziņot kongresam, ka Padomju Savienības starptautiskais stāvoklis ir stabilāks nekā jebkad. Ceturto gadu desmitu mēs dzīvojam miera apstākļos. Sociālisma pozīcijas nostiprinājušās. Saspilējuma mazināšana kļuvusi par vadošo tendenci. Tāds ir partijas starptautiskās politikas galvenais rezultāts. Ar šādu rezultātu padomju cilvēki var lepoties.»

Un kā, komentējami biedra L. Brežņeva referātu, vienprātīgi atzīmēja arī visi ārzemju komentētāji (to skaitā pat tie, kurus nekādi nevar «apvainot» par simpatizēšanu Padomju Savienībai), šī svarīgā ziņojuma starptautiskās daļas vadlīnija bijusi atslābuma jeb, lietojot ārzemēs populāro franču vārdu, «detant» turpināšana, Miera programmas tālāka realizācija, miera un starptautiskas drošības tālāka stiprināšana visā pasaulē.

Bet ko nozīmē par realitāti kļuvis «detant»? Tas nozīmē, ka nosprausts ceļš, lai radītu vēl labvēlīgākus apstākļus mierīgai sociālisma un komunisma celtniecībai. Miers un sociālisms nav šķirami, miers un revolucionārie ideāli kalpo vienam mērķim, miers ir sociālismam izdevīgs — šis atziņas šodien iemantojušas plašu rezonansi visu patiesi progresīvo spēku vidū pasaulē. Un, kad dažāda reakcionāra politika runā vai ārzemju preses orgānā šai sakarā pavīd izteicieni — aha, ja Padomes ar PSKP CK ģenerālsekretāra vārdiem pašas paziņo, ka atslābums tām ir izdevīgs, tātad tas nav izdevīgs, mums, Rietumos, tātad vajag no tā atteikties — tad, pirmkārt, jāsaprot, tas ir vecs mēdinājums, kas dažādās toņkārtās ir skandējis jau agrāk (atce-

agresijas spēku savaldīšanu, vispārējā miera nostiprināšanu, par to, lai nodrošinātu tautu tiesības uz brīvību, neatkarību un sociālo progresu.»

(Leonīds Brežņevs. Referāts PSKP XXV kongresā)

rēsīmies kaut ASV prezidenta Forda atbildes vārdus šādiem skandētājiem, ka atslābums ir iela ar divpusēju kustības virzienu, respektīvi, izdevīga abām pusēm), un, otrkārt, šādam aicinājumam pārņemt divu sabiedrisko sistēmu sacensību atkal atpakaļ «aukstā kara» ierakumos spīd cauri sava veida atziņām, ka kapitālistiskās iekārtas turpmāko pastāvēšanu šādi politiķi cer garantēt nevis ar idejām, ne ar tautas masu pārliecināšanu, ne ar ekonomiskiem un sociāliem panākumiem, bet tikai ar ieroču spēka palīdzību.

Bet tagad, sekodami CK pārskata referātā dotajam tematu iedalījumam, pievērsīsimies sociālisma pasaulei, mūsu un citu brālīgo sociālistisko zemju savstarpējām attiecībām, kurām, kā teikts referātā, Centrālā Komiteja un tās Politbirojs veltījis uzmanību pirmām kārtām.

Jāsaka, ka aizvadītajos piecos gados šī pasaules daļa piedzīvojusi tālāku augšupēju — notikusi sociālistiskās sadraudzības zemju tautu tālāka politiskā konsolidācija, strauji attīstījusies sabiedriskā ražošana (piemēram, rūpniecība šajos piecos gados te augusi četras reizes straujāk nekā attīstījās kapitālistiskajās valstīs), cēlies darbaļaužu materiālais un kultūras līmenis. Par attīstības likumsakarību kļuvis šo zemju pakāpenisks tuvināšanās process, un tā daudzveidīgo formu skaitā tagad dienaskārtībā, piemēram, izvirzās kopīgu orientētu ilgtermiņa programmu izstrādāšana un izpilde.

Vjetnams tautas uzvara, brīvība Laosā un Kambodžā, Vācijas DR uzņemšana ANO, sociālistisko valstu rietumu robežu garantēšana Centrālajā Eiropā, sociālisma stabila nostiprināšanās Kubā — ar katru no šiem panākumiem, par kuriem runāts CK pārskata ziņojumā, saistās tālākas starptautiskas problēmas, kuru risināšanai turpmāk jābūt visu progresīvo spēku uzmanības centrā. Dienvidaustrumāzijā, pēc tam, kad tur cieta neveiksmi pēc otrā pasaules kara visplašākā imperiālisma bruņotā agresija, tagad dienaskārtībā ir jaunu līdztiesīgu savstarpējas sadarbības attiecību veidošana starp visām turienes valstīm, kas sekmētu šī rajona progresīvo, no imperiālistiskajām zemēm neatkarīgu attīstību. Pagaidām šis process tur ir tikai pašā sākumā. Centrālajā Eiropā jānostiprina panāktā politiskā stabilizācija, dodot pretsparu reakcionāro spēku mēģinājumiem sagrozīt Rietumbērlnes statusu un mēģinot papildināt labvēlīgās politiskās parmaiņas arī ar militārās pretstāves samazināšanu Centrālajā Eiropā. Savukārt, kad runājam par pirmo sociālisma zemi Amerikas kontinentā, aktuāla problēma ir visu Latīņamerikas valstu pilnīga atbrīvošanās no ASV agrāk uzspiestās sociālistiskās Kubas blokādes politikas.

Lasot biedra L. Brežņeva referāta rindas par to, cik izcilu uzmanību Padomju zeme pievērs savu saistību izpildei citu brālīgo zemju priekšā, nāk prātā buržuāziskās propagandas izdomājumi par to, ka sociālistisko valstu ekonomiskā sadarbība esot vienpusīgi izdevīga Padomju Savienībai. «Runa ir ne tikai par lielu savstarpēju ekonomisku izdevīgumu, bet arī par uzdevumu ar izcilu politisku nozīmi,» sacīts šai sakarā referātā. «Tieši tā šo jautājumu aplūko CK Politbirojs. Mēs uzskatām,

ka Valsts plāna komitejai, ministrijām, resoriem, apvienībām un uzņēmumiem, visiem, kas saistīti ar šo darba iecirkni, — ir svēts pienākums rūpīgi un precīzi veikt pasākumus, ko kolektīvi izlēmūšas brālīgās zemes, un pildīt mūsu saistības pret šīm zemēm.»

Gan šīs ekonomiskās, gan visu citu veidu sadarbības pamatā ir sociālisma zemju komunistisko partiju cieņas savienība — droša ķīla sadraudzības zemju saliedētības vēl tālākam pieaugumam, ķīla mūsu sekmēm ideoloģiskajā konfrontācijā ar kapitālismu.

Protams, būtu vēl labāk, ja šai sakarā nenāktos pieminēt Ķīnas vadītāju maoistisko politiku, kura sasauca ar galējās reakcijas nostāju pasaulē. «Tagad jau būtu par maz, ja mēs sacītu, ka maoistiskā ideoloģija un politika nav savienojamas ar marksisma-ļeņinisma mācību. Tās ir klaji naidīgas šai mācībai.» Būtu labāk, ja mūsu valstiskās attiecības ar Ķīnu tiktu normalizētas uz mierīgās līdzāspastāvēšanas principu pamatiem, bet, kas attiecas uz iespēju nākotnē attīstīt ĶTR sadarbību ar sociālistiskajām zemēm, tad tas atkarīgs tikai no ķīniešu puses, no tās atgriešanās pie politikas, kas patiešām pamatotos uz marksisma-ļeņinismu.

Pārskata ziņojumā svarīga vieta ierādīta mūsu sadarbībai ar brīvību atguvušajām t. s. jaunattīstības zemēm, kuras tagad aktivizē savu ārpolitiku, kuru ieguldījums miera un tautu drošības stiprināšanā pasaulē turpina augt, un no kurām daudzās sarežģītā šķiru ciņā attīstības priekšplānā izvirzās sociālistiskā orientācija.

No šīs tematu grupas gribas īpaši izdalīt Tuvos Austrumus — vienu no bīstamākajiem pasaules rajoniem, kur, kā sacīts referātā, pašlaik gan nav kara, taču nav arī ne miera, ne klusuma, un neviens neņem galvot, ka karadarbība neuzliesmos no jauna. Šāds stāvoklis tur draud saglabāties, kamēr vien Izraēla paliks okupētājās teritorijās, kamēr Palestīnas arābu tauta nebūs atguvusi savas tiesības, ieskaitot tiesības uz savas patstāvīgas valsts nodibināšanu. Dienās, kad rītēja PSKP XXV kongress, Tuvo Austrumu konfliktā ieinteresētās valstis turpināja diskutēt jautājumu par Zēnevas miera konferences darba drīzāku atjaunošanu — tas bija ierosināts pirms tam publicētajā PSRS ārlietu ministra A. Gromiko vēstulē ANO ģenerālsekretāram K. Valdeheimam. Šo jautājumu cilāja arī Izraēlas valdība, taču pa savai gaumei — vārdos piekritot konferences darba atjaunošanai, bet tikai «vecajā dalībnieku sastāvā», tas ir, bez Palestīnas atbrīvošanas organizācijas pārstāvju piedalīšanās. (Bet kā vispār var runāt par neregulējumu Tuvajos Austrumos, ja zem tā nebūs parakstījušies Palestīnas arābu pārstāvji? Šādas Izraēlas nostājas dēļ jau agrāk brīnījās pat daudzi buržuāziskie preses izdevumi.)

Dienzēl ūdeni uz izraēliešu dzirnavām turpina liet arī Ēģiptes vadītāji: gan pieļaudami, ka Zēnevas konference varētu atsākties bez palestīniešu piedalīšanās, kuras tad, iespējams, uzaicinātu vēlāk, gan arī paziņojdami, ka jauna militāra konflikta gadījumā Ēģipte vēl, kā saka, padomātu, pirms karotu Sīrijas (un Jordānijas) pusē. Un kā sava veida vainagojums šai Ēģiptes prezidenta Sadata pēdējo gadu prorietumnieciskajai politikai bija viņa lēmums pārtraukt 1971. gadā noslēgtā PSRS—Ēģiptes līguma darbību, lēmums, kas izsauca sašutumu visu arābu progresīvo zemju vidū.

(Turpinājums 6. lpp.)

MŪSU DZIMTENES

ELEKTROENERĢIJA
(miljardos kilovatstundu)

NAFTA (miljonos tonnu)

GĀZE (miljardos kubikmetru)

OGLES (miljonos tonnu)

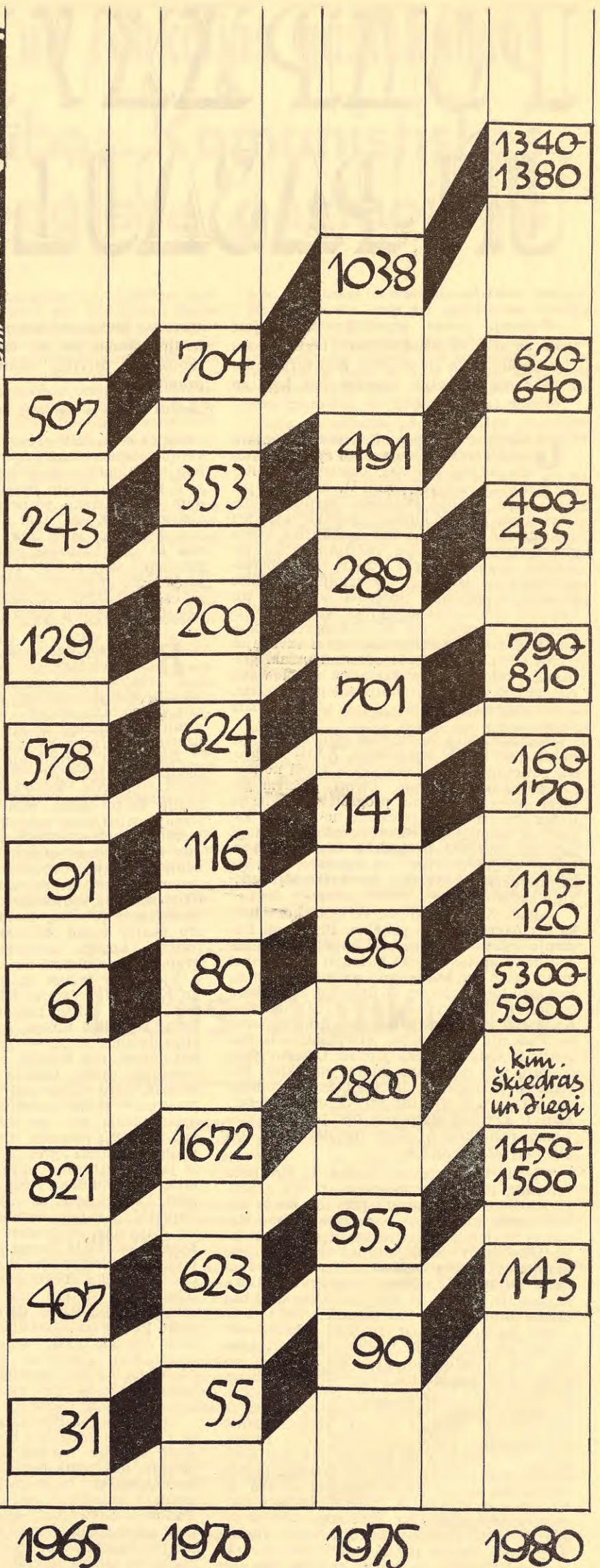
TĒRAUDS (miljonos tonnu)

GATAVIE VELMEJUMI
(miljonos tonnu)

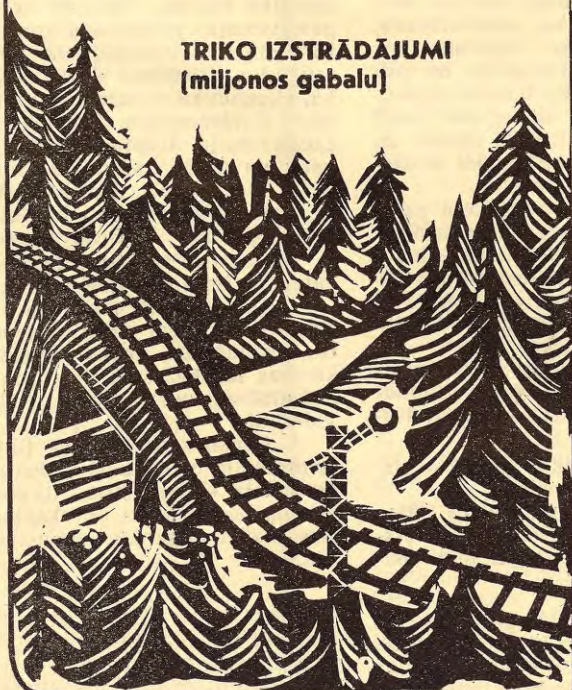
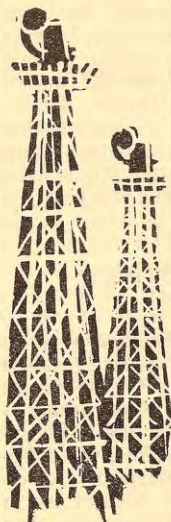
**PLASTMASAS UN SINTĒTISKIE
SVEĶI** (tūkst. tonnu)

ĶĪMISKĀS ŠKIEDRAS
(tūkstošos tonnu)

MINERĀLMĒSLI
(miljonos tonnu)

ATTĪSTĪBAI

CEMENTS (miljonos tonnu)

TRAKTORI (tūkstošos gabalu)

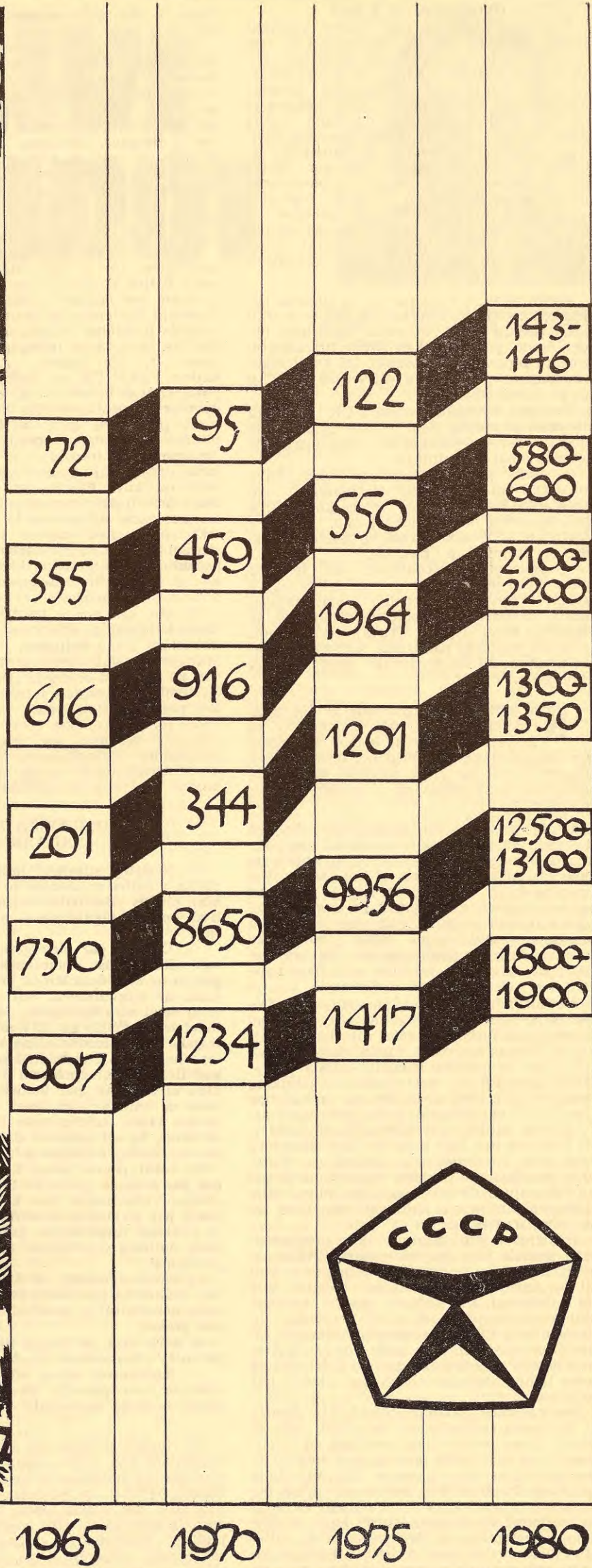
AUTOMAŠĪNAS
(tūkstošos gabalu)

fai skaitā:

VIEGLĀS AUTOMAŠĪNAS
(tūkst. gab.)

AUDUMI (miljenos kvadrātm.)

TRIKO IZSTRĀDĀJUMI
(miljonos gabalu)

Kas attiecas uz Savienoto Valstu valdības nostāju, tad tā joprojām, neskatoties uz sa-
viem vārdiem, darbos nespēj atteikties (zi-
nāmā mērā dažkārt saka, ka arī priekšvēlēša-
nu apsvērumu dēļ) no vienpusīgas Izraēlas
atbalstīšanas, vienīgi pēdējā laikā mēģinot to
vēl papildināt ar mēģinājumiem šķēst arābu
zemju vienību. Tas vēl vairāk iedrošina Tela-
vivas darboņus turēties pie nereālistiskās ie-
domas, ka viņi, uzskatīdami sevi par starp-
tautiskajam imperiālismam nepieciešamu
priekšposteni Tuvajos Austrumos, joprojām
varēs diktēt savus noteikumus pārējām šī
rajona valstīm. Tas vēl vairāk saasina stāvok-
li, kuram jāmeklē risinājums jo vairāk tāpēc,
ka pie durvīm (maijā) ir ANO karaspēka
mandāta termiņš Golana augstienē.

Vārdus sakot, ir runa par to, ka zināmas ap-
rindās, kā atzīmēts referātā, egoistisku mērķu
labad padara Tuvo Austrumu jautājumu no-
regulēšanu par politiskās spēles priekšmetu,
izmanto separātās vienošanās, lai novilcinātu
īstu lēmumu pieņemšanu vai vispār padarītu
tos problemātiskus.

Padomju Savienības nostāja CK pārskata
ziņojumā formulēta šādi: — mēs esam gatavi
piedalīties visos pasākumos, kuru mērķis ir
patiesi risināt šo konfliktu;

— esam gatavi piedalīties visu Tuvo
Austrumu valstu robežu starptautiskā gar-
antēšanā (Rietumu prese savos komentāros
īpaši atzīmēja mūsu priekšlikumu, lai bez
PSRS un ASV šādā garantijā sistēmā pieda-
lītos arī Anglija un Francija);

— esam gatavi piedalīties, lai īstenotu
jaunu mūsu priekšlikumu — meklēt ceļus, kā
izbeigt bruņošanās sacensību šajā rajonā,
saistot, protams, šīs problēmas risinājumu ar
vispārēju noregulējumu Tuvajos Austrumos,
jo citādi militāras palīdzības liegšana agresī-
vas upuriem būtībā nozīmētu tikai labumu
agresoram.

Kas attiecas uz attiecībām ar kapitālis-
tiskajām valstīm, tad galvenais, kā
uzsvērts referātā, te ir cīņa par mierī-
gas līdzaspastāvēšanas principu uzvaru, par
stingru mieru, par jauna pasaules kara izcel-
šanās briesmu mazināšanu un perspektīvu —
to novēršanu.

Pēdējo gadu labvēlīgās pārmaiņas šai ziņā
īstiski jūtamas Eiropā, kur sociālisma pozī-
cijas ir visstiprākās un sociālistisko valstu sa-
skaņotās politikas ietekme visspēcīgākā. Lai
īstenotu dzīvīgu sekmīgu noslēgtās Eiropas
valstu apspriedes rezultātus, Padomju Savie-
nība aizvadītā pusgada laikā jau iesniegusi
vairākus priekšlikumus mūsu kontinenta
valstu sadarbības paplašināšanai, un, bez šau-
bām, mēs sagaidām, lai tādu pašu pieeju pa-
rādītu arī citi apspriedes dalībnieki.

Bet aizvadītais pusgads parādījis arī, ka
mums jāreķinās ar to, ka tie spēki, kuri pē-
dējos gados gribēja izjaukt vai vismaz aiz-
kavēt Eiropas apspriedi, tagad, daļēji maskē-
jušies par apspriedes lēmumu «aizstāvjiem»,
izvērs kampaņu, lai noniecinātu vai iztulkotu
nepareizi šī starptautiskā foruma rezultātus.
Gan NATO augstākajās sfērās, gan reakcionā-
ro partiju mitnēs, gan multinacionālo koncer-
nu kantoros tiek lieti svieteri, lai izstrādātu
kaut kādu «antiatslābuma stratēģiju». Tādēļ
cīņa par Helsinku principu realizēšanu prasis
no Padomju Savienības un citām mieru mīlo-
šajām valstīm jaunus lielus pūļņus visu šo
šķēršļu pārvarēšanai.

Izšķirīgi svarīga nozīme miera nostiprinā-
šanā pasaulē bija pagriezīenam PSRS attie-
cībās ar lielāko kapitālistiskās pasaules val-
sti — Amerikas Savienotajām Valstīm. Visi
tie dokumenti, kas pēdējos gados noslēgti
abu zemju starpā, veido solidu politisku un
tiesisku bāzi tālākai savstarpēji izdevīgas sa-
darbības attīstībai. Pēc mūsu domām, galve-
nais ieguvums līdz šim ir tas, ka tādēļ zināmā
mērā ir mazinājušās kodol kara izcelšanās
briesmas.

Bet nākotnē? Nākotnē, kā teikts biedra
L. Brežņeva referātā, abu lielvalstu attiecī-
bām ir labas perspektīvas, protams, ja tās at-
tīstīsies uz reālistiska pamata, kad domstarpī-
bas un strīdus risina nevis ar varu, draudiem
un ieroču žvādzināšanu, bet ar mierīgiem po-
litiskiem līdzekļiem. «... Padomju Savieni-
ba ir stingri apņēmusies ieturēt kursu uz Pa-
domju Savienības un Savienoto Valstu attiecī-
cību tālāku uzlabošanu stingrā saskaņā ar pa-
nākto nolīgumu un pieņemto saistību garu un

burtu — abu tautu un pasaules miera intere-
sēs.»

Protams, te atkal ir jāreķinās ar to, ka
Savienotajās Valstīs ir ietekmīgi spēki, kas
darbojas pretim starptautiskā saspilējuma
mazināšanai. Šie spēki, starp citu, tagad,
prezidenta vēlēšanu kampaņas gaitā, virzīda-
mi politiskā vīļņa virsotnē tādas kandidatū-
ras kā Reigans, Džeksons, Volless, mēģina
līdzināt sev ceļu uz ASV augstākajiem varas
koridoriem, lai nākotnē gūtu iespēju vērsties
pret atslābuma politiku arī oficiālā valdību
limenī. Jāreķinās tāpat ar to, ka arī pašreizē-
jās ASV valdības politikā ir tādi momenti,
kas apdraud tautu brīvību un neatkarību.

Un tomēr mūsu skats uz nākotni ir pilns
optimisma. Un ar tādu mērķi, kaut pa-
saulē šodien politiskais atslābums ir palicis
vienatnē bez militārā atslābuma pavadības,
Padomju Savienība ir ķērusies arī pie atbru-
ņošanās problēmu risināšanas. Cīņa par dru-
dzainās bruņošanās izbeigšanu, par atbruņo-
šanos ir, kā zināms, viens no galve-
najiem PSKP CK un Padomju valdības ār-
politiskajiem uzdevumiem. Un tagad šis uz-
devums ir neatliekamāks nekā jebkad. Pa-
turot par savu gala mērķi vispārēju un
pilnīgu atbruņošanos, mūsu zeme reizē ar to
izmanto katru iespēju, lai sekmētu bruņo-
šanās drudža vājināšanu ikvienā, kaut ierobe-
žotā iecirknī. Piezīmēsim, ka tieši ar to
mūsu principiālā, konsekventā nostāja pasaules
tautu acīs atšķiras no Pekinas pazīstamās
tukšrunības, kad, vārdos slavīnot pilnīgas
atbruņošanās ideālu, darbos maoistu lideri
pasludina par apgrēcīgu ikkatru vienošanos,
kas ar lielām pūļņiem tiek panākta bruņošanās
ierobežošanas jomā.

Dienās, kad norisa PSKP XXV kongress,
Žeņevā turpinājās PSRS un ASV sarunas, lai
izstrādātu jaunu nolīgumu par stratēģiskā
bruņojuma tālāku ierobežošanu. Šajās saru-
nās, kā atzīmēja biedrs L. Brežņevs, Padomju
Savienība ierosinājusi iet vēl tālāk un vieno-
ties par aizliegumu radīt jaunas, vēl posto-
šākas ieroču sistēmas. Vīnē jau trešo gadu
turpinās sarunas par bruņoto spēku un
bruņojuma samazināšanu Viduseiropā —
arī te sociālistiskās valstis nesen iesniedza
jaunus konkrētus priekšlikumus par tanku

un kodolieroču nesēju lidmašīnu, par raķešu
starta iekārtu un tām paredzētā attiecīgā
kodolmunicijas daudzuma samazināšanu. Va-
jadzīga tikai rietumvalstu atsaukšanās risināt
šos jautājumus tā, lai saglabātu Eiropas
centrā izveidojušos spēku samēru un nekaitē-
tu nevienas puses drošībai.

Plašu atbalsi pasaulē izraisījis biedra
L. Brežņeva referātā izteiktais jaunais priekš-
likums: «Lai vēl vairāk mazinātu kara drau-
dus un radītu labvēlīgus nosacījumus progresa
atbrūņošanās jomā, mēs tagad ierosinām
noslēgt vispasaules līgumu par varas nelieto-
šanu starptautiskajās attiecībās. Šā līguma
dalībnieki, ieskaitot, protams, arī kodolval-
stis, uzņemas saistību atturēties no jebkura
veida ieroču, arī kodolieroču, izmantošanas
savstarpējo strīdu izšķiršanā.»

Ikviens Padomju Savienības Komunis-
tiskās partijas kongress nozīmē secīgi
noietā ceļa posma rezumējumu un ja-
nu uzdevumu programmu izvirzīšanu ne tikai
mūsu zemes iekšpolitikā, bet arī starptautis-
kajā mērogā tālākai cīņai par mieru, tautu
brīvību un neatkarību.

Tagad PSKP XXV kongress kā iepriekšē-
jās Miera programmas organisku turpinājumu
un attīstību izvirzījis **Programmu tālākai
cīņai par mieru un starptautisku sadarbību,
par tautu brīvību un neatkarību**. Var droši
teikt, ka turpmākajos gados tai lemts kļūt
par visu pasaules mieru mīlošo, progresīvo
spēku, visu godīgo cilvēku plaši atzītu un at-
balstītu programmu, par kuras uzdevumu
izpildes gaitu plaši stāstīsīm arī «Zvaigznes»
slējās. Un tādēļ, noslēdzot šoreiz kome-
tāru, vēlreiz pilnībā pārslāpēsim un iegaumē-
sim šīs programmas uzdevumus, tos PSKP
starptautiskās politikas uzdevumus, kuru iz-
pilde, kā sacīts CK pārskata ziņojumā, balstās
uz mūsu zemes ekonomisko varenību, aizsar-
dzības varenību un garīgo potenciālu, uz vi-
su, kas radīts ar padomju tautas darbu.
«PSKP starptautiskā darbība ir visas tautas
lieta.» Un ticība šīs darbības sekmēm, garan-
tija izstrādātās programmas panākumiem tiek
smelta visas padomju tautas atbalstā partijas
līnijai.

PROGRAMMA TĀLĀKAI CIŅAI PAR MIERU UN STARPTAUTISKAU SADARBĪBU, PAR TAUTU BRĪVĪBU UN NEATKARĪBU

— **Nemītīgi stiprinot brālīgo sociālistisko
valstu vienību un attīstot to vispusīgo sadarbī-
bību jaunās sabiedrības celšanā, vairoto ak-
tīvo kopīgo ieguldījumu miera nostiprinā-
šanā.**

— **Cinīties par pleaugošās, mieram bīsta-
mās drudžainās bruņošanās izbeigšanu un
pārēju uz izveidoto ieroču krājumu samazinā-
šanu, uz atbruņošanos. Šai nolūkam:**

a) darīt visu iespējamo, lai pabeigtu saga-
tavot jaunu PSRS un ASV nolīgumu par stra-
tēģisko ieroču ierobežošanu un samazināšanu,
lai noslēgtu starptautiskus līgumus par
kodolieroču izmēģinājumu vispārēju un pil-
nīgu aizliegšanu, par ķīmisko ieroču aizlieg-
šanu un iznīcināšanu, par aizliegumu radīt
jaunus masu iznīcināšanas ieroču veidus un
sistēmas, kā arī ietekmēt dabisko vidi militā-
ros un citādos naidīgos nolūkos;

b) veikt jaunus pūļņus, lai aktivizētu saru-
nas par bruņoto spēku un bruņojuma samazi-
nāšanu Viduseiropā. Kad būs panākta vieno-
šanās par pirmajiem konkrētajiem soļiem šā-
jā virzienā, turpmākajos gados joprojām vei-
cināt militārā saspilējuma atslābumu minē-
tajā rajonā;

c) censties panākt, lai daudzu valstu mili-
tāro uzdevumu pašreizējo pastāvīgo palielinā-
šanu nomainītu to sistemātiskas samazinā-
šanas prakse;

d) darīt visu, lai drīzāk tiktu sasaukta vis-
pasaules atbruņošanās konference.

— **Koncentrēt mieru mīlošo valstu pūļ-
ņus atlikušo kara perēkļu likvidēšanai un vis-
pirms taisnīga un stabila noregulējuma pa-**

nākšanai Tuvajos Austrumos. Sakarā ar šādu
neregulējumu attiecīgajām valstīm izskatīt
jautājumu, kā tas varētu sekmēt drudžainās
bruņošanās izbeigšanu Tuvajos Austrumos.

— **Visādā veidā sekmēt starptautiskā sa-
spilējuma atslābuma padziļināšanos, tā iemie-
sošanos konkrētās valstu savstarpēji izdevī-
gas sadarbības formās. Aktīvi ieturēt līniju
uz Eiropas valstu apspriedes Nobeiguma akta
pilnīgu realizēšanu, uz mierīgas sadarbības
attīstību Eiropā. Saskaņā ar mierīgas līdzās-
pastāvēšanas principiem konsekventi turpināt
ilglaicīgas savstarpēji izdevīgas sadarbības
attiecību attīstīšanu dažādās sfērās — politi-
kā, ekonomikā, zinātnē un kultūrā — ar Ame-
rikas Savienotajām Valstīm, Franciju, VFR,
Lielbritāniju, Itāliju un Kanādu, kā arī Ja-
pānu un citām kapitālistiskajām valstīm.**

— **Tiekties pēc drošības garantēšanas Āzi-
jā, pamatojoties uz šā kontinenta valstu ko-
pīgām pūļņiem.**

— **Censties noslēgt vispasaules līgumu par
varas nelietošanu starptautiskajās attiecībās.**

— **Uzskatīt par vienu no vissvarīgākajiem
starptautiskajiem uzdevumiem visu koloniā-
lās apspiešanas, tautu līdztiesības un neat-
karības ierobežošanas sistēmas palieku, visu
koloniālisma un rasisma perēkļu pilnīgu lik-
vidēšanu.**

— **Censties panākt, lai tiktu novērsta dis-
kriminācija un jebkuri mākslīgi šķēršļi starp-
tautiskajā tirdzniecībā, likvidētas visas ne-
līdztiesības, diktāta un eksploatācijas izpaus-
mes starptautiskajās ekonomiskajās attiecī-
bās.**

partijām, šķiru cīņas pastiprināšanās saspilē-
juma atslābuma apstākļos, proletāriskais in-
ternacionālisms un solidaritāte ar komunis-
tiem un citiem brīvības cīnītājiem, kuri tur-
pina cīņu terora apstākļos (šim jautājumam
PSKP XXV kongress pievērsa īpašu uzmanī-
bu) — par šiem jautājumiem tāpat nākamajā
žurnāla numurā.

AUTOBANDĪTISMS

Parīzes policija atklājusi jaunu laupīšanas paņēmieni. Bandīti, braukdami lielgabarīta mašīnās, mazo automašīnu vadītājus no šosejas nobīda grāvī. Tur viņus aplaupa un gadās arī, ka nosit. «Mēs atgriezīsimies pasta kareišu aplaupīšanas laikos,» paziņojis Francijas nacionālās žandarmērijas pulkvedis Mišels Zanē.

KAUT ARĪ MINHAUZENS BIJA VĪRIETIS...

Sievietes ir izmanīgākas meles nekā vīrieši. Pie šāda secinājuma nonākuši Minhenes racionālās psiholoģijas institūta zinātnieki, kuri izdarījuši eksperimentus ar 3000 vīriešiem un sievietēm. «Melu detektors» momentāni pieķēra melos gandrīz visus vīriešus un tikai nepilnu pusi pārbaudei pakļauto sievietes.

TEMĪDAS TEMPLĪ

Rietumbeļniešu universitātes Juridiskajā fakultātē, kārtējot valsts eksāmenus, nesen konstatēta jauna priekšā teikšanas metode: «apbruņojies» ar miniatūru raidītāju — uztvērēju, topošais Temīdas priesteris konsultējās par savu rakstu darbu ar kvalificētu juristu, kurš sēdēja kādas feras kantorī dažus desmitus metru no eksaminācijas zāles. Viņus pieķēra pārkāpumā radiopārtveršanas dienests. Izmeklēšanā atklājās, ka šādas «juridiskās konsultācijas» eksistē jau sen un klientam tās maksā padārgi — līdz desmit tūkstošiem marku.

VAI TRADĪCIJAS SĀKUMS!

Izrādījies, ka divi pēdējie Merilendas štata (ASV) gubernatori ir kukuļņemēji. Vispirms, pirms diviem gadiem, atmaskoja Spiro Agniju (kādu laiku viņš bija ASV viceprezidents). Tagad Liela žūrija Baltimorā apsūdzējusi kukuļņemšanā pašreizējo gubernatoru M. Mendeli. Noskaidrots, ka Mendelis nodarbojies ar mahinācijām vietējo biznesmeņu interesēs, par ko saņēmis no tiem lielas naudas summas un akcijas.

CIK SYER VĒTRA!

Alma-Atas meteorologi «nosvēruši» spēcīgās smilšu vētras, kas reizēm trako Kazahijas pustuksnešos. Pati «smagākā» izrādījies vētra Kosčagilas rajonā (uz ziemeļaustrumiem no Kaspijas jūras), kura ilga 116 stundas. Caur simmetrīgu vēruma līniju vien, kur noritēja mērījumi, vējš iznesa vairāk nekā 100 tūkstošu tonnu putekļu un smilšu. Zinātnieki trīs gadus meklēja vietas, kur rodas šīs stihijas. Viņi atklāja rajonu, kur 20—30 reizes gadā paceļas smilšu un putekļu mākoņi. Uz savāktu materiālu bāzes sastādīta bīstamo smilšu vētru izcelšanās karte.

DZĪVI VEIDOT

LKP Rīgas rajona komitejas pirmais sekretārs J. Tumovs-Beķis bija PSKP XXV kongresa delegāts.

Partijas sekretāri...

Tagad, pie šīs baltās lapas sēžot, par vienu domājot, nāk prātā daudzi... reāli, nereāli, no dzīves, no grāmatām... varbūt mazliet romantizēts tēls izbalējušā frontes blūzē, kam uzpleču vietā drēbe tumšāka. Nagulnovs ar savu skaidro bērna dvēseli un kaislajām domām par vispasaules revolūciju... Latviešu lauku pagasta partorgs, zemnieks dvēselē, bet kareivis darbībā, vienas lielas idejas vārdā. Vai varbūt otrādi — kareivis dvēselē. **Par saviem sapņiem cīņu sāk...** Pirmie jaunās dzīves organizētāji tautas vidū, uz vietām, kad draudēja slepena bandīta lode. Daudzi tā ir noguldīti pēc kara, miera laikā.

Partijas sekretāri...

Cik daudz mokošu brīžu, kad simtu acu priekšā, vērtējošu, nogaidošu acu priekšā ir jāatrod istais vārds, jāpieņem istais lēmums, ar saspringtu sirdi jāgaida: sekos tev vai nesekos? Tu taču neesi tikai tu, bet partijas sekretārs... vienā vājā, cilvēciskā būtņē tu dažbrīd pārstāvi visu partiju, visu komunisma ideju. Ir vadoši lēmumi, ir rīkojumi, ģenerāllīnija, bet praktiskajā darbībā tūkstošreiz tu esi viens, ar savu lēmumu un savu es, bet tu **nedrīksti palikt viens!**

Pēckara partijas sekretārs... ne pagasta vien, bet rajona sekretārs ar «vīlīti» aizkartiņas uz tūrumu, piemētās vagas malā pie arāja sasmēķēt... O, tagad nosodītais smēķis, cik tas vīru valodu raisījis, kādus smalkus pavedienus līdzējis vērtēt no prāta uz prātu... brauca prom sekretārs ar sivi nosmēķētu mēli, bet sirdī prieks par gūto kopības saītu ar tiem, kurus viņš vada un kuriem kalpo.

Partijas sekretārs — vadonis un kalps.

Pie partijas Rīgas rajona komitejas pirmā sekretāra Jāzepa Tumova-Beķa ierados brīdī, kas iepriekš bija izsludināts par aizņemtu: patiesi, divas dienas pirms Latvijas kompartijas kongresa, var iedomāties, darba bija pārparēm: rakstāmmašīnā pašlaik viņa runa kongresam, arī tā vēl prasīs piedomu, jo sekretārs grib runāt par sociālo plānošanu laukos, veselū jautājumu kompleksu, kas neierobežojas tik ar tuvāko, bet lūkojas tālākā nākotnē... Un šaiā noslogotās dienas agrīnā brīdī sekretārs ir aizņemts tāpēc, ka viņa priekšā uz galda gul dažādiem rokkrakstiem aprakstītu lapu kaudzīte, dažas, redzams, tieši no rūtinburtnīcas izplēstas. Vēstules. Var definēt nozīmīgāk: darbalaužu vēstules. Taču arī mums redakcijās ir zināms, cik dažādi ir rakstītāji un cik tālu dažkārt viens otrs stāv no objektīvas lietu kārtošanas. Tāpēc arī pasprūk jautājums: vai pirmajam sekretāram pašam jāurbjas cauri tādai vēstulu gubai, ne-nozīmīgākas var taču atlasīt citi darbinieki... Nē, atbild Tumovs-Beķis, un viņa balsij ir mierīgs, nosvērts tonis, tā nu reiz vajadzīgs, lai sekretārs pats izskatītu itin visas vēstules.

Vairāk šī doma netiek izvērsta, tā izskanējusi neuzkrītoši, mēs sākam runāt par citiem jautājumiem, un tikai vēlāk, visu pārcilājot atmiņā, izaug šo vārdu dzilākā jēga. Partijas darba demokrātijas likumība. Ikvienam cilvēkam durvis pie partijas sekretāra ir jāatrod vaļā. Darbinieki var pārcensties, tieši vai netīši, sargājot pirmo no niekiem, īpaši nepatikamiem... Bet partijas sekretārs nedrīkst tikt sargāts no balsīm, kas nāk no tautas, kaut arī tā skan viena un kaut arī tā skan aplam. Tādas balsis reizēm parāda, kur ir vāja vieta partijas un padomju darbā.

Katrai paaudzei ir savas «universitātes» līdzās tām, kurās ieskaita ar matrikulu. Šajās uzņem agri — līdzko cilvēkberns sāk apjēgt apkārtnotiekošo dzīvi un uzdod jautājumus. Dažreiz ilgi nav atbilžu, tikai jautājumi krājas un krājas.

Kad Aglonas pagasta pusgraudnieks Tumovs-Beķis 1940. gadā, tikko ieguvis savu mūža sapņa piepildījumu — savu zemi, drīz vien iestājās ar visu to kooperatīvā, viņa dēļnam Jāzepam bija desmit gadu un tas vēl nespēja novērtēt sava tēva progresīvo soli. Toties to pienācīgi novērtēja citi, tautas brāļi no tās pašas svētītās Aglonas, kur cēlā, baltā baznīca un divi klosteri skandēja slavu debesim un dzina svētsvinīgas padevības trīsas pār cilvēku miesu un dvēselēm; ja nebijuši labi laudis, kas laikā pabrīdināja, kooperatīva piekritējam un viņa ģimenel būtu nācies dārgi samaksāt. Uz laikmeta naža šķautnes nobalansēja eksistence, bet ne sirdsapziņa; jaunais Tumovs auga ģimenē, kas gaidīja atgriežamies Sarkano Armiju un padomju varu kā savu dzīvību un nākotni. Jau no bērniecības progresīvi ievirzīts pasaules uzskats, vairāk instinkti, protams, savas šķiras iedots, ne apzinīgi izveidots — marksisma teorijas studijas nāca stipri vēlāk; uz pareizām slīdēm uzlaists vilciens... Bet cik atšķirīga bija iestāšanās komjaunatnē 1947. gadā Aglonas vidusskolā, salīdzinot ar tagadējo iestāšanos, kurp arī gaita ved dabiski, pa gludu un saīstītu ceļu. Jaunais Tumovs-Beķis zināja, kurp iet, bet tas tomēr nebija tik vienkārši, nepavisam ne vienkārši. Visā skolā tikai četri vai pieci komjaunieši. Pats pie savas varas, pie padomju varas, bet skolas mikrovidē — kā spītīgais, kā nepilnīgs, ar smīniem, greižiem skatieniem un izvairību — labākajā gadījumā — pavādīts.

Nu kam tev jāiet turp, kur šodien vēl mazākums... to varbūt daudzreiz varētu sacīt par Jāzepa Tumova-Beķa lēmumiem un darbību visā tālākajā dzīvē.

Jāiet. Man ir tāds princips, viņš sacīja tagad, 1976. gadā, ja esmu par kādu patiesību vai pasākuma lietderību īsti pārliecinājies, tad vairs neatkāpjos, tad rīkojos.

Mēs vēl atgriezīsimies pie tā, ko nozīmē — īsti pārliecināties.

Toreiz, vienam no pirmajiem skolā iestāties komjaunatnes organizācijā, iesākās viņa pašā apzinīgais cīņas ceļš. Cīņa — attiecībā uz pirmajiem pēckara gadiem tas neskan skaļi un nevietā, kā nereti tas ir šodien. Ar to netiek sacīts, ka mūsdienās nebūtu cīņas; tā pastāv, bet tikai ne tādā vīzē, kuru trāpīgi izsmej neparasts plakāts Alītas māju būves kombinātā Lietuvā; tur sacīts: biedri, par tīrību nav jācinās, bet jāņem slota rokā un jāpieslauka.

... Iznāca maza novirze, bet varbūt arī ne, jo šī doma uzvedina atcerēties Jāzepa Tumova-Beķa uzskatus: mazāk runu, vairāk darbu. Jaunu, labu pasākumu var noslēcināt runu plūdus, ja tas nestāsies uz stingra darbības pamata... taču darbībai jābūt pārdomātai un nesasteigtai, tai jābūt savlaicīgai.

Bet arī par to vēlāk.

... Saspringtais stāvoklis Aglonas vidusskolā, dabiski, nevarēja ilgi pastāvēt, tam vajadzēja normalizēties. Kad 1948. gadā no-mainīja skolas vadību un daļu skolotāju, isā laikā komjaunatnes organizācijā iestājās vairāk nekā 100 skolēnu. Jaunatne atplauka sabiedriskajai dzīvei, it kā aizsprosts būtu aizmēzts. 1949. gadā, tikko beidzis vidusskolu,

Jaunais Tumovs-Bekis uzņēmās visa pagasta komjaunatnes darba vadību. Tas bija sarežģīts laiks Latvijas laukos, savā ziņā lūzuma gads; pirmais visgrūtākais posms — asā cīņa ar šķiras ienaidnieku gan daļēji palika aiz muguras, tagad zemnieki masveidīgi stājās kolektīvajās saimniecībās, bet nu sākās jauns, varbūt vēl grūtāks posms — celt jauno saimniecisko dzīvi, veidot jauno cilvēku. Ja mēs sakām: grūtāks, tad šis vērtējums gan radies atskātā, zinot visus noietāja ceļā pieveiktos šķēršļus, bet tolaik, kad Tumovs-Bekis un citi viņa laika un domu biedri bija ceļa sākumā, tas viņus nebaidīja un viņi neprātoja par tā grūtumu, jo darīja to, kam juta aicinājumu un par ko bija pārliecināti. Viņi gāja to ceļu, kas vienīgais bija viņu ceļš. Viņi dzīvoja.

Saprotams, viņš palika komjaunatnes, tad partijas darbā. Sākumā turpat dzimtajā pusē, tad, pēc komjaunatnes darbinieku skolas Maskavā, neilgu laiku LĻKJS Centrālās Komitejas aparatā, tad uz Krustpili par komjaunatnes rajona komitejas pirmo sekretāru, drīz vien — par rajona partijas komitejas orga-dājas vadītāju, MTS zonas sekretāru, tad — partijas Krustpils rajona komitejas otro sekretāru... Viļāni, Rēzekne, Jelgava... Mācības neklātienē Augstākajā partijas skolā; jā, arī mācībām vien nodoties nav bijis laika. Kopš 1969. gada — partijas Rīgas rajona komitejas pirmais sekretārs.

Darba anketa kā karavīram.

*

Rīgas rajons, kā jau republikas galvaspilsētas «piepilsētas» rajons, ir visādi īpatns un atšķirīgs no daudziem tā sauktajiem īstajiem lauku rajoniem. Un ne tikai ar savu purvaino un smilšaino zemi, kur no laika gala virsājs un priežu audzes acīm pierastākas nekā ražena labības vārpotne. Sevišķi lielas pārmaiņas notikušas divās pēdējās piec gadēs, kad rajonā strauji izaugusi rūpniecība un nodibināta pat jauna pilsēta — Olaine — ar veselu ķīmiskās rūpniecības kompleksu, tālāk attīstās tradicionālās nozares — kūdras ieguve Baložos un celtniecības materiālu izstrāde Sauriešos, pieaug ražošanas apjomi Vangažu un Siguldās dzelzsbetona rūpniecības, jaunu profilu rajona saimniecībai piešķir milzīgās enerģētiskās celtnes — Rīgas HES un TEC-2 (nemas jau nerunājot par to, ka šo lielo objektu celtniecības laiks bija īsts spēku sasprindums un pārbaudes laiks arī partijas rajona organizācijai). Devītajā piec gadē rūpnieciskās ražošanas apjoms Rīgas rajonā pieaudzis par 75 procentiem, bet celtniecības un montāžas darbu — par 90 procentiem.

Rajona lauksaimniecībai zināmu specifiku piešķir galvaspilsētas — gandrīz miljona pilsētas — tuvums, tās apgādnieka pienākums. Rīgai katru dienu lielos daudzumos vajag svaigu pienu, gaļu, olas, dārzeņus — un rajona saimniecības tos dod. Sie pienākumi noteikuši itin strauju industrializācijas ievirzi rajona lopkopībā un lauksaimniecībā: Ķekavas un Iecavas putnu fabriku celtniecību, sil-tumnicas 20 hektāru platībā dārkopības saimniecībā «Rīga», pirmo lielo cūkkopības kompleksu ierīkošanu Ulbrokā un Mālpilī. Un tā nu iznācis, ka tieši Rīgas rajonā, kam daba nebūt nav piešķirusi labākos apstākļus lauksaimniecības plauksei, vistālāk šodien pavirzītas jaunās, progresīvās lauksaimniecības industrializēšanas tendences. Padomju saimniecībā «Olaine» pirms vairākiem gadiem uz-cēla un darbu sāka pirmā lielā piena ferma ar 600 govīm vienuviet, kur ieviesti jau fab-rikas darba principi. Dabiski, ka šī ferma iz-raisa lielu interesi republikas lauksaimniekos, turp dodas «delegāti» no citām saimniecībām pārliecināties par rezultātu paši ar savām acīm. Zemnieka (kaut arī tam šodien ir augstākā izglītība) dabā ir raksturīgi sēklu nekaisīt nezināmā zemē; turklāt vai mazums pieredzēts un pārdzīvots, kā daļa «metode» ar maršu sākusies, bet klusi mirusi.

... Iepriekš tika pieminēta Jāzepa Tumova-Bekā izteiktā doma par to, ka jaunais dzīvē ieviešas un nostiprinās tad, ja tam pienācis laiks un to diktē apstākļi. Protams, ka viņš to nav izgudrojis, tas ir klasisks vēsturiskās attīstības pamatlikums... un tomēr — partijas darbiniekam šis klasiskās patiesības iz-pausmes jāprot saskatīt ik sīkā dzīves faktā un izmantot partijas mērķu labā. «Es kādreiz piedalījos pasākumā,» viņš saka, «kad mājas lika uz traktorū ragavām un vilka uz ciematu, bet nebija, kas tajās dzīvo. Tagad cilvēki pa-

ši pamet savas nomaļās mājas un tiecas uz centru. Ekonomiski tagad uzvar saimniecības, kas laikus veidojušas un nostiprinājušas modernus ciematus — tajās pieturas jaunatne, Mālpilī, piemēram, atgriežas puīši pēc armijas. Kādreiz bija stingri lēmumi par bērnu-dārziem kolhozos, bet bērnu turp daudzi ne-veda, šis iestādes papuļēja... nebija gan arī tā iekārtotas, kā prasītu šodienas noteikumi, bet runa nav par to, runa ir par cilvēku psi-holoģiju... Tagad pēc bērnu dārziem itin asi un neiecietīgi prasa it visur, kur to vēl nav.»

Nu labi — par kārtējiem darbiem un uz-devumiem ir partijas lēmumi, ir izstrādāts virziens, ieteikumi... darbojas laika faktors, dabiskās attīstības faktors... Bet cik liela ir partijas rajona komitejas pirmā sekretāra ini-ciatīvas loma? Tagad pat — par lauksaimnie-cības koncentrāciju un specializāciju runā ne pirmo gadu, bet cik kurā vietā paveikts?

Tas ir jautājums Tumovam-Bekim.

Viņš runādams staigā pa savu kabinetu, ap-garo galdu, kas šajā lietainajā janvāra rītā ir kluss un tukšs, bet var gan iedomāties, cik spraigu sarunu un domu te risināts, kā pie-nēmti lēmumi par lielākiem un sīkākiem ra-jona dzīves jautājumiem, kā no šejienes aiz-stīdž neredzami, bet stipri organizācijas pa-vedieni uz visām pusēm.

Kad sākām domāt par Pēternieku kom-pleksu Olaines sovhozā un pirmo reizi iztei-cām šo ideju, atbildēdams uz jautājumu, stāta Jāzeps Tumovs-Bekis rāmā, atcerīgā tonī, pirmais jautājums bija: cik izmaksās vienas govstāvvieta? Kad minējām skaitli, atskanēja balsis: vai prāts! Tik daudz jau maksā dzī-voklis jaunā mājā! Bet šādi pārsteiguma mo-menti pāriet, sākas lietišķa apsvēšana... Rajonā slaucēju mainība sakāpusi līdz 28 procentiem, cilvēkus grūti noturēt, šodien sie-vietes vairs negrib savu dzīvi, kā saka, pie-siet pie govstāves, pat par lielu peļņu ne-grib... Ipaši tagad, kad daudzi jau atsākās arī no savas personiskās govstāves un saimniecības, kad sāk dzīvot tā kā pilsētnieki, iemanto-jot vairāk brīva laika. Rīga daudzām mūsu saimniecībām tuvu — cilvēki brauc uz pil-sētu darbā, ja kolhozā apstākļi neapmierina... Tā kā, var sacīt, situācija nobrieda, pirmo soli vajadzēja spert... Lauku pārveidošanās process ir neapturams, un neviens jau arī to negrib apturēt, tieši otrādi — par atšķirību likvidēšanu starp laukiem un pil-sētu mēs sludinām sen; taču svarīgi ir dzīvē saskatīt tos mezgla punktus, kuru labvēlīga atrisināšana līdzēs skaistos vārdus vērst par īstenību. Un, kad nu šie mezgla punkti atrasti, tad vairs nav ko kavēties... Tā tapa pirmā lielā modernā ferma, kurai sekoja nākamās.

Atbilde izsacīta tēlaini, ar dzīves piemēru. Bet, ja gribētu vispārināt, būtu jāsaka: partijas darbs ir radošs, tas prasīt prasa pēc iniciatīvas «no apakšas», no darba darītāju, speciālistu, vietējo vadītāju puses.

Partijas Rīgas rajona komitejas pirmais sekretārs ar lielu entuziasmu atbalsta lauksaimniecības tālākas koncentrācijas un specia-lizācijas ideju. Entuziasms — to saku es; viņam pašam šis vārds, iespējams, nepatīks. Viņš varbūt dotu priekšroku mierīgākam vār-dam — pārliecība. Mierīgākam un stabilā-kam, kāds satiksmē ar cilvēkiem ir arī viņš pats.

Kā var iegūt pārliecību? Atskatoties pagā-nē, mēs gan ar skumjām, gan ar anekdotēm atceramies dažas «pārliecības» izcākstēšanu; un labas ir gan skumjas, gan anekdotes par bijušajiem maldiem, vienīgi īsa atmiņa nav laba, paštaisna novēršanās no pieredzes skolas.

Mūs dīdīja nepacietība, saka Tumovs-Bekis, mums karsti gribējās divu triju gadu lai-kā dabūt lauksaimniecību augšā — ar ekstrā līdzekļiem... un tā reizēm radās pārspīlējū-mi, sasteigtība. Bet par to jau mēs runājam. Jautājums — kā uztvert īsto dzīves pulsu, kur to taustīt... Jā, pareizi, kādreiz mēs, partijas darbinieki, apsēdāmies vagas malā pie arāja un paklausījāmies viņa zemes gud-rību, bet tagad mēs klausāmies viņa izglīto-tā dēlu — agronoma, zinātnieka — gudrību. Tagad sasēdina partijas darbiniekus vilcie-nā — un uz Maskavu prom, uz tautas saim-niecības izstādi, kas nav parādes laukums, kā daži domā, bet zinātnes popularizēšanas centrs... vai atkal uz institūtiem. Un, ja vien nav slinks, tepat mūsmājās var biežāk pieskriet pie zinātniekiem gan Siguldā, Lop-kopības institūtā, gan Ulbrokā pie lauksaim-

niecības mehanizācijas speciālistiem, pie eko-nomistiem. Ulbrokā jau top mašīnas un iekār-tas, kas parādīsies pēc astoņdesmitā gada... Liekas, nieka jautājums: kā piesiet govī? Bet vecu vecā ķēde tādiem lopu daudzumiem vairs neder, neracionāli... un zinātnieki vēl tagad risina šo praktisko problēmu. Jūdažu fermā uzbūvēja pirmo «karuseli», kur slau-cēja ar aparātiem vairs neiet no vienas govstāves, es pratu traktorū pielaišt, pratu braukt... tas savā ziņā bija prestiža jautājums, uztici-bas jautājums — sak, nav nekāds baltrocītis. Šodien lauksaimnieciskā ražošana kļuvusi tik zinātniska un specializēta, ka tas jau būtu ne-nopietni — visur censties pierādīt savu kom-petenci. Vadības uzdevumi iegājuši citā sta-dijā... kaut gan, jāteic, būtiski jauna nekā nav, partijas darbā arvien ir vajadzējis prast saskatīt galveno, orientēties faktu daudzumā ne vien ar prātu, bet arī ar sirdi...

Vadības māksla, zinātne par vadīšanu... ļoti moderni jēdzieni; mēdz pat teikt — tā iz-šķirs mūsu panākumus komunisma materiāl-tehniskās bāzes celtniecībā.

Nesen — un vēl tagad — kolhozu priekš-sēdētāji bija pieraduši vadīt, pārskatot visu savu saimniecību, pašiem visur klātesot, pat pa divi lāgi dienā. Bet tagad kolhozs «Ādaži» stiepjas no Rīgas līdz Inčukalnam. Nenolieg-sim, saka Tumovs-Bekis, pacēlās daudz balsu pret tik lielu lauksaimnieciskās ražošanas kon-centrāciju... līdz kaut kādai robežai to sa-prata un pieņēma, bet kaut kur sākās it kā psiholoģiska barjera, redzes apvārsņa barjera, stipri individuāla, protams. Bet šoreiz mums vairs nav laika pieradināt pakāpeniski... Lauksaimniecības zinātnieki izstrādāja rajo-nam ražošanas koncentrācijas un specializā-cijas plānu, un jau līdz 1974. gada 1. martam šī shēma pamatos bija realizēta dzīvē. Tagad, pēc diviem gadiem, var pilnībā novērtēt šo procesu — tas bija savlaicīgs, varbūt jau arī nokavēts, jo daudzviet velti ieguldīti līdzekļi ciematam un fermu būvē, kas pēc jaunajiem mērogiem vairs nav tie racionālākie un la-bākie.

*

... Telefona saruna. Tumovs-Bekis saka: es uzskatu, ka viņam ir jāmainās, viņam piemīt tādas īpašības, kas vadītājam godu ne-dara.

Katram darba laukumam, katra cilvēka uzde-vumiem un pienākumiem ir kāda robeža, bet kur ir robeža partijas sekretāra darba lau-kam? Visa rajona saimnieciskā dzīve, ražo-šana un celtniecība — jo ekonomiskā fronte ir izšķirošā partijas pasreizējā cīņas etapā; 125 000 cilvēku dzīves apstākļi, kultūra un sadzīve (vairāki simti ģimeņu no «Daugav-hesstroj» celtniekiem vēl dzīvo vagonos un barakās, šāda stāvokļa ietilgšana nav piejau-jama mūsdienu apstākļos, saka sekretārs); un, vispēdīgi — un vispirms — cilvēku audzināšana, turklāt ne vairs dabiskajā audzināšanas vecumā, bet tad, kad tiem kauli jau sacietējuši, kad lokāmība mazinājusies. Šis pats tele-fona sarunā pieminētais vadītājs, kam jā-mainās, bez šaubām, audzina jau savus bērnus un pretendē, iespējams, uz kolektīva audzināšanu. Partijas rājiens, partijas sods ir spēcīgi morālās ietekmēšanas līdzekļi, bet tie ir ga-lēji līdzekļi; par sliktu raksturu vien, piemē-ram, vai par iedomību un kundziskumu šo rīksti nemēdz cīlāt, lai arī kā šīs īpašības va-dītāja personā būtu visiem manāmas un trau-cējošas. Rodi nu, sekretār, vārdus un līdzek-ļus, kā iedarboties, turklāt katram piedienī-gus, katram pēc mēra. Cilvēki ir tik dažādi pēc rakstura un temperamenta, katra dvēselei it kā sava skaņa, kā taustiņiem klaviatūrā — uz tiem jāprot spēlēt, spēlēt labā nozīmē, lai visu sabalsotu un saskaņotu, lai rastos harmo-niska mūzika, nevis kakofonija.

Ir cilvēki, kuri gadā savas četras reizes jāpakrītizē, tad viņi strādā labi, Jāzeps Tu-movs-Bekis pasmaidīdams saka ar vieglu, draudzīgu humoru. Bet viņa seja kļūst nopietna turpinot: turpreti dažu citu klaja, sabiedriska kritika uz veselu pusgadu izsit no sliedēm. Kā kuro reizi rīkoties? Saudzīgi, smalkjūtīgi ar cilvēkiem, bet — arī darbs ne-drīkst ciest, principiāliem mums jābūt līdz galam.

ZENTA JAUNZEME

Padomju Savienības Komunistiskās partijas XXV kongress

Padomju Savienības Komunistiskās partijas XXV kongresa delegātus un viesus sveic pionieru delegācija.

Sēžu zālē.

PSKP XXV kongresa delegāti balso par kongresa rezolūcijām.

TASS telefoto

L. BREZŅEVS,
PSKP CK Politbiroja loceklis,
PSKP CK ģenerālsekretārs

J. ANDROPOVS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

A. GRECKO,
PSKP CK Politbiroja loceklis

V. GRIŠINS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

D. KUNAĻEVS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

K. MAZUROVS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

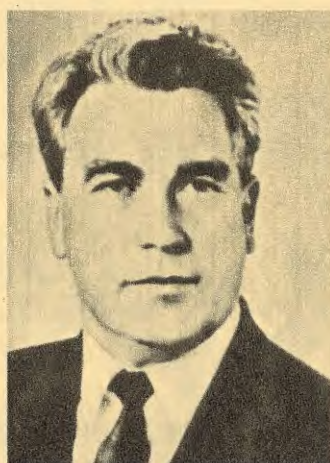
A. PELSE,
PSKP CK Politbiroja loceklis,
PSKP CK Partijas kontroles
komitejas priekšsēdētājs

N. PODGORNIJS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

H. ALIJEVS,
PSKP CK Politbiroja locekļa
kandidāts

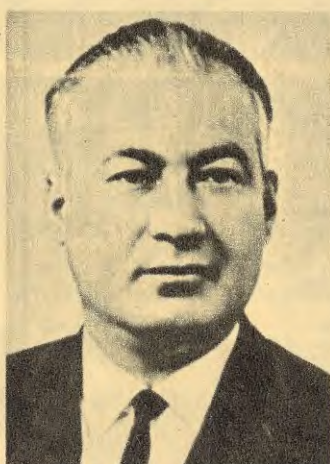
P. DEMIČEVS,
PSKP CK Politbiroja locekļa
kandidāts

P. MAŠEROVS,
PSKP CK Politbiroja locekļa
kandidāts

B. PONOMARJOVS,
PSKP CK Politbiroja locekļa
kandidāts,
PSKP CK sekretārs

S. RAŠIDOVS,
PSKP CK Politbiroja locekļa
kandidāts

M. SOLOMENCEVS,
PSKP CK Politbiroja locekļa
kandidāts

1976. GADA 5. MARTĀ NOTIKA PADOMJU SAVIENĪBAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS XXV KONGRESA IEVĒLĒTĀS PSKP CENTRĀLĀS KOMITEJAS PLĒNUMS.

PLĒNUMS VIENPRĀTĪGI IEVĒLEJA BIEDRU L. BREZŅEVU PAR PSKP CK ĢENERĀLSEKRETĀRU.

A. GROMIKO,
PSKP CK Politbiroja loceklis

A. KIRILENKO,
PSKP CK Politbiroja loceklis,
PSKP CK sekretārs

A. KOSIGINS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

F. KULAKOVS,
PSKP CK Politbiroja loceklis,
PSKP CK sekretārs

G. ROMANOYS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

M. SUSLOYS,
PSKP CK Politbiroja loceklis,
PSKP CK sekretārs

D. USTINOVS,
PSKP CK Politbiroja loceklis,
PSKP CK sekretārs

V. ŠČERBICKIS,
PSKP CK Politbiroja loceklis

PLENUMS IVELEJA PSKP CK
POLITBIROJU, PSKP CK SEKRE-
TARIĀTU UN APSTIPRINĀJA
PSKP CK PARTIJAS KONTROLES
KOMITEJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJU.

TASS fotohronika

I. KAPITONOVS,
PSKP CK sekretārs

V. DOLGIHS,
PSKP CK sekretārs

K. KATUSEVS,
PSKP CK sekretārs

M. ZIMJANINS,
PSKP CK sekretārs

K. ČERŅENKO,
PSKP CK sekretārs

G. SIZOVS,
PSKP Centrālās revīzijas
komisijas priekšsēdētājs

11

ŠOGAD—800 „LATVIJAS”

PSKP XXV KONGRESA DIENĀS JELGAVAS MIKROAUTOBUSU RŪPNĪCAS GALVENO KONVEIJERU ATSTĀJA PIRMĀS JAUNĀ MODEĻA «LATVIJAS».

APGŪT KOMPLICĒTĀS TEHNOLOĢISKĀS IEKĀRTĀS LATVIJAS PSR AUTOMOBĪĻU BŪVĒTĀJIEM PALĪDZĒJA LABĀKO MASKAVAS, TOLJATI, MINSKAS UN CĪTU PILSĒTU RADNIECISKO UZNĒMUMU SPECĪALISTI.

Rīt pēdējie montāžas darbi, beidzas «Latvijas» ceļš rūpnīcā. Konveijeru līniju kopgarums sasniedz gandrīz astoņus kilometrus.

Jaunais mikroautobuss RAF-2203 atbilst pasaules automobiļu tehnikas prasībām. Šī «Latvija» domāta PSRS hokeja federācijai.

Pēdējā pārbaude. TKN kontrolieris Vladimirs Kulagins (no kreisās) jauno mikroautobusu nodod šoferim izmēģinājamam Rolandam Jankovam.

GUNĀRA LĪVENA foto

ATJAUNOTAS SPĒLES

Grieķu karavīrs Filipīds, kurš pirmoreiz noskrēja 42,195 kilometrus no Maratonas uz Atēnām, izdvešis lepno un laimīgo vārdu «Uzvarai!», sabruka nedzīvs pilsētas laukumā. Viņš atnesa ziņu, ka līdzināmā pie Maratonas atēnieši kopā ar sabiedrotajiem nosargājuši savas dzimtenes neatkarību, sakaujot iebrukušo persiešu daudzskārtējo pārspēku. Iepriekšējās divās dienāks Filipīds bija noskrējis vairāk nekā divsimt kilometru — pāri kalnu pārejai no Atēnām uz Spartu, aicinādam sabiedrotos palīgā, un no turienes atpakaļ uz karalauku — pēc tam bez atpūtas piedalījies kaujā, un nu vēl šis skrējienis ar uzvaras vēsti. Kaut gan Filipīds bija rūdīts atlēts, izturēt šādu slodzi cilvēka sirds nespēja.

Tas notika senajā Grieķijā 490. gadā pirms mūsu ēras.

Gandrīz divarpus tūkstošus gadu vēlāk, pie mūsu XX gadsimta sliedzņa, pa šo pašu akmeņaino ceļu skrēja grieķu pastnieks Spiross Luiss un vēl divdesmit četri pasaules labākie skrējēji. Filipīdam par godu šī distance bija iekļauta pirmo tagadnes olimpisko spēļu programmā. Tā kā tas notika Atēnās, tad maratonskrējienis, dabiski, izvērtās par centrālo notikumu. Daudzi tūkstoši stadionā sapulcējušos grieķu cerēja uz sava tautieša uzvaru — to prasīja viņu nacionālais lepnums un gods. Bet no pusdistances atnāca vēsts, ka tālu priekšā izrāvējis amerikānis, austrālietis un francūzis. Grieķu tūkstošiem stadionā tā bija traģēdija. Pēcāk gan izrādījās, ka patiesībā traģēdija bijusi visiem trim līderiem — karstajā Grieķijas saulē viņi krita par upuri pašu uzkurinātajam tempam un bija spiesti izstāties. Stadionā pirmais ieskrēja Spiross Luiss. Grieķu liksmē bija neapraķstama. Pat Grieķijas karalis nespēja nociesties savā karaliskajā ložā — izdrāzies stadionā, viņš pēdējo apli noskrēja uzvarētājam līdzī. Pastnieks Spiross Luiss, kļūdams par olimpisko čempionu, bija kļuvis arī par Grieķijas nacionālo varoni. Viņa triumfs bija tik liels, ka pat vēsture, runājot par 1896. gada Atēnu olimpiskajām spēlēm, uzsver Spirosa Luisa vārdu un tikai starp citu piemin atjaunoto olimpisko spēļu pirmo čempionu trīssoļlēcēju Džemsu Konoliju (ASV) vai arī triju zelta medaļu ieguvēju franču ritenbraucēju P. Masonu. Šis pirmais olimpiādes divkārtējais čempioniem amerikāņiem T. Berkam, E. Klarkam, R. Geretam, austrālietim E. Flekam, anglim D. Bolendam un ungāram A. Haijošam, protams, uzmanības tika vēl mazāk.

Pastnieks Spiross Luiss iegāja vēsturē tāpat kā pavārs Korebs.

Viņu abu dzīvē ir daudz kas līdzīgs. Abi ir pirmo olimpisko spēļu varoni. Korebs par tādu kļuva 776. gadā pirms mūsu ēras, uzvarot skriešanā pirmajās vēsturē oficiāli datētajās olimpiskajās spēlēs.

Viņu abu vārdi kļuvi tieši par atjaunoto olimpisko spēļu simbolu — senajā Grieķijā tās bija notikušas jau ilgi pirms Koreba uzvaras, tad pārtrauktas. Nav zināmi vienīgi konkrēti gaduskaitļi.

Tolaik grieķu valstīnās karoja ne tikai ar citām tautām, bet bieži vien arī pašas savā starpā. Kā konflikts, tā karš. Un tā nu reiz sīkās Elīdas valdnieks Ifīts, domādams, kā šos karus izbeigt, prasījis padomu orakulam. «Atjauno olimpiskās spēles,» tas atbildējis. Ifīts aicinājis paklausīt orakula padomam arī Spartu, ar kuru Elīdai visbiežāk iznāca karot. Kopā ar Spartas likumdevēju Likurgu viņi vienoties par svētā pamiera noteikumiem: olimpisko sacensību laikā jāpārtrauc jebkāda karadarbība; jāļauj brīvs ceļš ikvienam, kurš iet vai brauc uz Olimpiju, kur notiek olimpiskās spēles, arī tiem, kuri nāk vai brauc no

**KARALIS SKRIEN PĒDEJO APLI ○ 1168
GADOS — 293 OLIMPISKĀS SPĒLES! ○
PJĒRS DE KUBERTĒNS: «VAJAG DZIVOT
NEVIS SEV, BET CITIEM.» ○ PIRMS 80
GADIEM — ATGRIESANĀS GRIEKIJA**

naidīgās valsts. Veselu mēnesi («svēto mēnesi») visā Grieķijā iestājās miers. Vīri, kas vēl nupat bija krustojuši šķēpus kaujas laukā, tagad mērojās spēkā, veiklībā un ātrumā sporta sacensībās.

Olimpiskās spēles kļuva par sengrieķu nacionālajiem svētkiem, kurus svinēja ik pēc četriem gadiem, vasaras vidū, pilnā mēnesī, un tie ilga septiņas dienas. Pirmajā notika ziedošana dieviem un citas ceremonijas, pēdējā svinīgs gājiens un mielasts. Pārējās piecās dienās notika dažādas sacensības: skriešanas, lēkšanas, dūru cīņa, zirgu skriešanās, šķēpa mešana mērķī un diska mešana tālumā.

Tik plaša programma izveidojās ilgu gadu gaitā. Pirmajās olimpiskajās sacensībās, kurās uzvarēja Korebs, bija tikai vienas stadijas skrējienis (ap 193 m). Tā turpinājās līdz četrpadsmitajām spēlēm (724. g. p. m. ē.), kad stadiju sāka skriet līdz tās gala stabiņam un atpakaļ, piecpadsmitajās nāca klāt tālskrējienis (24 stadijas, t. i., ap četrarpus kilometru). Kopš 720. g. p. m. ē. visi sacentās gluži kailli: togad uzvarētājam — jaunajam Orsipam — skrejot nokritis gurnu apsegs, un viņš finišējis kails. Citi arī gribēja uzvarēt un darīja viņam pakal. Slavā un suminājumos, kādus saņēma uzvarētājs senajā Grieķijā, mūsdienu čempioni viņam līdzī netiek: to sumināja svētku viesi, viņam bija tiesības likt uzstādīt savu statuju Olimpijas svētbirzē Altā, pasūtīt sev par godu dzejniekam uzvaras dziesmu, ko koris dziedāja vai nu Olimpijā, vai arī uzvarētājam atgriežoties mājās, kur viņu sumināja dzimtā pilsēta. Dažādos olimpiskās programmas veidos pāraķi bija dažādi atlēti, taču uzvarētāja lauru vainagu saņēma tikai viens. Tāds bija likums: katrās olimpiskajās spēlēs tikai viens uzvarētājs, kura vārdā tās tika godātas vēlāk.

Astoņpadsmitajās sacensībās ieviesa olimpisko piecīņu (parastais skrējienis, tāllēkšana, diska mešana, šķēpa mešana un laušanās), divdesmit trešajās — dūru cīņu, trīsdesmit trešajās — jāšanu un pankratiju (dūru cīņas un laušanās apvienojums), sešdesmit piektajās — skriešanos kaujas aprūpojumā (brūņu cepure, kāju brūnas, vairogs; vēlāk gan palika tikai vairogs), simts četrdesmit piektajās (200. g. p. m. ē.) — pankratiju zēniem utt.

Astondesmit ceturtajās olimpiskajās sacensībās par oficiālu programmas sastāvdaļu kļuva arī mākslas konkurss. Olimpisko spēļu dalībnieki bija vēsturnieks Hērodots, orators Dēmostens, filozofs Sokrats un citi ne mazāk slaveni antīkās pasaules vīri. Matemātiķis Pītagors, piemēram, kļuva par olimpisko čempionu dūru cīņā.

Korebu no Spirosa Luisa šķīr milzīga laika distance.

Sajā laika šķīrumā bija olimpisko spēļu uzplaukums. Tās regulāri turpinājās arī pēc tam, kad Hellāda zaudēja savu vareņību un to pakļāva Roma. 1168 gados (no 776. g. p. m. ē. līdz mūsu ēras 394. gadam) pavisam notika 293 olimpiskās spēles!

Sajā laika šķīrumā tām pienāca gals. Priešteru uzskūdīts, imperators Teodosijs mūsu ēras 394. gadā olimpiskās spēles aizliedza — tās esot pagāniskas. Tā — gluži herostratiski! — vēsturē izdevās palikt arī Teodosijam: tā atceras arī valdnieku dumjības.

Sajā laika šķīrumā Olimpiju piemeklēja vairākas zemestrīces, galīgi sagraudamas to,

kas vēl bija palicis pāri pēc Teodosija lieguma. Lai postaža būtu pilnīga, Alfejas upe uzplūdināja smilšu kārtas.

Līdz lēmumam par olimpisko spēļu atjaunošanu bija jāpaiet apaļam pusotram gadu tūkstotim. To pieņēma speciāls starptautisks kongress 1894. gadā, bet vislielākais paldies par to pienākas vienam cilvēkam. To panāca vīrs, kura devīze bija: «Vajag dzīvot nevis sev, bet citiem». Un franču pedagogs Pjērs de Kubertēns tā dzīvoja: viss viņa mūžs veltīts olimpiskajām spēlēm, kurās sacentās citi.

Tagad, kad katru ceturto gadu notiek divējas olimpiskās spēles — vasaras, kas pazīstamas jau no antīkās pasaules, un ziemas, kas dzima mūsu gadsimtā un pirmoreiz notika 1924. gadā —, kad pilsētas sacensības par godu tās sarīkot, liekas brīnumaini, ka to atjaunošanai vajadzēja lūgties audiences pie karājiem un premjerministriem, apvārdot un pārliecināt tos, lauzt neuzticības un neizpratnes ledu un paciest skeptiķu vīpsnas un pretinieku irgas. Bet tā nu tas bija, un tas varēja būt pa kaulam tikai cilvēkam ar Kubertēna dzīves principu un viņa spējam. Šā mērķa vārdā viņš braukāja pa pasauli, meklēja un apvienoja piekritējus, izlūdzās un izprasīja līdzekļus. Viņš ticēja, ka olimpisko spēļu ideja modinās cilvēcē brīvības, mierīgas sacensības un fiziskās pilnveidošanās garu, veicinās tautu sadarbību kultūras laukā. Kopā ar viņu darbojās daudzi, taču iniciators, olimpisko spēļu atjaunošanas dvēsele bija Pjērs de Kubertēns.

Kubertēns loloja sapni tagadnes pirmās olimpiskās spēles sarīkot Parīzē. Tautieši viņu neatbalstīja. Viegļāk pierunājami bija grieķu varasvīri. Kaut arī olimpisko spēļu dzimtenes premjerministrs plātīja rokas, kad sarunas ievirzījās par finansu jautājumiem, atradās bagāti mecenāti. 1896. gada 5. aprīlī spēles Atēnās varēja sākties. Atklāšana bija pulcējusi astondesmit tūkstošus skatītāju. Svinīgi skanēja Zamaras sacerētā himna. Dārdeja lielgabalu salūts. Vīrs stadiona uzlidoja baložī. Tika teiktas runas, uzsaukti tosti, skanēja apsveikumi un ovācijas. Un tad pienāca kārtā pirmajam startiem. Piepildījās Olimpiskajā hartijā ierakstītie vārdi: «Olimpiskās spēles... apvieno visu valstu sportistus amatierus godīgās un līdztiesīgās sacensībās.» Atēnu stadionā spēkiem mērojās ne vien grieķu atlēti, kā tas notika antīkajās olimpiskajās spēlēs, bet arī sportisti no ASV, Austrālijas, Austrijas, Bulgārijas, Čīles, Dānijas, Francijas, Lielbritānijas, Sveices, Ungārijas, Vācijas un Zviedrijas. Tāpat kā antīkajos laikos sacentās vienīgi vīri. (Sievietēm olimpiskās spēles kļuva pieejamas, tikai sākot ar otrajām Parīzē, kur pirmoreiz olimpiskās čempiones godā tika angļu tenisiste Š. Kupere.) 285 sportisti sacentās vieglatlētikā, ritenbraukšanā, cīņas sportā, vingrošanā, peldēšanā, jāšanā, tenisā, svarcelšanā un paukošanā. Vislielākos panākumus guva Grieķijas pārstāvji — 10 zelta, 19 sudraba un 17 bronzas medaļas.

Daudzus gadus vēlāk, kad olimpiskās spēles bija iekarojušas stabili vietu cilvēces dzīvē, Pjērs de Kubertēns pamatoti varēja teikt: «Es atjaunoju olimpiskās spēles tāpēc, ka gribēju padarīt cildenu un nostiprināt sportu, padarīt to neatkarīgu un dzīves spējīgu, lai tas labāk spētu veikt to audzināmo lomu, kāda tam piekrit mūsdienu pasaulē; tāpēc, ka gribēju parādīt godu atlētam, kurš ar savu paraugu izraisa vispārēju interesi par fiziskiem vingrinājumiem; tāpēc, ka gribēju atdzīvināt stimulus, kas modina veselīgu sacensības garu.»

Viņš to bija panācis!

VIKTORS BĒRZIŅŠ

KOSMONAUTIKAS SĀKUMS...

1976. gada 12. aprīlī aprīlī 15 gadu kopš pasaulē pirmā kosmonauta Jurija Gagarina lidojuma. Šai sakarā ievietojam fragmentus no Padomju Savienības Varoņa aviācijas ģenerālpulkveža Nikolaja Kamaņina grāmatas «Lidotāji un kosmonauti», kurā atreferētas radiosarunas, kas notika pirmā kosmiskā lidojuma laikā. No vienas puses, tās atsauc atmiņā to vēsturisko dienu atmosfēru, kad cilvēks pirmo reizi devās nepazīstamā vidē, stāsta par to brīžu pacīlāto sasprindzinātību, par pirmā kosmonauta drosmi. No otras puses, šī toreizējā viena Zemes aplidojuma dokumentālā hronika šodien liek mums vēl vairāk izjust milzīgo ceļu, kādu 15 gados nosojusi kosmonautika, ceļu, kura pašreizējā posmā kosmosa pētniekiem tiek izvirzīti nesalīdzināmi sarežģītāki, tālejošāki uzdevumi.

*

Ar kosmonautu J. Gagarinu starta vietā un lidojuma laikā bez N. Kamaņina vēl sarunājās akadēmiķis S. Ko-

Jurijs Gagarins un Sergejs Koroļovs.

roļovs, kosmonauts kapteinis P. Popovičs un lidojuma vadības pārstāvji sakaru punktos.

9.02. **Ausma [Koroļovs]**. Minūtes gatavība. Kā mani dzirdat?

Ciedrs. Sapratu: minūtes gatavība.
9.03. **Ausma [Koroļovs]**. Palaišanas brīdī varat neatbildēt. Atbildēsīt, kad būs izdevība, jo es visu sīki translēšu.

Ciedrs. Sapratu.

Ausma [Koroļovs]. Slēdzis — startam! Sākt izpūti.

Ciedrs. Sapratu.

9.04. **Ausma [Koroļovs]**. Slēdzis drenāžai.

Ciedrs. Sapratu.

9.05. **Ausma [Koroļovs]**. Mums viss normāli: drenāžas vārstuļi aizvērušies.

Ciedrs. Sapratu. Garastāvoklis možs, pašsajūta laba, gatavs startam.
Ausma [Koroļovs]. Lieliski.

9.06. **Ausma [Koroļovs]**. Atvirzījies kabelmasts, viss normāli.

Ciedrs. Sapratu, sajutu: dzirdu vārstuļu darbību.

Ausma [Koroļovs]. Sapratu, labi.
9.07. **Ausma [Koroļovs]**. «Ciedr», tiek dota aizdedzel!

Ciedrs. Sapratu: aizdedze.

Ausma [Koroļovs]. Priekšpakā-

pe... Starppakāpe... Galvenā... Pacelšanās!

Ciedrs. Aiziet! Kabīnē troksnis maz dzirdams. Viss rit normāli, pašsajūta laba, garastāvoklis možs, viss normāli.

Ausma [Koroļovs]. Mēs visi vēlam jums veiksmīgu lidojumu, viss normāli.

Ciedrs. Uz redzēšanos, uz drīzu redzēšanos, dārgie draugi!

Ausma [Koroļovs]. Uz redzēšanos, uz drīzu redzēšanos!

Ciedrs. Vibrācija pastiprinās, troksnis nedaudz pieaug, pašsajūta laba, pārslodze joprojām palielinās.

9.08. **Ausma [Koroļovs]**. Laiks — 70 (70 sekundes no starta sākuma. — N. K.).

Ciedrs. Sapratu. 70. Pašsajūta teicama, turpinu lidojumu, pārslodze palielinās, viss labi.

Ausma [Koroļovs]. 100, «Ciedr», kā jūtaties?

Ciedrs. Pašsajūta laba.

Ausma [Koroļovs]. Ātrums un laiks — normāli. Kā jūtaties?

Ciedrs. Jūtos labi. Vibrācija un pārslodze normāla. Turpinu lidojumu. Viss teicama.

Ausma [Koroļovs]. Viss kārtībā, mašīna iet labi.

Ciedrs. Beigusi darboties pirmā pakāpe. Pārslodze un vibrācija mazinājusies. Lidojums turpinās normāli. Dzirdu jūs labi. Atdalīšanos jūtu. Darbojas otrā pakāpe. Viss normāli.

9.10. **Ausma [Koroļovs]**. Konuss atdalījies, viss normāli. Kāda pašsajūta?

Ciedrs. Atdalījies priekšējais aizsargavalks. Iluminatorā redzu Zemi. Labi saskatāma. Nedaudz palielinās pārslodze, pašsajūta teicama, garastāvoklis možs.

9.11. **Ausma [Koroļovs]**. Malacis, lieliski! Viss norit labi.

Ciedrs. Sapratu jūs. Redzu upes. Turpinu lidojumu. Nedaudz palielinās pārslodze, vibrācija. Visu panesu normāli. Pašsajūta lieliska, garastāvoklis možs. Iluminatorā vēroju Zemi. Atšķiru apvidus krokojumus, sniegu, mežu. Pašsajūta lieliska. Kā tur pie jums? Vēroju mākoņus virs Zemes, mazos gubu mākoņus un to veidotās ēnas. Kāds skaistums! Kā dzirdat mani?

Ausma [Kamaņins]. Dzirdam jūs lieliski, turpiniet lidojumu.

Ciedrs. Lidojums rit labi. Pārslodze pieaug, lēna griešanās, visu panesu labi, pārslodze neliela, pašsajūta lieliska. Iluminatorā vēroju Zemi: arvien vairāk visu nosedz mākoņi.

Ausma [Kamaņins]. Viss rit normāli. Jūs sapratu, dzirdamība ļoti laba.

9.12. **Ciedrs**. Izslēdzās otrā pakāpe.

Ausma [Koroļovs]. Strādā tas, kam vajadzīgs. Pēdējais etaps. Viss normāli.

Ciedrs. Sapratu. Dzirdēju ieslēgšanos, jūtu darbību. Pašsajūta lieliska. Redzamība laba.

Ausma. Sapratu.

Ciedrs. Lidojums turpinās labi. Darbojas trešā pakāpe. Strādā televīzija. Pašsajūta lieliska, garastāvoklis možs. Viss norit kā nākas. Redzu Zemi. Iluminatorā saskatu horizontu. Tas nedaudz novirzīts pie kājām.

Ausma [Koroļovs]. Sapratu.

9.13. **Ausma [Kamaņins]**. Viss iet labi. Kā dzirdat? Kāda ir pašsajūta?

Ciedrs. Dzirdu jūs lieliski. Pašsajūta teicama, lidojums turpinās labi. Vēroju Zemi, redzamība laba, var visu atšķirt, daļu izplatījuma sedz gubu mākoņi, lidojums turpinās, viss normāli.

Ausma [Kamaņins]. Jūs sapratu, malacis! Sakarus uzturēt ļoti labi. Turpiniet tādā pašā garā.

9.14. **Ciedrs**. Viss darbojas lieliski, viss lieliski darbojas. Ejam tālāk.

9.15. **Ausma [Koroļovs]**. Kāda ir pašsajūta?

Ciedrs. Dzirdu jūs ļoti vāji, garastāvoklis možs, pašsajūta laba, turpinu lidojumu, viss iet labi, mašīna darbojas normāli. Lūk, tagad Zemi arvien vairāk nosedz mākoņi. Gubu mākoņus pārņem slāņainie lietus mākoņi. Virs Zemes tāda plēvīte, pat Zemes virsmu praktiski vairs neredz. Interesanti. Jā, tagad atsedzas kalnu krokas, meži.

9.21. **Ciedrs**. Notikusi atdalīšanās, iestājies bezsvara stāvoklis. Pašsajūta laba. Garastāvoklis možs. Turpinu lidojumu. Jūtu, neļūtu — vērojama kuģu griešanās ap asīm. Pašreiz Zeme atvirzījies no iluminatora. Pašsajūta lieliska. Bezsvara sajūta ietekmē labvēlīgi. Nekādas īpašas parādības neizraisa. Lūk, nupat pār iluminatoru pārslīd Saule, tās gaisma mazliet griezīga. Lūk, Saule aiziet no spoguļa. Debesis melnas, melnas, bet zvaigznes tajās nemana. Varbūt traucē apgaismojums. Pārslēdzu apgaismojumu. Traucē televīzijas gaisma. Tās dēļ neko neredzu.

9.25. **Ciedrs**. «Pavasari» — uz sakariem! Kā mani dzirdat? «Ausma», kā mani dzirdat, kā mani dzirdat? «Pavasari» nedzirdu, nedzirdu «Pavasari»...

Ausma. Sapratu, dzirdamība viduvēja.

Ciedrs. «Ausma», es «Ciedrs», «Ausma», es «Ciedrs», «Pavasari», es «Ciedrs», «Pavasari», es «Ciedrs»! Nesējraķetes atdalīšanās notikusi pulksten 9 un 18 minūtēs 07 sekundēs, saskaņā ar uzdevumu. Pašsajūta laba.

9.26. **Ciedrs**. Lidojums rit sekmīgi. Bezsvara sajūta normāla. Pašsajūta laba. Visas ierīces, visas sistēmas darbojas labi. Lūk, objekts turpina

griezties. Objekta griešanās vār noteikt pēc Zemes virsmas. Zemes virsma novirzās pa kreisi. Objekts nedaudz griežas pa labi. Labil Cik skaistil Pašsajūta laba. Turpinu lidojumu. Ar «Pavasari» sakaru nav. Ko jūs varat man ziņot?

Ausma. Dzirdu jūs labi, ierīces strādā normāli, pašsajūta normāla.

Ciedrs. Dzirdu jūs lieliski. Bezsvara sajūta ir interesanta. Viss peld. Peld viss. Cik skaistil Interesantil «Pavasari» nedzirdu, nedzirdu «Pavasari». Pašsajūta laba, garastāvoklis možs. Viss normāli. Lidojumu turpinu. Bezsvara stāvokli panesu labi. Vispār, viss lidojums rit labi. Bezsvara sajūta normāla. Visas ierīces, visas sistēmas darbojas labi. Ko varat man paziņot? Visu dzirdu lieliski. Ko varat ziņot par lidojumu?

Ausma. Norādījumu no 20. (Koroļovs) nepienāk, lidojums turpinās normāli.

9.27. **Ciedrs**. Sapratu jūs, no 20. norādījumu nav. Paziņojiet savus datus par lidojumu! Sveiciens Blondajam! (Par Blondo dēvē kosmonautu vecāko leitnantu A. Leonovu. — N. K.)

Ausma. Kā mani dzirdat?

Ciedrs. Dzirdu jūs labi. Kā jūs mani? Atsedzu iluminatoru. Redzu Zemes horizontu. Izpeld. Taču zvaigznes debesīs neredz. Redzama Zemes virsma. Zemes virsma redzama iluminatorā. Debesis melnas. Un apkārt Zemei, ap horizonta malu, tāds skaists, debeszils oreols, kas satumst, attālinoties no Zemes.

9.30. **Ciedrs**. Paziņojiet savus datus par lidojumu.

Ausma. Kā mani dzirdat?

Sakari ar «Ausmu» pārtrūka, sāka darboties tālo radiosakaru sistēma «Pavasari».

9.49. **Ciedrs**. Zemi nedzirdu. Atrodos ēnā.

9.51. **Ciedrs**. Ieslēgusies saules orientācija.

Pavasaris. Sapratu.

9.53. **Pavasaris**. Lidojums rit normāli, orbīta — aprēķināta.

9.55. **Ciedrs**. Sapratu, lidojums rit normāli, orbīta — aprēķināta.

9.57. **Ciedrs**. Garastāvoklis možs, turpinu lidojumu, atrodos virs Amerikas.

Pavasaris. Sapratu, atrodaties virs Amerikas.

10.06. **Ciedrs**. Uzmanību! Redzu Zemes horizontu. Ļoti krāšņs oreols. Vispirms varavīksne no pašas Zemes virsmas un uz leju. Ļoti skaisti. Viss slīdēja garām labās puses iluminatoram. Redzu aizslīdam zvaigznes. Ļoti skaists skats. Turpinās lidojums Zemes ēnā. Labajā iluminatorā tagad vēroju zvaigzni. Tā virzās pa iluminatoru no kreisās uz labo pusi. Zvaigznīte aizgāja. Aiziet, aiziet...

Pavasaris. Sapratu.

10.09. **Ciedrs**. Uzmanību, uzmanību! Pulkstenis 10 un 09 minūtes 15 sekundes. Iznācu no Zemes ēnas. Caur labo iluminatoru redzu, kā parādās Saule, objekts griežas. Ačmredzot darbojas saules orientācijas sistēma. Lūk, tagad vēroju Zemi. Vēroju Zemi. Lidoju virs jūras. Kusības virzienu virs jūras var pilnīgi noteikt. Pašreiz aptuveni virzos ar labo sānu.

Pavasaris. Sapratu.

10.18. **Ciedrs**. «Pavasari», es «Ciedrs», «Pavasari», es «Ciedrs»! 10 un 18 minūtes. Ieslēdzās otrā komanda. Pašsajūta laba, lidojums norit sekmīgi. Kā sapratāt? Pieņemu. Visas sistēmas strādā labi.

Pavasaris. Sapratu. Otrā komanda ieslēdzās, viss normāli.

10 un 30 minūtēs ieslēdzās bremzēšanas dzinējiekārta un kuģis sāka nolaieties.

10 un 55 minūtēs kosmonauts J. Gagarins piezemējās Saratovas apgabala Smelovkas ciema rajonā.

(«Čelovek i stihija»)

KOSMONAUTIKAS RĪTDIENA

ATTĪSTĪBAS CEĻI

Pie kosmiskajiem lidojumiem cilvēki jau pieraduši. Pēc daudzu domām, tie vairs nav sensācija. Lūk, ja kosmonauti aizlidotu kaut kur tālu, tālu, kaut vai uz Saturna gredzenu vai Jupitera pavadoņiem, tad tas gan varbūt pārsteigtu Zemes iemītniekus, kuri jau pieraduši pie tā, ka kosmonautikai viss pa spēkam.

Ļoti Tsā laikā ir vispār atzīts, ka kosmosā vajadzīgs visiem: taņt tiek palaisti padomju, amerikāņu, angļu, franču, kanādiešu, itāļu, japāņu, ķīniešu un indiešu mākslīgie Zemes pavadoņi. Kopīgi ar PSRS kosmosa pētījumos piedalās sociālistiskās valstis: Bulgārija, Ungārija, VDR, Polija, Rumānija, Čehoslovākija. Auglīga ir mūsu zemes sadarbība ar ASV, Franciju, Indiju un citām valstīm. Pirmais kopīgais starptautiskais lidojums «Sojuz-Apollo» iezīmēja sākumu savstarpējai palīdzībai kosmosā, dažādu zemju kosmisko aparātu savienošanai orbītā.

Kosmiskie pētījumi aizvien dziļāk iespiežas cilvēces dzīvē, tiem ir milzīga loma zinātniski tehniskajā progresā un ekonomikā, bet pati kosmonautika simbolizē it kā savdabīgu sintēzi no visa tā, ko pašlaik sasniegusi pasaules zinātne un tehnika.

Lai prognozētu galvenos virzienus, kādos attīstīsies kosmonautika tuvākajos gadu desmitos, jāizšķir trīs svarīgākās sfēras, kurās lidot kosmiskajiem aparātiem: Zemei apkārtējā kosmiskā telpa, Mēness un tā apkārtnē, Saule, planētas un citi debess ķermeņi, kā arī starpplanētu telpa Saules sistēmas robežās.

KOSMISKĀS UN RAĶEŠU TEHNIKAS PROGRESS

Viens no galvenajiem kosmonautikas attīstības virzieniem — paaugstināt jaunradīto kosmisko līdzekļu efektivitāti. Šai ziņā vispirms nepieciešams izveidot daudzkārt izmantojamus kosmisko aparātu palaišanas līdzekļus. Tas ļaus nogādāt orbītās lielāku lietderīgo kravu ar iespējami mazākām palaišanas izmaksām.

Jau tuvākajā nākotnē transportkuģi, salīdzinot ar pašreizējiem aparātiem, ievērojami izmainīs ārējo veidu un klūs spārnoti. Tiem būs ievērojamas priekšrocības: tos varēs izmantot daudzkārt, tiem būs augstas horizontālās manevrēšanas spējas, iejot atmosfērā un nosēžoties uz Zemes.

Kādā ceļā pilnveidosies kosmiskā tehnika? — Tiks izstrādāti principiāli jaunu konstrukciju aparāti un raķešu dzinēji, notiks aparatūras mikrominiaturizācija, samazināsies ierīču un sistēmu svars, pilnveidosies datu apkoņošanas un pārraides sistēmas. Tam būs nepieciešama citu, ar kosmonautiku saistītu tehnikas nozaru — enerģētiskas, radioelektroniskas, skaitļošanas tehnikas, aparātu būves — attīstība.

ZEMEĪ APKĀRTĒJĀ KOSMISKĀ TELPA

Tuvākajā nākotnē zinātnieku un praktiķu rokās nonāks daudzkārt izmantojami smagi, automātiski, universāli kosmiskie kompleksi ar visdažādāko aparatūru, kas domāta sistemātiskiem pētījumiem. Izmainīs savu izskatu kosmiskie kuģi un orbītālās stacijas, pieaugs risināmo uzdevumu apjoms un sarežģītība, ievērojami pieaugs gan pilotējamo lidojumu daudzums, gan apkalpju locekļu skaits.

Acīmredzot nākotnes kosmiskās stacijas, kuģi un pavadoņi tiks apgādāti ar unificētām termoregulēšanas, telemetrijas, radioaparaturas un vēl daudzām citām iekārtām, kuras nodrošinās to dar-

bību uz daudziem gadiem. Zemei tuvo kosmisko telpu pētīs un apgūs ar automātisko pavadoņu un pilotējamo līdzekļu — orbītālo staciju, transportkuģu un autonomo lidojumu kuģu palīdzību.

ORBITĀLIE PILOTĒJAMIE LĪDZEKĻI

Iedomājieties grandiozu celtni — orbītālu konstrukciju, kura samontēta kosmosā no atsevišķām lielām sekcijām un kuru apkalpo transportkuģi. Caur slūžu nodalījumiem apkalpes locekļi iziet atklātā kosmosā, lai apskatītu staciju un savāktu ārējo aparātu veikto pētījumu rezultātus. Stacijā uzstādītā zinātniskā aparatūra uztvers starojumus visos viļņu garumos, kas ir ļoti svarīgi astrofizikā.

Zinātnieki iegūs brīnišķīgu laboratoriju. Te, kosmosā, ir vakuums, plašs starojumu spektrs, bezsvara stāvoklis, proti, visi apstākļi dažādiem medicīniskiem un bioloģiskiem pētījumiem. Orbītālajās stacijās varēs organizēt darbus jaunu ķīmisku un bioloģisku preparātu, efektīvu medikamentu iegūšanai, radīt visdažādākos materiālus ar agrāk nepazītām īpašībām.

Nākotnē varam iedomāties vēl lielākas orbītālās stacijas, veselus zinātniskās pētniecības kompleksus orbītās ap Zemi. To apkalpēs būs desmitiem cilvēku, visdažādāko profesiju pārstāvji. Šāda stacija būs paredzēta desmitiem gadu ilgam darbam. Tāpēc taņt būs apmaināmā iekārta, spēcīga atomelektrostacija. Te būs Tsā kosmiskā osta, kurā apkalpos transportkuģus un autonomās darbības kuģus. Tie nomainīs stacijas apkalpes, nogādās uz turieni visu aparatūru, transportēs atpakaļ uz Zemi kravas un pētījumu rezultātus. Vai ne šādas efektīvas un iespaidīgas celtnes iztēlojās Konstantins Ciolkovskis? Zinātnieka prognozes piepildās ne pēc 150 — 200 gadiem, bet divas trīs reizes ātrāk!

ZEMES MĀKSLĪGIE PAVADOŅI

Tālāk attīstīsies automātiskie Zemes mākslīgie pavadoņi. Jaunas meteoroloģisko pavadoņu sistēmas aptvers visu zemeslodi. Droši laika pareģojumi mēnesim un vēl ilgākiem periodiem ļaus precīzāk noteikt lauksaimniecības, celtniecības un citu darbu termiņus. Detalizēti meteoroloģiskie dos iespēju racionāli izmantot ūdens resursus, paaugstināt transporta pārvadājumu ekonomiskumu. Šādu meteoroinformāciju no kosmosa, kuru iegūs ar vispasaules kosmiskās meteoroloģijas sistēmas palīdzību, saņems visas valstis.

Strauji attīstīsies kosmiskie sakari un televīzija, kuru praktisko vērtību mēs jau tagad esam novērtējuši pietiekami augstu. Ar spēcīgas jaudas raidītājiem apgādātu jauna veida sakaru pavadoņu attīstība dos iespēju uzvert telesignālus tieši ar televizoru antenām. Šādu sistēmu lietošana, organizējot pārraides starptautiskā mērogā, var sekmēt ievērojamu progresu izglītībā, kultūrā, ļaus iepazīstināt simtiem miljonu ļaužu ar jaunākajiem zinātniski tehniskajiem un sociāli ekonomiskajiem sasniegumiem.

Tuvākajos gados pavadoņus plaši izmantos navigācijā un ģeodēzijā. Tie dos iespēju radīt regulāru dispečeru dienestu jūras flotē un aviācijā, sekmēs transkontinentālo elektrolīniju un naftas vadu trašu izbūvi, jaunu uzņēmumu, pilsētu un ciematu būves vietu izvēli. Piemēram, būs iespējams precīzi noteikt lidmašīnu un kuģu atrašanās vietu jebkurā diennaktī laikā un jebkuros meteoroloģiskajos apstākļos, vienmēr nodrošināt pasažieru radiotelefoniskos sakarus ar Zemi. Pavadoņu sniegtie dati dos iespēju rekomendēt gaisa un jū-

ras laineriem optimālus maršrutus. Ģeodēziskie pavadoņi spēs perspektīvā precizēt kontinentu vai atsevišķu punktu koordinātes līdz dažiem metriem, precizēt Zemes figūru.

Lielas cerības uz kosmiskajiem aparātiem liek tautas saimniecība. Jau šodien publicēti daudzi raksti par jaunas klases pavadoņiem dabas resursu pētīšanai. Apgādāti ar visdažādāko aparatūru, tie palīdzēs novērot ziemeļu jūru ledus laukus, jūras straumes, temperatūru un ūdens sāļuma pakāpi Pasaules okeānā, reģistrēt planktona pārvietošanos, kontrolēt mežu masīvus un lauku darbu gaitu, atklāt derīgos izrakteņus.

Grūti vēl pašreiz paredzēt visas kosmisko aparātu izmantošanas iespējas un uzskaitīt visus uzdevumus, kurus varēs risināt ar to palīdzību. Taču jau tagad ir skaidrs, ka kosmiskie pētījumi dos savu ieguldījumu cilvēces tālākā attīstībā.

MĒNESS UN TAM APKĀRTĒJĀ TELPA

Mēness ir kā savdabīgs zinātniski tehnisks poligons, kur nākotnē varēs veikt dažādus zinātniskus pētījumus un vispusīgi pārbaudīt inženierinženierinženieru pareizību. Fundamentāli izpētīs Mēness otrā pusi, tā polāros un augstkalnu rajonus, grunts dziļākos slāņus.

Kad uz mūsu dabiskā pavadoņa izveidos pastāvīgu automātisku Mēness dienestu, sāksies kosmiskā starojuma, korpuskulāro plūsmu un citu tādā parādību pētīšana, kuras Zemes tuvumā izkropļo magnētiskais lauks. No Mēness varēs pētīt Saules—Zemes sakarus un procesus, kas noris Zemes atmosfēras augšējos slāņos.

Ar laiku uz Mēness varēs radīt dažādus tehniskos līdzekļus, rūpnīcas, laboratorijas, organizēt tādus tehnoloģiskos procesus, kurus grūti vai vispār nevar realizēt Zemes apstākļos.

TĀLAIS KOSMOSS

Bet tagad dosimies nelielā ceļojumā starpplanētu lidojumu nākotnē.

Zinātnieki nākotnē risinās fundamentālas problēmas, kas saistītas, piemēram, ar planētu, to atmosfēru un magnētisko lauku rašanos un evolūciju. Daudzas no šīm problēmām risinās ar automātisko starpplanētu staciju palīdzību. To lidojumu mērogi paplašināsies, un šī gadu tūkstoša beigās tās acīmredzot lidos uz Neptūnu un Plutonu.

Jauni automātiskie sūtņi uz Venēru un Marsu veiks šo planētu radiolokāciju un to virsmu kartografēšanu. Daudzi zinātnieki uzskata, ka viens no tuvākajiem kosmiskās tehnikas uzdevumiem palaiš Venēras atmosfērā dreifējošas zondes — aerostatus. Tāpat dienaskārtībā liekams uzdevums atgādāt šurp grunti no Marsa un tā pavadoņiem un no citiem debess ķermeņiem. Kosmonautika nostājusies Saules, tālo planētu, asteroīdu pētniecības priekšā. Lidojumi un pat nosēšanās uz asteroīdiem, komētu fotografēšana no tuva attāluma — tas viss jāsteno jau tuvākajā nākotnē.

Lielu zinātnisku interesi izraisa ekliptikas plaknē esošo Saules sistēmas rajonu pētniecība. Bet, kas attiecas uz kosmisko aparātu palaišanu trajektorijās, kuras veido pret ekliptikas plakni asu leņķi, tad acīmredzot tas vēl ilgu laiku nebūs iespējams enerģētisku apsvērumu dēļ. Tādējādi tie kosmiskās telpas rajoni, kuri atrodas «virs» un «zem» ekliptikas plaknes, vēl kādu laiku mums būs nesasniedzami.

Nav šaubu, ka tālā kosmosā pētījumus izpildīs galvenokārt automāti, kamēr kosmonautiem šie pārlidojumi vēl ilgi būs «grūti pieejami». Par tālākiem lidojumiem pagaidām var tikai sapņot, jo, pat ja raķetei piešķirtu gaismas ātrumu tuvu ātrumam, arī tad lidojumam (ar aparātu atgriešanos) līdz mūsu Galaktikas tuvākajām zvaigznēm vajadzētu vismaz 10 gadu.

Visuma izpētes process arī turpmāk noritēs aizvien ātrākā tempā. Un, kaut gan kosmosu nav tik viegli pakļaut, taču var ar pārliecību teikt, ka cilvēces daudzus gadsimtu sapnis piepildīsies. Pāries gadi... un varbūt mums pašiem būs lemts uz telpiskiem krāsainu televizoru ekrāniem skatīt Saturna noslēpumainos gredzenus vai Urāna, Neptūna, Plutona panorāmas, būt lieciniekiem jaunām pasaules kosmonautikas uzvarām.

V. DENISOVS
(«Zemļa i vseļennaja»)

Cik viegli

*Cik viegli lapa atraisās no koka,
cik viegli citā dimensijā krīt!
Kā atrauties, kā izrauties no loka,
kas man ar tevi kopā sasaistīts?*

*Kāpēc es piedot nevaru, ak, kāpēc,
kad citā kokā tavi vēji šalc?
Cik viegli nokrit sniegs!
Bez pārmetumu sāpēm
no melna mākoņa tik balts. Tik balts.*

Pie Staraja Rusas

*Esmu atgriezies,
kur nekad neesmu bijusi.*

*Tveicīgā jūlija klusumā
kalst zāle.
Ilgi nav lijis.*

*Sāk negribot minstināties
solis un apraujas,
nesaprazdams, kur stāties.*

Kaps pie kapa.

*Kā labdienu siltu un sārtu
uz plāksnītes nolieku puķi.
Par atbildi lasu vārdu:
es biju Jānis Puķītis.
Un Bērziņš, un Kļaviņš klusējot,
un Kristaps, un Pēteris, Klāvs
tālā Krievijas pusē
mums visapkārt stāv,*

*un kā simt mūžības veda
šajā izkaltušajā laukā
krievu vecmāmiņa
asaras slauka ...*

Baltijā līst,

ZIŅOJA MASKAVAS RADIO

*aiz jūras, aiz caurspidīgās
(ai, vieglas, zilmirdzoši zaļas!)
aiz Balkānu piekalnes baltas
(ai, vilinošas un skaļas!)
aiz kamēlijām, aiz mēļām
(aiz visa, par ko man nav daļas!)
aiz bezmākoņainām dienām,
aiz miera, aiz prieka, aiz vaļas*

*līst lietus,
šalc notekās guldzēdams,
pār rūtim plūst pelekām sīpām,
švikst ielās zem mašīnu riteņiem
un pārveršas sarkanās stripās,
un nepratišu jums izskaidrot
(tāpat kā mīlestību!)*

*es nāku no savas dzimtenes
un septembrī lietu gribu.*

Mīlestības vārdi Prāgai

*Toreiz es sakautrējos,
atvadu kokteili dzerot,
un mīlestības vārdus
neatstāju uz perona.
Jo likās —
ko jaunu var pateikt!
Par tevi viss jau ir pasacīts.
Un kas tad ir vārdi, es domāju,
tie uzzib un nobirst kā rasa!*

*Bet, kad jau biju aiz Karpatiem,
vārdi atpakaļ skrēja.
Par Vltavu nepateiktos
Daugava vējoja.*

*Zelta Prāga,
es ilgi cietos.
Zinu, zinu — viss ir jau pasacīts,
bet manējie vārdi, manējie
uz Vaclava laukumu prasās
un nedod man miera, nedod,
kā kastaņu pumpuri šķildamies ...*

*Viņi grib tikt no sirds man ārā
un palikt uz Kārļa tilla.*

Vai tā?

*Vai tā tu mani atminēsi
kā jūras braucējs, kas
aiz apvāršņa zudošu salu
atceras?*

*Salu, kur neatgriezīsies,
ko dūmaka pamazām ietin?*

*Aprasojusi glāze
ar balto burgundieti,
brūgēti akmeņi vecpilsētā,
upes tumšie šķaksti ...*

*Vai tā tu mani atminēsi
gaiši,
caur pievērtiem plakstiem
kā plūstošu, mainīgu atspulgu,
spuldžu rotaļu asfaltā?*

*Vai tā tu mani atminēsi?
Vai tā?*

* * *

*ne teikts ne saukts ne izrunāts
un tomēr reiz jau zināts
uz manu tālo atmiņu
kāds sniegu atputina*

*ne iespēlēts ne iedziedāts
un tomēr reiz jau dzirdēts
burts vārdā nāk vārds teikumā
un ieaug zaļā mirtē*

*no kurienes es atnācu
un kur es atkal iešu
skan svešas nošu līnijas
un uzzied gaiļapiešos*

*un vējš ir mūžam jauns un vējš
kā zāli mūžus šķirsta
uz jūsu tālo atmiņu ...*

un tā mēs nenomirstam

Olga Lisovska

Un vēlreiz...

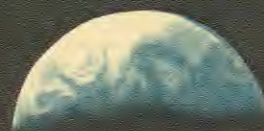
*Nāk vēlreiz marts
pār alkšņiem sārts
kā pusteikts vārds,
pusčuksts, pusnopūta, pusgaviles.
Plīst pumpurs pazarēs,
kā liesmās mests.
Pār alkšņiem sārts
kā pusteikts vārds
nāk vēlreiz marts.*

*Un vēlreiz debesis
pusaizmirsts spožums trīs,
un zemei slāpes dzīst,
un zili lieti līst
un atkal aiziet debesis ...
Un neatkārtojams un vienreizīgs
vēlreiz pār mums
šis marta vakars tumst
kā solījums.*

* * *

*Punkts, kurā krustojas taisnes.
Divi soļi vai trīs.
Cik tur vējam ko aiztecēt —
ņems un pieneni nopūtīs.
Mirklis, kur rokas satiekas.
Elpas pieskāriens īss,
Velti pēc putna skaties —
tik vien atmiņa zarā trīs.
Svītā, ko novelk zibens
naktsmelnās debesis.
Vēlāk pa jumtiem ribēs
lietus un gari līs.
Bet — kā nu gribi, tā grozies —
tas mirklis vairs nesadzīs,
un pasaule atdzīvosies
tais soļos divos vai trīs.*

CILVEKA DOMU- PROGRESAM

...UN PACELSIES CILVĒKS NO ZEMES
KĀ PUTNS NO LIGZDAS

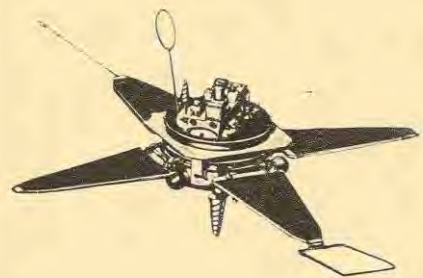
LEONARDO DA VINČI

LAIMONIS ŠENBERGS. «Cilvēka domu — pro-
gresam».

No republikas 5. plakātu izstādes, veltītas Latvijas
KP XXII kongresam. Latvijas PSR Mākslas muzejā
Rīgā.

JĀŅA SOKOLOVSKA foto

DAŽI NO KOSMOSA PĒTNIECĪBAS
APARĀTIEM

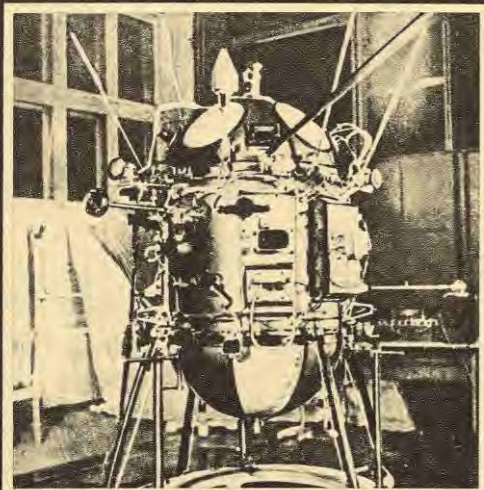
Automātiskā stacija «Prognose».

KOSMISKIE TEMATI FOTOATTĒLOS

«Sojuz» un «Apollo» apkalpes. No kreisās: D. Sleitons, V. Brands, T. Stafords, A. Ļeonovs, V. Kubasovs.

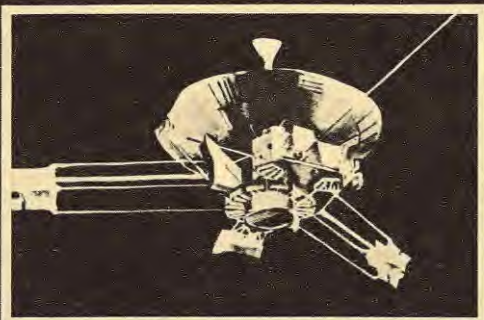

Kosmiskā kuģa «Sojuz» starts.

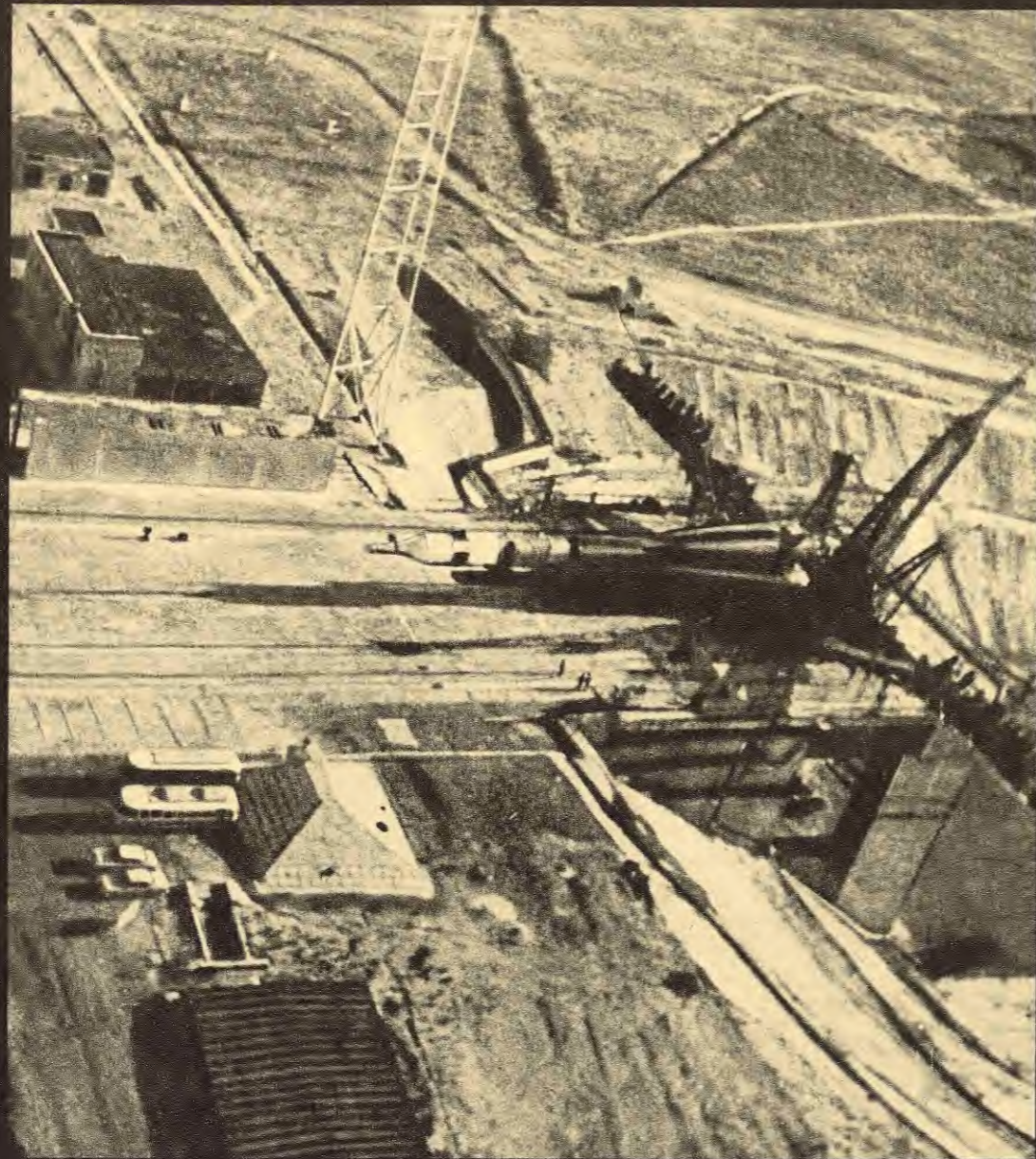
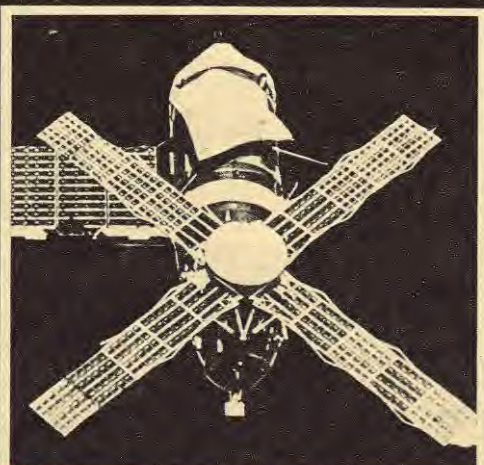

Zemes mākslīgais pavadois «Interkosmos».

Kosmiskais aparāts «Pioneer-10».

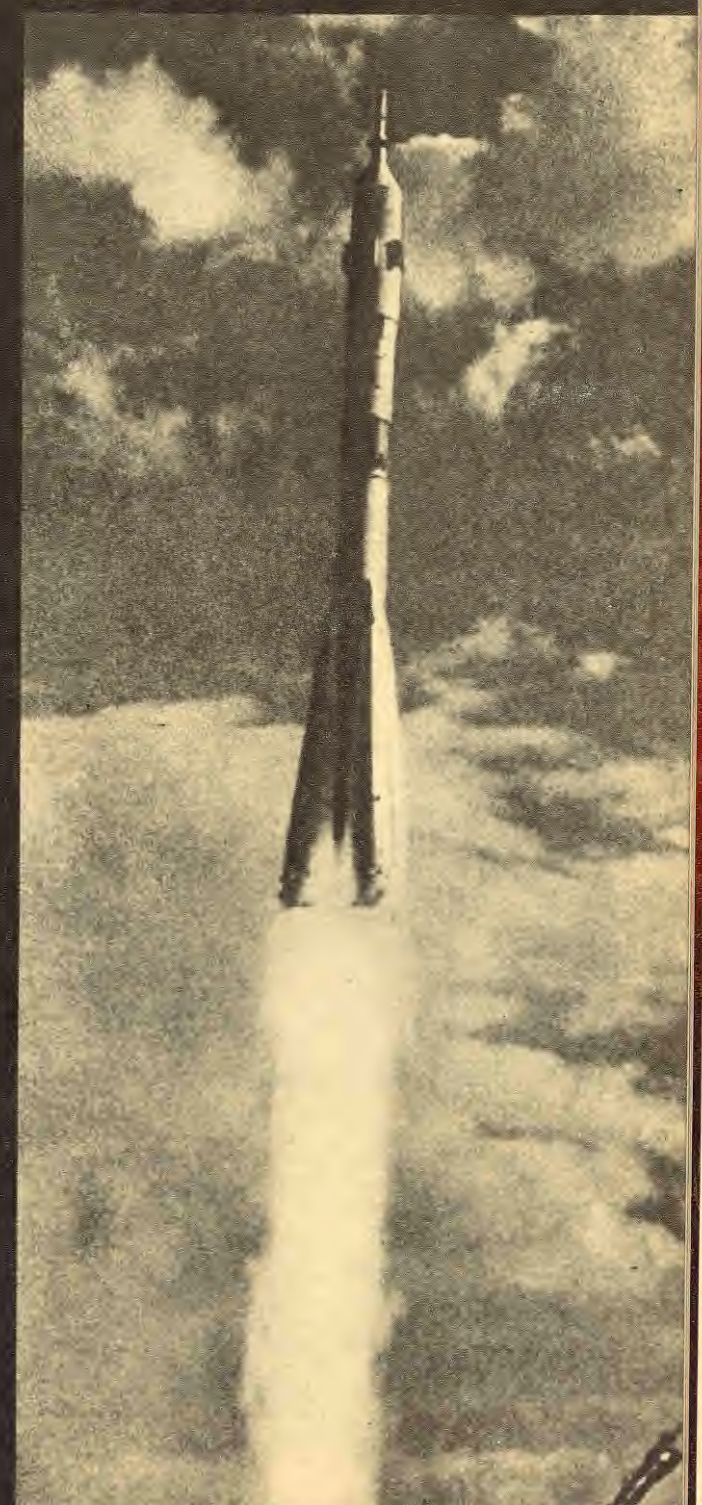
Orbitālā stacija «Skyleb».

Nesējraķete ar kosmisko kuģi «Sojuz» nogādāta starta vietā.

Fotoattēli no žurnāla «Sovetskoje foto», gada-grāmatām «Nauka i čelovečstvo», populārzinātniskā krājuma «Čelovek ir stihija».

Pirms PSRS un ASV kopīgā kosmiskā lidojuma. Aleksejs Ļeonovs un Valerijs Kubasovs uz starta platformas.

PĒTERIS POSTAŽS

«GITĀRAS SPĒLETĀJA». Eļļa.

NO P. POSTAŽA DARBU IZSTĀDES
MĀKSLINIEKU NAMĀ RĪGĀ.

JĀŅA SOKOLOVSKA foto

ZEMDEGAS

FANTASMAGORIJA

(1. turpinājums)

Māras Rikmanes zīm.

CIETUMS

JEB

STĀSTS PAR LEIDI UN NE TIKAI PAR VIŅU,
BET ARĪ PAR AURORU UN ASKOLDU

— S-skaties... P-p-paskaties! — viņš iesaucas apslāpētā un klusinātā balsī, mazliet sastostīdamies kā aizvien stipra uztūkuma brižos, un visa viņa būtība ir viens vienīgs pārsteigums, viens milzu izbrīns, kas strāvo un plūst, staro un laužas no plaši ieplesto acu gluži apaļajām zilītem.

— R-r-redzi? T-tur!

Bet Lelde jau redz arī pati.

Ūdens tumšajās dzīlēs iezibas un virzās uz priekšu kaut kas mirdzošs un zaigojošs, kā ar baltām ugunīm degdams, kā strauji mirgodams, kā dzirksteles mezdams, vienlaikus līdzīgs spoži spīdošai zvaigznei un sudrabaini spurainai zivij; slīdēdams viņiem garām, tas zibsnī un liesmo, un zviļš un spulgans pazūd zem ledus malas, izgaisdams skatienam un vairs neparādīdamies ne reizīti, ne mirkli, kaut arī viņi vai acis izskata, raugoties tam pakal, turp, kur vēl nule viss noticis. Bet nav vairāk nekā un neatgadās vairs nekas.

— R-redzēji? — Aigars atkal izdveš, gandrīz neticot, ka vispār kaut ko skatījies un ka tas nav tikai māns un joks, tikai veikls, efektīgs triks no grāmatas «Saistošā ķīmija».

— Tas? — Lelde pārvaicā gluži mehāniski, nedomāda par to, ko saka viņas lūpas. — Tas? — viņa atkārtō vēlreiz kā pa miegam un tad atgūstas: — Tas bija ūdensstrazds!

— Strazds? Ej nu ej!

— Tas bija ūdensstrazds.

— Kur tu tik gudra?

— Es zinu.

Viņa nepaskaidro, kur par to lasījusi vai no kā dzirdējusi, viņa saka vienkārši un pārliecināti «es zinu», viņa saka tā, it kā būtu zinājusi vienmēr, kopš laika gala un vēl senāk — it kā šis zināšanas būtu viņai iedzimtas. Tas ir tik jocīgi, ka Aigars iesmejas, un Lelde paraugās viņā. Nesasietās zaķenes ausis slejas augšup, atļukušas no galvas un nokarenas, un abās pusēs nevienādā augstumā. Uz deguna lāsmo pirmie agrīnie dzintarkrāsas vasaras raibumi, kas uz baltās ādas liekas reljefi, lai gan īstenībā ir gludi, un acis, kas parasti šķiet tumšpelēkas, izskatās kā safīri, un degungals ir nosalis un zilgansārti spīdīgs, un no mēteļa apakšes ārā lien garš, zēniski tievs kakls, kaut kāds bezpalīdzīgi un aizkustinoši tievs, tik vājš, ka nezin kāpēc vieš Leldē žēlumu. Kāpēc tas tā un kālab? Taču, raugoties uz kaklu, šo komiski tievo kaklu, viņu sagrābj nevis smiekli, bet pārņem savādi siltas un vienlaikus smeldzīgas izjūtas. Skumijas pārklāj viņas seju kā plīvurs, dzēsot bērnišķīgo vaibstu līnijas un šķietami iezīmējot tajā nākamā grumbu un rievu tiklojumu, kas vērs to svešādu — divaini nopietnu un neparasti pieaugušu. Leldes mute savelkas maigā un sāpīgā smaidā, kas ir domāts Aigaram un nav domāts nevienam, un Aigars, kurš nekad nav izcēlies ar intuīciju, lai nu ar ko, taču ar nojautu ne, piepeši ar sazin kādu septīto vai astoto prātu noskārš, kāpēc Leldē kāpusi no autobusa vienu pieturu par agru un kāpēc tagad stāv uz tilta un nekur neieiet, piecpadsmīt grādu salā stāv uz Ūdrites tilta un nekur nekust, un pat neko prātīgu nerunā. Leldei negribas uz mājām!

Un tā nu viņi stāv abi. Lelde paskatās rokas pulkstenīti un nopūšas. Aigars savukārt paskatās savējā un arī nopūšas, jo viņu nomāc ielgušā

klusēšana, kad nevar saprast, ko sacīt un kā uzvesties. Liktos, abi gaida kaut ko vai kādu, kas nenāk un nerādās un ko viņi nevar un nespēj sagaidīt. Taču Aigars no laika gala ir ricibas un darbības cilvēks, kas nu reiz nespēj tā stāvēt bez gala, kā mietu norijis. Un, iemiedzis portfeli starp ceļgaliem, viņš pa kabatām sameklē sērkociņus, cigarešu kārbīnu un izkrata sev vienu smēķi.

— Dod man arī! — saka Lelde.

— Ņem!

Aigars uzdedz sērkociņu un tuvina Leldes sejai. Viņa neraugās pretim, cauri nolaistajām skropstām viņa visu uzmanību pievērsusi tikai un vienīgi oranžajai liesmai, itin kā apburta no vieglajām, gaisīgajām plīvām.

— Tu tak esi paņēmusi mutē tabakas galu! — ievērojis viņš iesaucas. — Griež otrādi, ar filtru uz iekšu!

— Ak tā? — Lelde pabrīnās, un, kamēr viņa cigareti apgriez un aplūko, pētidama, kurš ir tabakas un kurš filtra gals, sērkociņš nodziest. Bet viņš uzsvirkstina jaunu, raudams gar kastītes sāniem vairākas reizes, jo pirksti paguvuši nosalt stīvi un liki.

— Velc stiprāk, lai iedegas! Ko, vai tad tu nekad neesi smēķējusi?

— Es? — Leldes plaksti joprojām ir nolaisti un drusku tric. — Kāpēc tu domā, ka neesmu?

Beidzot cigarete iekvēlojas. Un viņa, sažņaugusi to tievajos, nosalušajos pirkstos, velk un pūš dūmus jocīgi un nemākulīgi, un atrisušie mati brīdi pa brīdim skar viņas vaigu kā vieglas, brūnas stūdiņas.

Labi būtu apstēties, taču piemesties te nav kur, visur piesnīdzis un pieputināts, un viņi pīpo, atbalstījušies pret tilta koka margām, bet lejā, trīdamās pret ledu, irdz upīte. Skaidrās februāra dienas krāsas ir akvareliiski tīras un dzīdras, gaiss stingst bezvējā, sals pieņemas un nakti, domājams, pieņemsies vēl.

— Lelde!

— Nu?

— Es tev nodemonstrēšu cirkulāciju.

— Ko? Ko tādu?

— Dūmu cirkulāciju. Skaties. Fokus-morokus! Četri, trīs, divi, viens — aiziet!

Aigars dziļi ievēl dūmus, tad, atpletis muti, ļauj tiem celties un plūst laukā, taču tie nezin kāpēc neizklist gaisā, bet pa nāsim paklausīgi tek atkal atpakaļ.

— Nu, vai neesmu baigais virtuozaurs? — viņš apvaicājas, droši vien kārodams uzslavu, ko gan citu, jo skats patiesi ir diezgan efektīgs.

Bet Lelde nesaka neko.

Posdamies uz naktsguļu, pāri viņu galvām muižas parka virzienā nesaskanīgā pulciņā pārļaižas vairāki kovārņi. Tanī pusē lielie koki jau tinas pelēcīgi violetā novakares dūmakā, kas, apņemot pamali, duļķo debesu pērļaino sārtnumu.

— Paklau! — tagad beidzot viņa ierunājas, kaut arī neskatīdamās Aigarā, bet noraudzīdamās pakal putniem.

— Nu?

— Ja tev ļautu kaut ko vēlēties, ko tu gribētu par visu vairāk?

— Es? — Aigars atsauca, savukārt nelūkodamies uz Leldi, jo, atgāzīs galvu tā, ka bezmaz krit nost zaķene, arī ar skatienu pavada kovār-

ņus. — Skaidrs, ko gribētu, — es gribētu, lai man tagad būtu bise!

— Bise? — viņa savelk tumšās uzacis, mazliet paklusē, kamēr putni attālinās, un tad saka: — Nu, bet nopietni?

— Es jau teicu: lai man būtu bise! Divstobrene. Vai vislabāk automāts, kam patronas no magazīnas pašas ieslid stobrā.

Beidzot viņa paveras Aigarā.

— Vai tiešām tu nekā nevēlies? Nekā, nekā? — viņa vēl aizvien brīnās, kaut gan Aigars savu vēlēšanos izteicis pietiekoši skaidri un saprotami, un viņš piebilst:

— Un vēl es gribētu moci. Mazo «āzīti», kā Ingum, bet vislabāk jau, bez šaubām, «Velo-reksu», un kārtīgu, ar blakusvāģi.

Lelde neveikli nokrata no cigaretes gala pelnus.

— Debess, ko tad tu iesāktu ar blakusvāģi? — viņa teic.

— Ko iesāktu? — Aigars atvaicā un nospļaujās sniegā. Ir nu gan jautājumiņš! Motocikls ar blakusvāģi tak ir pavisam kas cits nekā bez blakusvāģa, motocikls ar blakusvāģi ir bezmaz... tas ir bezmaz «Zapiņš!» — Un ko iesāk citi? — viņš jautā un nospļaujās vēlreiz.

— Un ko iesāk citi? — viņa kā atbalss atsaucas Aigara toni un iesmejas.

Un tas Aigaru pēkšņi aizskar, jo mocis — pašam savs mocis, turklāt ar blakusvāģi, ir viņa sapnis, bet sapni ir kaut kas svēts un neaizskarams, kritiski neaplūkojams un neapsmejams, pat ja tā ir Lelde, kas to dara, un varbūt tieši Leldei to nevajadzētu darīt, jo Kasparsoniem pieder mašina, gan tikai tas pats «Zapiņš», kurš, roku uz sirds liekot, tomēr ir pārāks par vislepnāko motociklu, par «Javu» pārāks un par to pašu «Velo-reksu», un tāpat par lielo «Ižu». Un negaidot viņam ienāk prātā, ka, interesanti, ko cilvēks vēlas, kad tam jau ir mašina. Varbūt otru? Vai «Moskvīcu», ja pieder «Zapiņš», vai «Volgu», ja pieder «Žigulis»? Bet ja ir jau arī «Volga»? Ko vēlas tāds, kam ir «Volga»?

Lelde pārliecas pāri margām un nomet cigareti lejā. Cūkstēdama tā iekrit lasmenī, gabaliņu slīd pa ūdeni līdz ledus malai un, straumes rauta, pazūd.

— Un ko tad gribētu tu? — viņš jautā drusku izaicinoši, jo sirds dziļumos viņam joprojām gremžas Leldes smiekli. Liela muiža... Un tomēr krent, jods pārāvis!

Lelde atskatās un, domādama kaut ko savu, ko Aigars nespēj uzminēt, divaini uzstaro, nevis pasmaida vai iesmejas, bet tieši uzstaro, tā ka tam vajadzētu būt kam sevišķam, ko viņa vēlas, un Aigars paskubina: «Nu, sper vaļā!», bet viņa tikai izvairīgi saka:

— Tu smiesies.

Tā viņa teic un nepiebilst vairs neko, un tikai acis plaiksnās kaut kādi gaiši domu atspulgi.

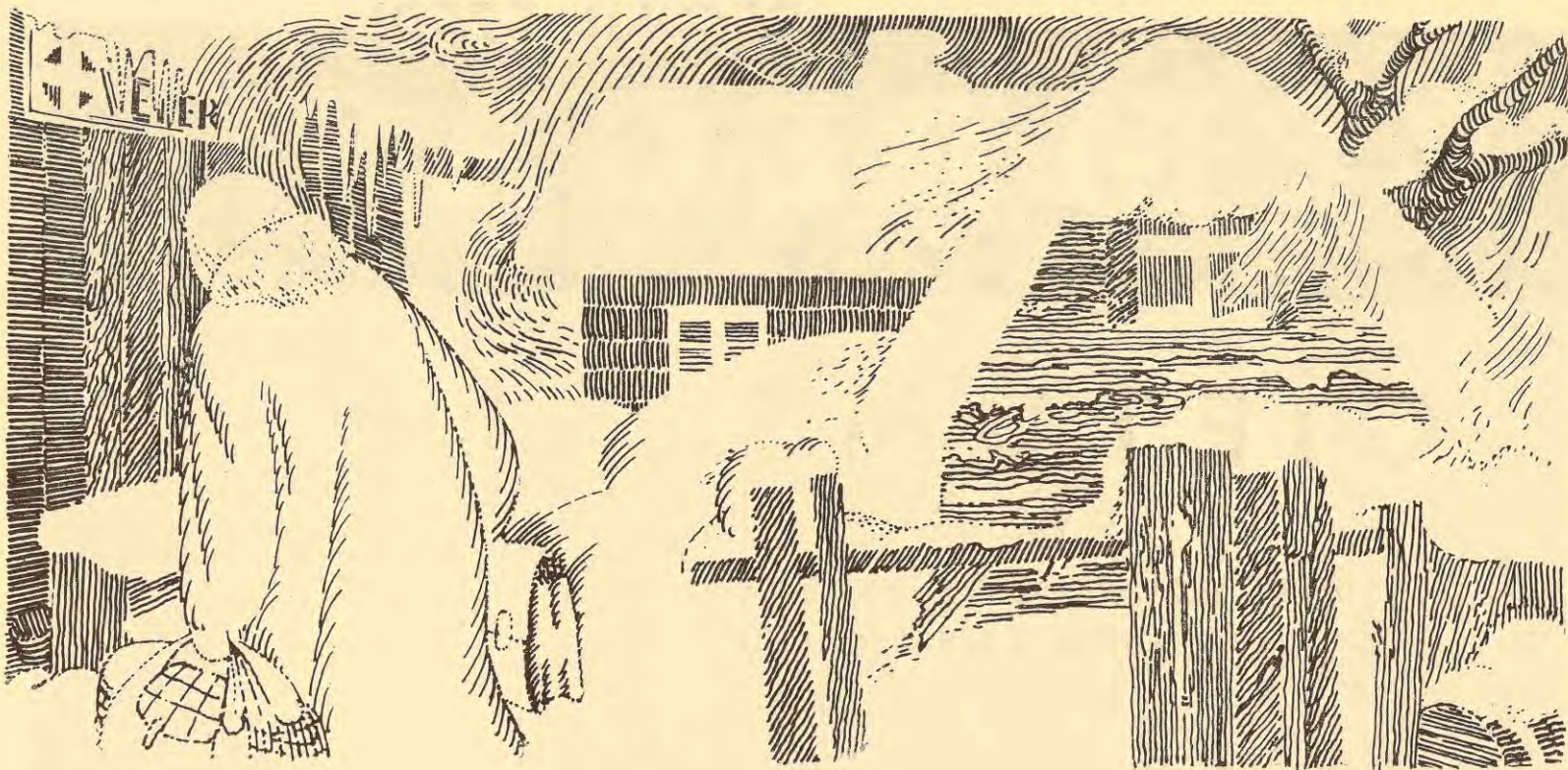
— Tad tā būs kāda baigi lepnā kleita... nu, vai varbūt krelles... — Aigars min uz labu laimi, pūlēdamies aptuveni iztēloties, ko varētu kārot meitene un vēl tāda kā Lelde, kurai, rādās, jau tā kā būtu viss.

— Krelles! — viņa nicinoši iesaucas. — Ak kungs, kāds tu vēl esi bērns!

Nu, vai zini! Nav citu vārdu, nūdien nav, kas vēl sāpīgāk skartu Aigara pašcieņu, un, slēpdams aizvainojumu, viņš nevar izdomāt neko prātīgāku, kā atkal kādu brīdi nodoties tikai «dūmu cirkulācijai», kamēr attopas — tiešām nelga! — apkaunas, sarauc degunu un ar knipi aizraida arī savu smēķi nopakaļ Leldes cigaretei — lejup. Apmetis loku un vēl beidzamo reizi lidojumā iekvēlojies, tas iekrit sniegā.

— Tad es nevaru izgudrot, — viņš pastrupi saka, sirds dziļumos nožēlodams, ka vispār iekēpājies šādā sarunā. Lai nu nestāsta, būs sailgojusies pēc kaut kādiem importa loriņiem, pēc neiloniem un visvisādām zeķbiķsēm, pēc kā gan cita, bet taisa tādu gīmi, it kā domātu par sazin ko cēlu!

— Tas nemaz nav priekšmets! — Lelde strauji

un gandrīz vai aizvainoti teic, gluži kā uzminējusi viņa domas. — Un vispār... tu to nesaprātisi.

Ja jau tā, tad nekā... Un abi atkal klusē. No parka puses atlido neskaidras, miegainas kovārņu balsis. Vai nebūtu laiks kustēt prom! Baigais kaifs te dirnēt! Nu, labi: pastāvēja, uzpīvoja — un diezgan.

— Vai tu nedomā, ka mums vajadzētu iet? — beidzot viņš nenociešas, jo stāvēt patiesi ir nosalis kā suns, un arī darīt te nūdien nav ko, un piedevām sasodīti kārojas ēst, un no tuvējām mājām plūst ēdienu smaržas, ož pēc kaut kā cepta, gaļas ar spoliem vai varbūt olām, viņam garšo vērsācs ar speķi, speķis var būt ar liesumu vai viens vienīgs treknums, vienalga, viņam iet pie sirds tik un tā, ja vien ir stingri sacepts, lai gar malām kraukšķētu brūna garoziņa. Un, iztēlojies to, viņš sāk nepacietīgi miņāties un nepavisam vairs nav noskaņots te nīkt, un pat ar Leldi ne.

— Var jau, — viņa atbild, padevīgi un skumīgi kā samierinoties ar nenovēršamo, un viņš atjēdzies atkal nodomā, ka Leldei negribas uz mājām. Un viņam piepeši kļūst Leldes ļoti žēl, jo vai tad pašam cik reizū nav gadījies tā šakibēlēt, ka atgriezies mājās negribas ne traks. Bet jāatgriežas vien ir. Kur tu, cilvēk, citur dēsi, kur paliksi? Lai gan tādās reizēs gribas būt kaut kur tālu prom, aiz trejdeņiem kalniem un zemēm — uzstiesies pašam uz sava moča un... un aidā, kur acis rāda.

— Varbūt tev gribas kaut kur tikt? — viņš izlīdzinoši ieminas, ļoti skaidri iztēlodamies, kā ir ap dūšu tad, kad kājas galīgi nenes uz māju pusi.

— Kā — «tikt»? — viņa pārvaicā, domādama ko savu.

— Nu, tā. Aizšaut kaut kur prom, — viņš pamāj nenoteiktā virzienā.

— Aizbraukt?

— Mhm.

Lelde mirkli klusē, tad pamāj ar galvu.

— Jā, brīžam.

Tā viņa saka, taču, padomājusi vēl, piebilst:

— Bet tas... tas nav tas. Nē, tu nesaprātisi.

Nenem jaunā, bet tu nesaprātisi, Aigar...

Viņa jau arī pati nesaprot, kā to nosaukt. Tas šķiet kā aizmirsts vārds, ko viņa pūlas atvedināt atmiņā, bet nespēj, un kas bija ļoti tuvu apziņai tanī brīdī, kad pāri laidās putni, bet pēc tam izkusa un izplēnēja, atstājot vienīgi skaudras ilgas pēc kaut kā ļoti laba un ļoti skaista, un ļoti nenoteikta.

Viņi iet starp nosnīgušām mājām un pieputinātiem dārzjiem, sadzītām kupenām un balti apbirušiem kokiem, garām visam ierastajam, ko snigšana vērtusi tik svešādu, kā kad tā vispār nebūtu Mūrgale, pa kuru viņi soļo un brien.

Pie Voicehovska mājas, saimnieku gaidot, sēž Nerons apsarmojušām usām.

— Neron! — Aigars pakļiedz pāri žogam, bet suns nepievērš viņam ne mazāko uzmanību, nepaluncina asti, nepaslien ausi, nepamet aci, it kā tāds Aigars būtu nulle un tukšs gaiss. Aigars sā-

mica pikū un pārlidina pāri sētai. Bet sniegs kā aizvien lielā salā ir irdens un paldens, tas neturas kopā, un pika sairst un sabirzt jau gaisā, vēl liidojumā.

— Kam tev tas vajadzīgs? — Lelde saka, saraukusi uzacis, lai gan Aigars nav trāpījis un nemaz nav gribējis trāpīt, tikai pakircināt suni, lai nesēž kā tāds kungs. Nu, protams, viņš kārtējo reizi ir izgāzies un, slēpdams mulsumu, sarauc degunu krunkās, sirds dziļumos alkdam, kaut pēkšņi sāktos ugunsgrēks vai karš, vai uzkultos spiegi, vai notiktu cits kas tāds isti baigs, kur viņš varētu parādīt savu drosmi un dūšu tā, ka visiem paliktu vaļā mutes.

Bet nekas tāds jau Mūrgalē nevar notikt un arī nenotiek. Mūrgalē smaržo pēc ceptas gaļas un olām, no skursteņiem kūp dūmi, celdamies stāvus nekustīgajā gaisā, Mūrgalē daudzās pirmklasnieki, apmētājami ar sniegu cits citu un, kad Lelde ar Aigaru iet garām, arī viņus abus.

Kāds iebērcas:

— Brūtgāns un brū-ūte!

Un citi pievienojas aizrautīgā un nesaskanīgā korī:

— Brū-ū-ūtgāns un brū-ū-ūte... ūt-gāns un... ūte...

Velni tādi!

Aigaram cauri izskrien karsts vilnis — viņš draudīgi apsviežas. Kļaiģšana vienā acumirkli pārtrūkst, izsīkst un izčākst aprautos un nespodros spurdzīenos, guldzīenos, sēcīenos — smieklū vēl pilnīgi nesavaldītājās atbalsis.

— Nu, p-p-pagaidiet! — viņš uzkliedz, nobālis aiz nīknuma, un viņam niez un knieš nagi, burtiski, vārda vistiešākajā nozīmē.

Bet Lelde tikai iet projām, it kā nedzirdot neko, it kā dzirdētais un dzirdamais neattiektos uz viņu ne pašā mazākajā mērā, iet neapstādāmās ne uz brīdi un pat negausinādama soli, un Aigars, pametis sikos, atkal panāk viņu un soļo blakus. Un smējienu un saucieni aiz muguras no jauna pamazām kļūst skaļāki, kā atdzīvojušies un attapušies no pārbīļa, un Leldi un Aigaru drīz atkal sasniedz nesaskanīgais, kaitinošais, mēdījošais koris:

— Brū-ūtgāns un brū-ūte... brū-ū-ūtgāns un brrrūte...

Aigars iesāņus paveras Leldē, paskatās vaicājoši, pētījoši, un piepeši un spēji, tik pēkšņi, kā kad būtu ieraudzījis pirmoreiz un nekad agrāk nebūtu pazinis, tik negaidīti sev pašam, ka taisni vai brīnum, kur agrāk bijušas acis, tik pārsteidzoši un brīnumaini atklāj, cik Lelde skaista. Smalkais profils, ļoti tumšie, garie un gludie mati, slaidais augums — viss viņā ir glezns un ļoti krāsains pret sniega baltumu: salā rozainā seja, matu melnais spožums, magonsarkanā šalle, pelēkais kažociņš. Un, apzīlībis no šīs spilgtās un gleznās krāsainības kā no saules, viņš sajūt, ka notvīkst, apjūk par savu piesārtumu un sasarkst vēl stiprāk. Viņš nezina, kur likt acis un rokas, un neatņemdamies skatās tikai uz priekšu nenoteiktā virzienā, bet plaukstas sabāž kabatās un portfeili nes padusē, un pirksti tirpst un kaist dūraiņos, at-

sildami un atvilgdami, un tāpat deg un kvēlo ausis zem nesasietās zaķenes. Viņš tiecas pieskarties Leldei, taču vienlaikus neuzdrīkstas pat paraudzīties uz tās pusi. Viņam gribas, kaut drīzāk būtu klāt paša māja un atpestītu viņu no šīs ķēzas un ķibeles, un vienlaikus tā tuvojas biedējoši un briesmīgi, skriedama pretim kā ātrvilciens. Un pašā beidzamajā mirklī viņu sagrābj pat stīpa un karsta vēlēšanās aizturēt Leldi, aizkavēt un pastāstīt ko ļoti interesantu, tik traki efektīgu, ka Lelde nespētu aiziet, bet viņa mēle ir kā sasieta, un viņa galva ir tukša kā izslaucīta, trula kā pods, un nekas tur nav aizķēries, galīgi un gluži nekas, kaut arī viņš nepieder pie tiem, kas krituši uz mutes, drīzāk gan otrādi, un ne reizi vien tieši murksķēšanas dēļ dabūjis pa ādu un pa kaklu.

Bet, kamēr viņš gudro un prāto, ko teikt un sacīt, Lelde uzsauc: «Nu, tad čau līdz rītam!» un dodas tālāk. Viņa neatskatās ne reizi, nevienu pašu vienīgu reizīti, kaut arī iet aizvien lēnāk un lēnāk, itin kā taisītos tūlīt apstāties un nemaz neiet tālāk, neiet vispār nekur, taču atpakaļ — atpakaļ neparaugās tik un tā. Un Aigaram, nu jau trešoreiz, iesāujas prātā, cik ļoti, cik neprātīgi Leldei negribas uz mājām, tikpat kā uz cietumu. Droši vien sanākušās kādas ziepes ar veļiem. Vai tad izslēgts? Nav izslēgts, nepavisam... Brr, učuki skolā, učuki mājās, baigi, — kā Lelde to vispār var izturēt? Ja viņam tā būtu, tad jau... tad jau nūdien pilnīgs vakars... Tad jau, goda vārds, labāk projām no mājām, kaut kur kopmītnē. Vismaz neatkarīgs cilvēks!...

Un, kamēr Aigars, noraudzīdamies pakal, visu to prāto, Lelde ir jau sasniegusi veikalu, kas vēl nav slēgts, un, garām ejot, viņa apstājas pie skatloga un aplūko to nedaudzo, kas tur izlikts, lai gan viss jau tāpat ļoti zināms un turklāt ar leduspuķēm aizvilkt. Viņa iegriežas arī iekšā, apskata un pielaiķo kurpes, kuras viņai nemaz nevajag un kuru pirkšanai turklāt nemaz nav naudas, pārtikas nodaļā pastāv pie konfektēm, pēc kurām nepavisam nekāro, pārlaiž skatienu pāri pudelēm plauktos, vēderainiem stikla traukiem ar cukuru un putrainiem, papīra paciņām ar kakao, cepumiem un vafelēm, un piepeši ierauga: te tās ir — cigaretes! Ir tāda sajūta, it kā viņa visu laiku neapzināti būtu meklējusi tieši tās un nu beigu beigās atradusi. Un viņa nopērk. Pipēt viņai gan negribas, gluži pretēji, no pirmatējā smēķa nedaudz šķebina, taču cigarešu kārbīņa rada dīvainu un diezgan grūti izskaidrojamu neatkarības un drošības apziņu, un, tuvodamās mājām, viņa to kabatā brīdi pa brīdim aptausta, kā briesmu draudos būtu aptaustījusi ieroci.

Sniega apkepinātie un nobalsinātie Kaspersonu vārti ir atstāti pusvīrus. Iekšpusē, pret žogu atbalstīta, slienas koka lāpsta. Ābeles stāv ieputinātas līdz padusēm, un dāza balto kļaju šķērso kaķa pēdu sīkie dobumiņi. Viss dveš lielu, dziļu mieru. No neaizslēgtajām garāžas durvīm līdz vārtiem uz pavirši, redzams, steigā atšķūrētā ceļa sniegs izrakstīts ar pavisam svaigiem «Zaporo-

žeca» rīpu nospiedumiem. Tātad tēva nav mājās. Un, kā pārtrūkdams, Leldē uzreiz atslābst kaut kas saspringts, līdz galējībai savilkts, un atvieglinājums iestājas tik straujā un dziļā, ka pagurst sirds un apreibst galva, un atveras dūrē savilkta plauksta.

Viņa krampjaini nopūšas kā pēc ilgas raudāšanas un ieiet mājā.

Aurora tūlīt saklausa, ka ienācis kāds. Lelde? Vai Askolds? Mašīnu piebraucam viņa nav dzirdējusi. Tātad laikam Lelde. Sen jau arī laiks. No priekšnama atskan klusināti soļi un zābaku mīkstā gurgstoņa, notīkšķ pakaramais pret vadzi. Protams, Lelde — Askolds staigā pavisam citādi, skaļi un strauji, viss viņa rokās aiz enerģijas pārpilnības un nervozas nepacietības žvad, šķind un kļaudz. Aurora paver durvis — priekšnama mijkrešļi klusi likņājas meitas stāvs.

— Tu?

— Es, — Lelde atsaucas.

— Kāpēc neiededzi gaismu?

— Var jau saredzēt arī tāpat.

Tomēr Aurora pasniedz, iededz.

No Leldes plūsmo āra aukstums un svaigums, matu šķipsniņas abpus sejas vēl ir balti apsarmojušas no elpas.

— Ko tik vēlu?

Bet Lelde, dziļi dvašodama, tikai stīvē nost zābakus, un sarma matos kust strauji, gandrīz acīm redzami.

— Tev šodien taču bija tikai sešas stundas, — Aurora atkal teic, ar skolotājas profesionālo atmiņu kā allaž viegli un nekļūdīgi iegaumējusi, cikos Leldei beidzas stundas.

— Vai jums bija vēl kādi pasākumi?

— Nē.

Lelde ieaujas čībās.

— Tad jau tev vajadzēja būt ar iepriekšējo autobusu.

— Es jau arī biju. Tikai gabaliņu pagājos.

— Nāc, nomazgā rokas un paēd.

Lelde virtuvē ieiet pa priekšu. Abas ir gandrīz viena auguma, tikai Lelde trausla un slaika, un kā aizvien līdzās šim jaunības dabiskajam smudrumam Aurora kaut kā īpaši asi sajūt pati savu smagnējību un neveiklumu.

— Pagājies... Tādā salā? Vai tad tev nemaz nebija auksti? — atcerējies viņa pabrīnās, nodrodot no iedomas vien.

— Skaisti. Viss piesniedzis.

«Jā,» domā Aurora, «piesniedzis kā nelaime. Bez rokām var palikt, tirot un šķūrējot. Pat neievēroju: ir skaisti? nav skaisti?»

Gandrīz neapzināti viņa pagriežas pret logu, bet āru daļēji sedz aizkars, daļēji stiklu apsvīdums, un tā pa istam neko saskatīt neizdodas, tikai dažus ābeles zarus kā bjezas, šķietami tieši uz rūtīm no ārpusas uztrieptas ķeburainas švīkas.

— Kur tad tu tā staigāji?

— Tāpat.

— Tāpat... — Aurora saka ar nevilšū žēlumu pati pret sevi. «Bet es? Bet man? Kad man ir vaļš tā pāieties? Ne uz skolu vai veikalu, vai citur kur, bet tiešām «tāpat». Bez iemesla un mērķa, tikai sava prieka pēc. Kur nu! Nelabotu burtnīcu kaudzes. Netirās veļas pilna kaste. Trešo dienu nav laika izvārit neko svaigu. Atkal jāiztiek ar to pašu zupu. Skābētiem kāpostiem jau sildīšana nekait, un tomēr...»

Lelde sēžas pie galda. Aurora, ielējusi viņai un sev to pašu jau apnikušo kāpostu viru, piemētas iepretim. Un trešais krēsls paliek tukšs. Askolds vēl nav atgriezies no Raudavas.

— Tēvs aizbrauca uz tautas izglītības nodaļu, — Aurora saka, ievērojusi, ka Lelde uzmet skatienu Askolda krēslam galda galā. — Nu, ēd! Ko tu neēd?... Viena staigāji?

— Nē. — Lelde pasniedz pēc karotes. — Ar Aigaru.

— Pērkonu?

— Mhm.

«Ar Pērkonu,» Aurora atkal iegrimst klusās pārdomās, nevilšū apvērtojot Aigaru ar sievietes aci. «Būtu nu vismaz izskatīgs zēns! Bet tā... vasaras raibumi... kakls kā noplūktam cālim... Un sekmēs viduvējs,» viņa nodomā jau ar pedagoga nožēlu, jo Aigaram Pērkonam no piektās līdz astotajai klasei mācījusi matemātiku un no cikstējusies ne mazumu, sevišķi ar algebru.

— Kā tad Aigaram tagad iet ar algebru? — viņa pāinteresējas, kaut arī, stingri ņemot, viņa tas vairs nekādi neskar: kādreiz bija viņas audzēknis, bet nu vairs ne. — Divnieku nav?

— Uz liecības nav, — Lelde īsi atbild.

Aurora saviebjas: kā tad! Bez šaubām, uz liecības jau ne. Ceturkšņa beigās, tad jau gali tiek savilkti kopā ar dievu uz pusēm. Tāpat kā agrāk.

Viņas nerunīgas kavējās katrā savā pasaulē.

— Par ko tu tā prāto? — Aurora beidzot atpūšas, ievērojusi, ka Lelde joprojām skatās uz Askolda krēslu, itin kā tēvs tur sēdētu, tikai neredzams, sēdētu un noraudzītos, kā viņas ēd un ko viņas runā, sēdētu un novērotu katru kustību, ko viņas izdara, klausītos katrā vārdā, ko viņas saka. Meita domā par Askoldu. Bet ko un kā? Ar niknumu vai kaunu, stūrgalvību vai kļuvi vēlēšanos izlīgt? Ko Lelde šobrīd var domāt, nolūkodamās uz tukšo Askolda vietu?

To iztēloties Aurora nespēj, pat aptuveni ne. Leldes seja nepauz nedz dusmas vai iecirtību, nedz nožēlu vai aizvainojumu, nevienu no tām izjūtām, kas būtu loģiskas un dabiskas pēc vakardienas sadursmes un tātad lielākā vai mazākā mērā saprotamas. Skatienā viežās drīzāk kaut kāda koncentrēta, saspringta, uz iekšu, uz sevi, vēsta izteiksme, it kā Lelde pūlētos atcerēties ko būtisku, svarīgu un ļoti vajadzīgu, ko atminēties nezin kāpēc tomēr nespēj. Tas, ko viņa pūlas atveidēt prātā, nepārprotami saistīts ar Askolda personu. Bet kas? Kas ir tas — tas būtiskais un nozīmīgais Leldes pasaulē, par kuru Aurora allaž pārliecināti domājusi zināmu visu? Viņa ir Leldi iznēsājusi, dzemdējusi un uzaudzinājusi, viņa zina, kas Leldei patīk un kas ne, kas garšo un kas ne, kurā priekšmetā veicas un kurā ne, viņa zina, ka Lelde dažkārt runā miegā un nav apveltīta ar muzikālo dzirdi, ka tai ir nevainojami, ideāli zobi, bet pleci pēc atslēgas kaula lūzuma drusku nevienāda augstuma, viņa zina Leldes svaru un pat asins sastāvu, hemoglobīna procentus un leikocītu skaitu, viņa zina visu un nezina neko, viņa stāv kā aiz noslēgtiem vārtiem, cauri kuriem vīd gaisma, bet nav saskatāms, kas norisinās iekšpusē, — viss ir tikai rēgains ēnu un atspulgu mija.

Šis trauslais, maigais bērns, kuru viņa mīl un par kuru viņai vajag atbildēt, vairs nav tas un tāds, kā vēl pirms gada, pat pirms pusgada, un viņas priekšstatī — tā jau ir pagātne, vakardiena un aizvakardiena. Aurorai meita aizvien likusies ļoti tīra un skaidra, tai piemīt zināms, brīžam naivs jaunības idealisms un jaunības maksimālisms. Un, lūdzu, pēkšņi kā sniegs uz galvas, šis viltotais Askolda paraksts, kas vairs nav kaut kāda izēsta ievārijuma burciņa vai medusglāze, bet jau cita, jauna pārkāpumu kategorija, ko zināmos gadījumos pat soda likums un ko Lelde pēc visas savas būtības nemaz nav spējīga izdarīt, taču ir izdarījusi, turklāt ar tādu aprīnojamu vieglprātību un biedējošu bezatbildību, ar kādu kleptomāns paņem svešu mantu, nejutot nekādas sirdsapziņas pārmetumus un ne mazāko vainas apziņu.

Aurora nopūšas. Grūtais, smagais pubertātes vecums... Ar šī pārejas laika visdažādākajām izpausmēm viņa ir ne mazumu sadūrisies skolā, taču nezin kālab aizvien šķietis, ka Lelde ir un būs izņēmums, ka Leldi tas neskars, uz Leldi neattieksies. Mātes ilūzijas, mātes aprobežotība. Un te nu sēž Lelde otrpus galda, raudzīdamās te uz Askolda krēslu, te laukā pa logu, un Aurora nespērot, kā iesākt un ko teikt, it kā būtu nogrēkojusies pati, nevis Lelde, un it kā pašai, nevis Leldei, tagad vajadzētu lauzīt galvu un gudrot, kā visu vērst par labu.

— Tev tomēr nāksies ar tēvu izlīgt, — viņa beidzot saka, nebūdamā īsti pārliecināta, vai to vajadzēja teikt, sēžot iepretim pie šķīvjiem ar siltiem kāpostiem. — Atvainoties un salābt, un viss būs atkal kārtībā, — viņa piebilst, ar iekšēju nepatīku manīdama, ka vārdi iznākuši pārāk lūdzīgi, gandrīz vai pieglaimīgi un lišķīgi. Auroras tos gribēja pateikt tikai mierīgi un iecietīgi, taču tie ir izsprukuši kaut kādi pārlieku pazemīgi un gandrīz vai diedelējoši, itin kā tā patiesi būtu viņa, kurai tieši un pirmām kārtām vajadzīga šī salāšana, šī samierināšanās par katru cenu. Viņu pārņem pretestības sajūta pret šo savu toni un nevilšū ignūms pret sevi pašu, taču pasacītais ir un paliek izteikts, un nekas tur nav nedz līdzams, nedz labojams.

Leldes tumšās uzacis savelkas.

— Es viņam neesmu neko nodarījusi!

Aurora noklepojas. Lūdzu, te tas atkal uzskatāmi izpaužas — nekādas, pilnīgi nekādas vainas apziņas!

— Notikušo acimredzot var uztvert dažādi, — viņa saka stingri, taču cik iespējams neiekaistot, lai vēl vairāk nesaasinātu to, kas jau tāpat ir skaudrs un ass. — Tēvs, kā redzi, ļoti ņēma jaunā.

Leldes skatiens strauji pievēršas Aurorai.

— Un kā manā vietā būtu rikojusies tu?

Aurora lūkojas meitā, cenzdamās noslēpt zināmu mulsumu. Kas tas ir? Patiesa neizpratne vai atkal izlēciens?

— Runa nav par mani, — viņa izvairīgi at-

bild. — Taču, starp citu, nevienu svešu parakstu es savā mūžā viltojusi neesmu. Padomā, kādā muļķīgā stāvoklī tu esi nostādījusi tēvu! Viņam taču tagad...

— Bet man? Kas, tavuprāt, bija jādara man? — Lelde iesauc ar asarām balsi. — Ja vajadzēja zīmi... ja es nevarēju vingrot un tevis nebija. Mums no fizikultūras atbrīvo tikai ar vecāku zīmēm. Tēvs prasītu, kāpēc es nevaru vingrot, bet ko man bija viņam teikt? Ko? Ko?! Nu, pasaki, kol!

Lelde nosviež karoti, aizsēd ar plaukstām seju, un viņas pleci sāk raustīties.

«Kāpēc man bija tas jāsaka tieši tagad?» ienāk prātā Aurorai. Bet arī klusēt taču nevar un nevarēs. Nevar taču bez gala klusēt un izlikties, ka nekas nav noticis. Par visu jāizrunājas līdz galam un jāpieliek punkts, jo citādi dzīvot zem viena jumta nav iespējams.

Bet ar meitas raudām, kas atbalsojas un atstārojas viņā, Aurora pamazām ieplūst arī drudzaini un nervozi pulsējošas un vibrējošas strāvas, un pēkšņi viņa nodomā, ka baidās no Askolda atgriešanās, jūtas nepārliecināta par sevi un kaut kā bezpalīdzīgi bistas, it kā tas nebūtu viņas Askolds, viņas vīrs, bet tikai priekšnieks, tikai un vienīgi direktors, kam viņa padota un pakļauta.

Bet Askolds šajā brīdī ir pašā labākajā garastāvoklī. «Zili» un «Mazi», «Latvijas» un «Rafi», augu dienu kratoties un zvalstoties turp un atpakaļ, turp un atpakaļ, maz pamazām līdz pievakarei noblietējuši un nogludinājuši istu ziemas ceļu, pa kuru «Zaporožecs» tagad ripo raiti un mundri, tikai retumis mīkstis un ligani nošūpodamies. Un Askolds, kas pirms šaubījies, vai labāk nebūtu ar autobusu, un bažījies, vai ar «Zapiņu» šajos sniegos neies par grūtu, nopriecājas, ka nav bijis pārāk piesardzīgs un apdomīgs, jo ar mašīnu no Mūrgales līdz Raudavai ir apmēram divdesmit piecu minūšu brauciens, kamēr autobuss velkas veselas četrdesmit un pat ilgāk, pie tam kursē ar pusotras un pat divu stundu atstarpi, tā ka laika ieguvums ir neapstridams un acīm redzams. Turklāt pa ceļam rodas izdevība pie benzintanka papildināt degvielas krājumus un, pats galvenais, pieturvietā netālu no tā viņš ierauga Ritmu.

Nevarētu teikt, ka Askolds diez cik labprāt vadītu savā automašīnā kaimiņus un paziņas. Mazdruscīņ ļaujies un palaidies, un kurš katrs muļķis sāks tevi izrikt kā taksometra šoferi: aizved tur un tagad aizved tur! Un vedot tev vēl jārunā un jāplāpā, jākuļ nieki un jāsniedz paskaidrojumi, uz kuriem un kāpēc brauc, un savukārt jāizprašā citi, uz kuriem un kālab savukārt dodas tie, un jāuzklausa, kā tev krata sirdis, kuru inventarizācija tevi neinteresē, neinteresē ne pašā mazākajā mērā. Taču tev jāizliekas, ka tu klausies, un vismaz laiku pa laikam jāiestarpina: «Ko, tiešām?» vai arī jānopūšas: «Tā jau tas atgadās...», un viss jādara tikai mīļās, labās satikšanās dēļ, lai tevi nesauktu par dižmani un idzeni, rūceklī un buzi, kaut arī pēc tam tu riebies un derdzies pats sev un šķiet viens vienīgs divkosis un ģekis. Bet Mūrgale ir Mūrgale, tai ir savas tradīcijas un paradumi, savs ritms un sava nemode, kam jāpakļaujas un ar ko jāreķinās, ja gribi te normāli dzīvot un ja vēl turklāt esi šējenes skolas direktors, tātad viena no vietējā mēroga priekšniecībām, aiz kurām cilvēku skatieni un mēles aizķeras vairāk un biežāk nekā aiz dažā mazāka gariņa. Tā tas nu reiz ir, un grozīt un izmainīt tur nav iespējams gandrīz neko — var tikai vairīties no situācijām un apstākļiem, kas apgrūtina un kaitina, un iespēju robežās Askolds Kasperons to arī dara, atstādams sev tiesības izvēlēties pasažieri, un viņš nobremzē mašīnu pie autobusa pieturas, netālu no benzintanka, kur stāv Ritma Pērkonu, jo uz Ritmu viss iepriekšējais neattiecas. Ritma ir Ritma.

Rokās viņa tur vairākus aizsainīšus, sazin kādu garu vīstokli, droši vien ar puķēm, un prāvu, apaļu, ar aukliņu zvaigzņveidīgi pārsietu papes kārbu. Ritma atrauj «Zaporožeca» durtiņas un ar žilbinošu smaīdu pateicas:

— Tu esi ļoti laipns, direktor!

Autobusu gaidot, viņa ir stipri sasārtusi un, Askoldu ieraugot, kā tam liekas, piesarkst vēl vairāk, un apaļā, rozainā seja kļūst — kā tam arī šķiet — līdzīga ābolam.

— Braucam uz mājām?

— Lai notiek! — viņš atbild un iesmejas, jo Ritma vaicājusi tā, itin kā mājās abiem būtu kopīgas.

(Turpinājums sekos)

RĪTDIENAS RŪPES

Par visaugstāko rezultātu sasniegšanu Vissavienības sociālistiskajā sacensībā par 1975. gada fautas saimniecības plāna izpildi pirms termiņa un devītās piegādes sekmīgu pabeigšanu ar PSKP CK, PSRS Ministru Padomes, VACP un VLKJS CK ceļojošo Sarkanā karogu apbalvots Liepājas rajona sovhozs «PRIEKULE».

*

Priekules iespaidus mēs pārspriedām ne tikai atceļā. Ar šīs Lejaskurzemes mazpilsētas un sovhoza laudīm tiekamies no pirmo reizi. Tas gan veicina uzticēšanos, gan palielina arī līdzatbildību. Priekule kopīgi pavadīta diena, bet attieksme pret redzēto un dzirdēto mums katram sava.

Pēteri Jurcinu, kā jau dzejnieku, atkal bija sajūminājusi daba. Ne tikai romantiskā mēnessaka zaļbārdaino ozolu kraujā pie Runupītes, kur reiz bija atrasts neparastās noskaņas dzejolis, bet šoreiz vairāk priekulnieku attieksme pret zālo un ziedošo zemi, tā prasmtīgā saudzība, kam jāveido pamats praktiskā un emocionālā harmonijai.

Aivaru Kalvi vairāk interesēja lauku celtniecības un lauksaimnieciskās ražošanas tālākas attīstības problēmas specializācijas un koncentrācijas apstākļos. Un tiešo darba darītāju, un nozaru vadītāju radošā attieksme, realizējot desmitās piegādes uzdevumus, akcentējot domāšanas un rīcības kvalitatīvos faktorus.

Šī raksta autors centās izziņāt priekulnieku tālākas nākotnes ieceres un, runājot par saimniecības kolektīva veidmē PSKP XXV kongresam, no atmiņu pūra izcēl arī vienu otru senāku faktu, lai pilnīgāk raksturotu kāpuma leņķi un tempus.

Vel jāpiebilst, ka Priekules sovhozs Vissavienības socialistiskās sacensības uzvarētāju ceļojošo Sarkanā karogu pirmo reizi saņēma par sekmīgu darbu astotajā piegādē.

*

Priekules sovhoza emblēmā, kas rotā darba mašīnas un sociālistiskās sacensības uzvarētāju vimpeljus, — agrākās Priekules pils vārtu stilizēta kontūra.

Pazīstamā arhitektūras pieminekļa (vārti celti 1688. gadā, atjaunoti 1954. gadā) atveids izraisa dažādas asociācijas: par Priekules operāciju 1945. gada februārī, kad Otrās Baltijas frontes 6. gvardes armijas un 51. armijas daļas sīvās kaujās ieņēma fašistisko spēku pretestības mežģi; par neieņģālās LKP Lejaskurzemes apgabala organizācijas pulciņa darbību buržuāziskās Latvijas laikā, par Priekules muižas kalpu streiku 1905. gada martā un soda ekspedīcijas zvērisko izrēķināšanos ar 30 revolucionārās kustības dalībniekiem 1906. gada janvārī; par leģendārā Priekules muižas kalēja «Priekules Ikara» pirmo lidojuma mēģinājumu 1670. gadā...

Pašreiz vēsturiskās celtnes otrajā stāvā atrodas Priekules sovhoza kantoris. Pagaidām — kamēr izraudzītājam būvlaukumā pilsētas centrā pacelsies sava, septiņdesmito gadu celtniecības sasniegumiem atbilstoša sovhoza pārvaldes un kultūras pils. Bet pilsvārtu savdabīgajā ēkā, kas ir vienīgais tāda veida arhitektūras piemineklis mūsu republikā, vispiemērotākā vieta būtu novadpētniecības muzeja filiālei. Par Priekules muzeja nepieciešamību vidusskolas un sovhoza vadītāji ir sen jau pārliecināti. Dabas un vēstures biedrības biedriem un jaunajiem novadpētniekiem rastos iespēja plašāk un pārliecinotāk pastāstīt par Priekules pilsētas un sovhoza vēsturi, par to, kas sasniegts, īstenojot PSKP kongresu lēmumus.

Priekules zeme ir svēta. Priekules kauju dalībnieki, kas ik gadus Uzvaras svētkos sabrauc še no Padomju Savienības malu malām, piemiņas brīdī atgādina, ka Priekules zeme slāpīta daudz padomju tautu karavīru asinīm.

Vienpadsmit brālīgo republiku pārstāvji palīdzēja arī atjaunot karā sagrautu un atgriezt tīrumu ražību... Tas bija garš un grūts, bet ne līkloču ceļš. Drīzāk nemitīgs kāpums pa spirāli.

... Pa šaurām spirāļiipa kāpnēm nokļūstam sovhoza kantorī. Vienā no pilsvārtu kampoariem iekārtots arī direktora kabinets. Sīkrūsos logi un šauras, skujiņveidā apšūtas un vecmeistarīgi apkalftas durvīņas, kas droši vien agrāk vedušas uz kādu no sargtornīšiem, ir viss, kas te atgādina senos laikus. Labi, ka telpu šaurība un iekārtojuma pieticība neietekmē domu plašumu. Gribam turpināt Priekules 1. vidusskolā aizsāktu sarunu par rītdienas mētiem, par profesionālo orientāciju. Ti-

kai citā aspektā: ko sovhozs var piedāvāt tiem vidusskolas absolventiem, kuri izvēlēšies kādu no lauksaimniecības profesijām?

Sovhoza direktoru Juri Janeku tāds jautājums nepārsteidz... Tas laiks, kad jaunieši bēgtin bēga prom no sovhoza, pagājis. Pakāpeniski ir notikusi dzīves mērķa izvēles kritēriju revīzija. Tas ir ļoti sarežģīts process. Tiesa, laukos algas tagad nav zemākas par algām pilsētā. Sovhozā ir iespēja nopelnīt pat vairāk, ja ir specialitāte, grība strādāt un respektēt lauku darbu specifiku. Nav jau vienmēr jāstrādā no saules līdz saulei, bet tas gan vienmēr jāpatur prātā, ka jebkurš darbs druvā un fermā prasa īpašu atbildību, jo te «brāķa produkciju» nepārstrādāsi un nevīžības vai neprasmes sekas jutīsī asāk un ilgāk. Jaunietim, kas izaudzis «uz akmeņiem», ir grūtāk izprast zemes raksturu un lauku romantiku. Priekules sovhoza galvenie speciālisti allaž ir bijuši lauksaimniecībā nepieciešamo profesiju aktīvi propagandētāji, bet vislabākajiem vārdiem būtu mazs svars, ja saimniecība nevarētu piedāvāt labus darba un sadzīves apstākļus un labu izpeļņu. Pieredze rāda, ka jauniešiem rūp ne vien tas, kā ir, bet vēl vairāk — kā būs. Skaidri iezīmētas perspektīvas izjūta ļauj vieglāk «pārdzīvot» paša nedienu, darba biedru neiecietību un vienu otru organizatorisku kļūmi. Jaunieši raksturā mēdz būt maksimalisti. Tas daudziem nepatīk. Bet dedzīga attieksme pret sevi un kolektīva progresu veicina vairāk nekā piesardzīga atturība...

Tādas un apmēram tādas domas sovhoza direktors un galvenie speciālisti izteica ne jau vienā reizē. Un ne jau viss šajā ziņā izdarīts, kā vajadzētu. Bet mūs saistīja rīcības mērķtiecība un iespēju daudzveidība. Un segums aicinājuma vārdiem.

...Gribi sēsties pie automašīnas vai traktora stūres? Lūdzu, mācies, iegūsti vadītāja tiesības un nāc mūsu pulkā! Gribi pamēģināt uz būvēm? Lūdzu! Dārzniecībā, graudu kaltē arī vajag... Lopkoptībā... Jā, šajā nozarē jau mazliet savādāk. Ar tehnikas apgūšanu vien būs par maz: darbs kaulu nelauž, bet prasa izturību... Tie, kas gājuši līdzī vecākiem uz fermu, pamēģinājuši, kā tas ir, — zina to vislabāk, agītēt nav nepieciešams...

Kaut kādu priekšstatu par vienu vai otru profesiju, protams, sniedz arī ekskursijas, ko vada saimniecības speciālisti. Tomēr vēlēšanās pašam izmēģināt roku ir jārespektē vairāk. Bet kā to izdarīt?

Senāk bija vieglāk. Siena vai labības laikā aizjūdza lēnāku bērni vai raudo grābeklim priekšā, iedeva pusaudzīm rokā grožus, lai riņķo pa rugājiem. Tagad tādus vienkāršus mehānismus lielsaimniecību laukos vairs neizmanto. Bet zīrgi sovhozā ir. Ne tik daudz darbam, kā sportam domāti. No jauno entuziastu grupas, kas sāka apgūt jāšanas sporta noslēpumus, palikusi ļabi ja puse. Nemēģināsim izziēt, cik no viņiem kļūs par klases sportistiem. Svarīgi, ka trīs meitenes cieši apņēmušās studēt Lauksaimniecības akadēmijā.

Vidusskolas direktora vietniece ārpusklases darba organizatore Lidija Treide informēja, ka 7 skolēni pērnā gadā apguvuši traktorista specialitāti. Vidusskola specializēsies mehānizatoru sagatavošanā. Būtu naivi cerēt, ka visi, kas iegūs traktorista tiesības, pēc izlaiduma balles stieps mugurā spērtēru un sēdīsies uz traktora, lai artu zemi un kļiedētu uz tīruma kūtsmēsliem. Bet, nenoliedzami, ja jauniešiem ir īsta vīru specialitāte, tad viņam vieglāk tūlīt pēc vidusskolas beigšanas iesaistīties ražošanas darbā. Prakse rāda, ka visi jau studēt neaiziet. Nereti arī tie, kas tik ļoti cerējuši ietikt augstskolā.

*

Iepazīstot vairāku republikas labāko saimniecību vadītāju darba stilu un saimniekošanas metodes, grības šīs rītdienas rūpes salīdzināt ar šaha spēli, kad uzvaru nodrošina daudzu tālāko gājēju paredzēšana, visdažādāko kombināciju izstrādāšana. Ne visiem un vienmēr tas izdodas. Pie šaha galdīņa pretinieks redzams un apdraudētās pozīcijas arī. Dzīvē ir savādāk. Daudzies apstākļi, kas iespaido panākumus, visbiežāk ir slēpti un nāk negaidīti. Bet varbūt tomēr ne, varbūt tos var paredzēt un novērtēt? Nedomāju par krusu un sausumu. Par vadītāju uzmanības atslābumu, kas nepaliek nepamanīts. Laušanās mierīgai pašplūsmai, neizdarība un nevīžība, tāpat kā nezāles, sa-

zel bez pūlēm. Ir prieks, ka Priekules padomju saimniecības tīrumi no piegādes piegādē kļūst arvien tīrāki.

Jaunajās mehāniskajās darbnīcās, ko nodeva ekspluatācijā pērnā gada beigās, goda vietā ir lozungi: «Mehānizator, Tavs darbs Tevi tiec!» Bet vai šī mēraukla neder arī saimniecības visa kolektīva darba vērtēšanai?

Priekšzīmīgi izveidots ceļu tīkls, lieljaudas kalšu un noliktavu saimniecība, pārdomātā fermu rekonstrukcija, vieniens un kartība mehāniskajās darbnīcās, lieliska ēdnīca sovhozā, dzīvokļu fonda paplašināšana un, protams, arī graudu un gaļas ražošanas palielināšana 9. piegādē (attieciņi par 36 un 40 procentiem) apliecina rītdienas rūpju labvēlīgu iespaidu. Devītajā piegādē saimniecība devusi 2 478 500 rubļu peļņu. Pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo piegādi, — 85 procenti. Rentabilitāte — 46,6 procenti.

Vienā no finansālās darbības pārskatiem, kas glabājas manā arhīvā, Rozālija Piģite ierakstījusi, ka priekulnieku darbs pirmo reizi vainagojies ar peļņu 1965. gadā (43 300 rubļi). Pirms tam saimniecība valstij nesusi vienīgi zaudējumus. Bet ko lielu varēja gribēt, ja graudu birums vidēji nesasniedza ne desmit centneru no hektāra, no govs daudz vairāk par 2000 kg piena neizslauca. Bet tieši tādos apstākļos jau 1961. gada nogalē, kad saimniecībā nebija vēl īsti ne elektības, ne ceļu, ne visiem lopiem jumta virs galvas, ne traktoru remontētājiem aizvēja; kad ielās izslīka sējumi, bet pāgueros sarkanjoja skābenes, sovhoza komunisti noīema: tuvākajā laikā Priekules padomju saimniecību padarīt par priekšzīmīgu un rentablu. Rajona mērogā, protams.

Nekad neaizmirstīšu, ar kādu pašaiļiedzību, ar kādu sugestīvo apmātību strādāja saimniecības galvenais agronoms Arnolds Lejietis, galvenais veterinārārsts Valdis Krūka, galvenais inženieris Guntars Riekstiņš un ražošanas iecirkņu vadītāji Laimonis Jurševskis, Žanis Jēriks, Otto Freibergs. Vēl joprojām ierindā ir mehānizatori Kuprijans Bučkīns un Juris Bučkis, lopkopes Viktorija Vainoraite un Vilma Kļava un desmitiem citu, kas grūtā brīdī izturēja. Slaucējai Ausmai Bogdanei uzicēts pārstāvēt novadniekus PSRS Augstākajā Padomē. Tas ir liels gods. Nezinu, ko viņi abildētu uz jautājumu: bet vai toreiz paši ticējāt nākotnei? No tādās atbildes ar smaidu centās izvairīties arī toreizējais saimniecības direktors Augusts Pommers, kas par Priekules sovhozā ieguldīto darbu saņēma augstāko Dzmitenes apbalvojumu — Sociālistiskā Darba Varoņa Zelta Zvaigzni. Varbūt, ka par to, ko cilvēki pierādījuši ar darbu, nevajag taujāt? Galvenais, ka toreiz rītdienas rūpes ar ķēdes reakcijas spēku pārņēma visus, un ļabi, ka tāda tradīcija saglabājusies.

Priekules māla pakalni nav Zemgales līdzenumu auglīgie tīrumi. Tiesa, atsevišķos laukos arī te iegūtas ap 50 centneru lielas rekordražas, bet vidējā graudaugu ražība vislabākajā gadā bijusi 29,3 centneri no hektāra. Piegādes beigās cer iegūt vidēji 35 centnerus graudu. Palielināšies arī piena kopieguve un celsies vidējais izslaukums. Bet tas nenāksies viegli.

Priekules padomju saimniecība pašreiz ir viena no lielākajām rajonā. Pēc kolhoza «Sarkanā zvaigzne» pievienošanas sovhoza kopplatība pārsniedz 11 000 hektāru. Aramzemes ap 6800 hektāru. Kaimiņkolhozs nebija sliktā saimniecība, tomēr ražošanas apjomu palielināšanai jāņem vērā.

... Uz direktora galdā desmitiem fotoattēlu. Tajos fiksētas Baltkrievijas PSR Grodņas starpkolhozu celtniecības kombināta būvētās ēkas. Direktors pats tur bijis, visu pamatīgi izpētījis un kļuvjis par baltkrievu pasākuma aktīvu atbalstītāju.

— Kūti 400 govīm viņi samontē divās nedēļās. Apdarei nepieciešami kādi trīs mēneši... Tātad — iegūstam ievērojamu laiku un līdzekļu (izmaksā apm. 50 procentu lētāk) ekonomiju. Ne mazāk svarīgi, ka šo ēku iekšpusē nav stabu. Var mehānizēt, kā nepieciešams, un, ja vajag, atkal visu pārkārtot. Ēkas sekmīgi var izmantot arī citām vajadzībām — kā klētis, noliktavas...

Jau šovasar, sadarbojoties ar grūdniešiem, Priekules sovhozā pacelsies pirmā tāda veida ēka mūsu republikā.

Priekulnieku neatlaidība mani nepārsteidz. Viņi allaž centušies ātrāk nekā citur apgūt jaunākās atziņas, lai celtu lauku ražību un lopu produktivitāti. Arī celtniecībā. Un nekad nav baidījušies eksperimentēt. Ja arī dažreiz gaidītie rezultāti nav gūti, nekas, tomēr saimniecība nemiņīgi virzījies uz priekšu.

GUNĀRS BIEZIS

Priekules padomju saimniecības direktors JURIS JĀNEKS: «Divi simti zirgus (tik spēka ir Iļļaudas traktoram) savaldīt var ne kurš katrs vīrs, bet ar klausīgu bērni paļ meitenes tiek galā. Jāšanas sporta entuziastiem esam sagādājuši arī krāšņus tērpus...»

Priekules padomju saimniecības kopplatība pārsniedz jau 11 000 hektāru. Sakarus ar vistālākajiem iecirkņiem, speciālistu un remontdienesta mašīnām nodrošina radio. Pie mikrofona vecākais dispečers LAIMONIS PIĶĪTIS.

Priekules 1. vidusskolas mācību pārzine INTA SKADIŅA: «Jaunieši vairāk grib lasīt par Lielo Tēvijas karu, sportistiem un māksliniekiem, neparastām personībām un mazāk pazīstāmām profesijām... Bet, ko domājam par «Zvaigzni», to izlasīsiet mūsu recenzijās. Visi 61 tādū sacerējumu rakstījuši pirmo reizi...»

PAR PROFESIJU UN ŽURNĀLU

Rakstnieks AIVARS KALVE un dzejnieks PĒTERIS JURCIŅŠ Priekulē viesojušies vairākkārt, bet saimniecības vadītājiem ir allaž kas jauns ko parādīt viesiem. Šoreiz — dažu mēnešu laikā uzceltais stāvs 18 dzīvokļu mājai.

Istiem tikās žurnāla «Zvaigzne» redakcijas pārstāvji un autori.

Pārrunu dalībnieki centās atklāt vairāku nelielu profesiju romantiku, interesējās par jauniešu dzīves ceļa izvēles noteicošajiem faktoriem un lauku dzīves problēmām. Sarunās tika izteikti arī vēlējumi žurnāla veidotājiem.

Galvenā ekonomiste ROZĀLVA PIĶĪTE: «Deviņajā piecgadē nostabilizējās saimniecības lēnākumi. Peļņas un rentabilitātes paaugstināšanās dod iespēju vairāk materiāli stimulēt labākos strādniekus, uzlabot darba un sadzīves apstākļus.»

Galvenā zootehniķe RUTA JANEKA: «PSKP XXV kongresā tika uzsvērts, ka lopkopības augšupejas pamats ir un paliek lopbarība. Un ir labi, ka šajā ziņā mēs ar galveno agronomu Arnoldu Lejieti varam labi saprasties...»

Sovhoza partijas pirmorganizācijas biroja sekretārs ZIGURDS MEŽĢIRTS: «Tas, ka agrāk strādāju par ekonomistu, man palīdz risināt partijas darba problēmas. Galvenais — mērķa izjūta jebkurā darbā. Grūti, protams, jauniešiem izvēlēties profesiju visai dzīvei, bet — ja ko dara, tad vajag pamatīgi!»

Desmitās klases skolnieces ANITA GRĀVE, DACE HŌNA un RUTA DŽERIŅA ar ķīmijas skolotāju JĀNĀRU AŠAKU. Priekules meiteņu darbs par pienu un tā produktu analīzi republikas konkursā tika novērtēts ar otrās pakāpes diplomu.

Priekules tikšanās dalībniekus fiksēja GUNĀRS LĪVENS

KALNU SLĒPOSANA

Slaloms: Pjero Gross [Itālija].

Milzu slaloms: Heinijs Hemijs [Šveice].

Nobrauciens: Francis Klammers [Austrija].

Slaloms un nobrauciens: Rozija Mitermaiere [VFR].

Milzu slaloms: Ketija Kreinere [Kanāda].

DISTANĀU SLĒPOSANA UN LĒKSANA NO TRAMPLĪNA

70 m trampļins: Hanss Georgs Ašenbahs [VDR].

90 m trampļins: Karls Šnābls [Austrija].

5 km slēpojums: Helena Takalo [Somija].

10 km slēpojums: Raisa Smetaņina [PSRS].

4x5 km stafete: PSRS (Raisa Smetaņina — at-tēlā pa kreisi, Zinaida Amosova, Ņina Baldičeva, Gajina Kulakova).

ĀTRSLIDOŠANA

5000 m: Stens Stensens [Norvēģija].

10 000 m: Pīts Kleine [Holande].

500 m: Šila Janga [ASV].

1000 m un 3000 m: Tatjana Averina [PSRS].

1500 m: Gajina Stepan-ska [PSRS].

BOBSLEJS

Divniekā: Meinhards Nēmers un Bernhards Hermeshauzens [VDR].

Cetriniekā: VDR (no kreisās: Bernhards Hermeshauzens, Meinhards Nēmers, Johens Baboks, Bernhards Lēmans).

KAMANIŅU SPORTS

Vieniniekā: Margita Šūmane [VDR].

Vieniniekā: Detlefs Ginters [VDR].

ISKO SPĒĻU ČEMPIONI

DISTANĀU SLĒPOŠANA UN LĒKSANA NO TRAMPLĪNA

15 km slēpojums: Nikolajs Bažukovs (PSRS).

30 km slēpojums: Sergejs Saveljevs (PSRS).

50 km slēpojums: Ivars Formu (Norvēģija).

4x10 km stafete: Somija [no kreisās: Juha Mieto, Arto Koivisto, Pertti Turejervi, Mati Pitkenens].

Ziemeju divcīņa: Ulrih Vēlīngs (VDR).

BIATLONS

20 km: Nikolajs Kruglovs (PSRS).

4x7,5 km stafete: PSRS [Nicolajs Kruglovs — attēlā pa kreisi, Aleksandrs Tihonovs, Aleksandrs Ježizarovs, Ivars Bjakovs].

ĀTRSLIDOŠANA

500 m: Jevgeņijs Kujikovs (PSRS).

1000 m: Pīters Millers (ASV).

1500 m: Jans Egils Stūrholts (Norvēģija).

DAIĻSLIDOŠANA

Vīriešiem: Džons Karijs (Anglija).

Sievietēm: Doroteja Hemila (ASV).

Pāru slidojums: Irina Rodņina un Aleksandrs Zaicevs (PSRS).

Dejas uz ledus: Ludmila Pahomova un Aleksandrs Gorškovs (PSRS).

HOKEJS

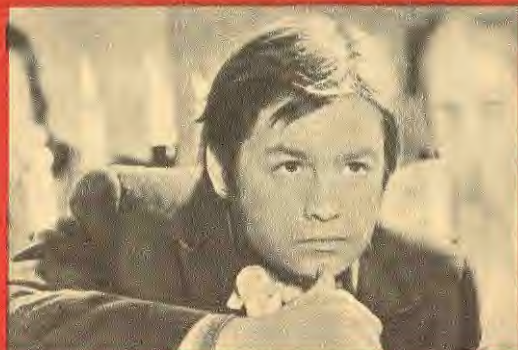
Divniekā: Hanss Rinns un Norberts Hāns (VDR).

PSRS izlase.

TASS, V. Galaktionova, žurnālu «NBI», «Freie Welt», «Stadion», «Sportowec», «Képes Sport» un laikraksta «Unsere Zeit» foto

ŠKIET, RAKSTURIGĀKĀ SĀGADA RIGAS KĪMO-STUDIJAS IECERĒTĀ VEIKUMA IEZĪME IR ... JAUNĪBA. PIE FILMĀM PAR JAUNĪESIEM STRĀDĀ REŽISORI — DZIDRA RITENBERGA UN BORISS FRUMINS, STUDIJA RĒKINĀS AR VISSAVIENĪBAS VALSTS KINEMATOGRĀFIJAS INSTITŪTA ABSOLVENTU ANDRA ROZENBERGA UN PĒTERA KRILOVA NĀKOTNES VEIKUMU.

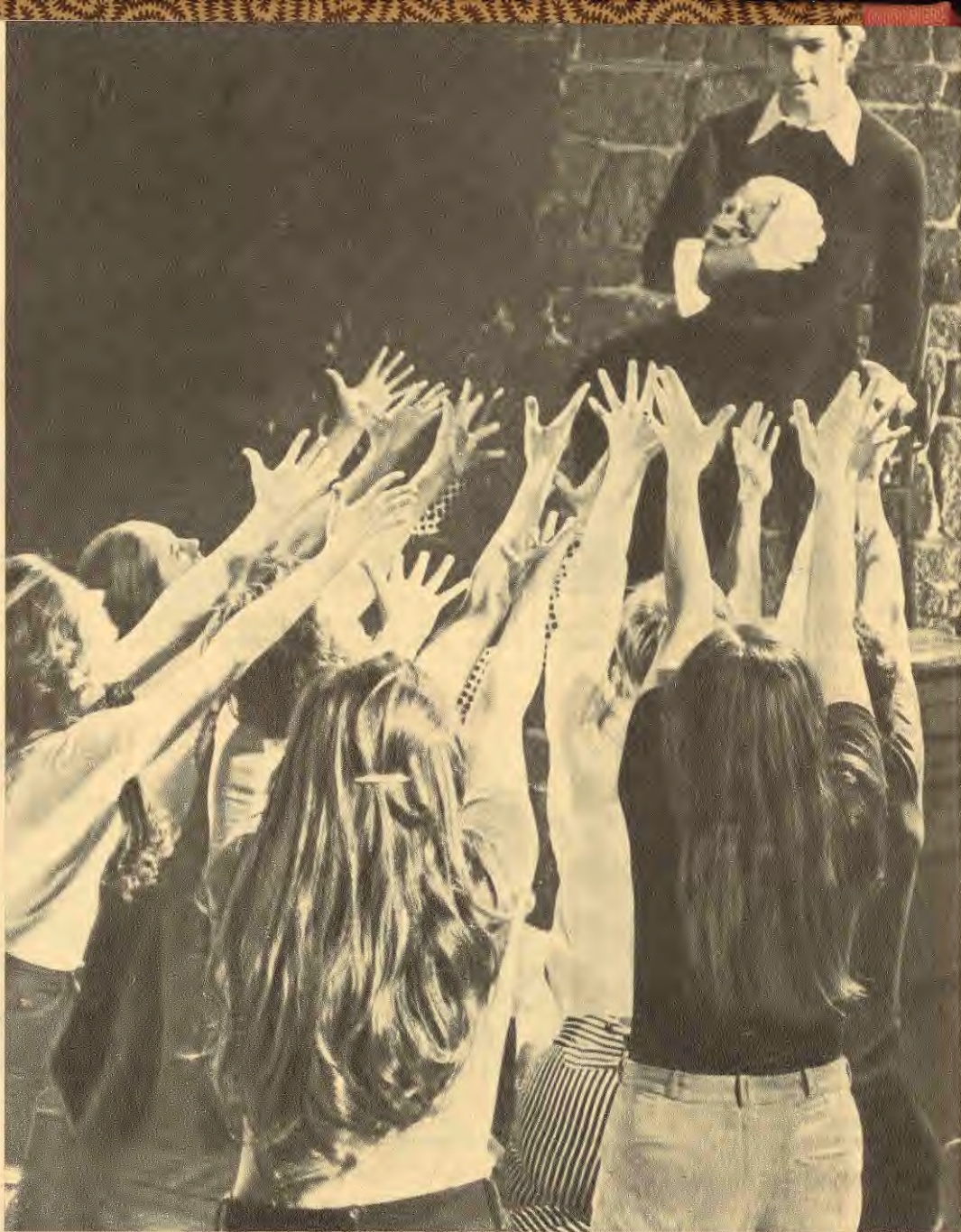
Režisore Dzidra Ritenberga veido filmu «Šīs bīstamās balkona durvis» — par jauniešu dzīvi un problēmām. Tā ir režisores debija un arī vairāku jauno aktieru pirmā uzstāšanās kinematogrāfā — attēlā redzam Valsts Līepājas teātra aktieri Jāni Makovski pirmajā kinolomā. Ekspresīvais jauniešu žests otrajā attēlā uz mūžseno jautājumu «būt vai nebūt», šķiet, neapšaubāmi atbild: «būti!».

Režisors Boriss Frumins, kurš jau savā Ļeņingradas studijā veiktajā diplomdarbā visai reļjēli risināja skolas dzīves notikumus, atkal ir skolēnu vidū. Top filma «Pasakas beigas». Aktrise Ludmila Gurčenko gan tēlo «vecākās paaudzes» pārstāvi — skolotāju Valentīnu Barabanovu.

Režisora Sergeja Tarasova filma «Robina Huda buļļas» ir pagaidām pēdējā no «Yella kalpu» aizsāktās kostīmu filmu sērijas. Asu pārdzīvojumu un vēsturisku notikumu cienītāji varēs vērot jomeņu — brīvo meža vīru — un feodāļu cīņu divpadsmitā gadsimta Anglijā. Galvenajās lomās aktieri Boriss Hmelnickis [Robins Huds], Reģīna Razuma [Anna], Eduards Pāvuls [Mūks Tuks].

JĀNA PILSKALNA,
ANDRĀ BLUMBERGA,
AIVARA ČAKSTES foto

SVEŠINIEKS

FREDS BODSVORTS

Lolītas Zikmanes zīm.

ROMĀNS

(5. turpinājums)

— «To kairos apveidus virs celģaliem,» — viņš atkātoja. — Trāpīgi pateikts. Manai mātei jūs patiktu. Viņa ļoti mīl angļu dzeju. Un bieži to citē. Kā jūs atceraties šīs rindas?

— Skolas gados es ļoti daudz lasīju, jo man nebija nekā cita ko darīt. Jūsējie par to parūpējās. Viņu vidū es, tā teikt, nebiju iecienīta.

Kādēļ viņa vienmēr to atgādināja. Rorijs sāka skaldīt malku. Viņa tiešām bija stipri līdzīga viņa mātei.

Viņš iedzudināja ugunsroku. Kanīna iebraida līdz celģaliem ezerā, kur vilniši nebija to saduļķojuši, un piesmēla katliņu pilnu ar ūdeni. Rorijs iedzina smiltis koku ieslīpi pāri ugunsrokam un iekāra tajā katliņu. Tad viņi apsēdās uz segas malas un sāka ēst Džounas Ramzijas līdzdoto lenču.

Ugunsroks sprakšķēja, un Rorijs ik pēc brīža piemeta malku. Kišemūskeka ezers bija dzidri zils, un šur tur, kur tam pārskrēja vēja pūsma, savilnīdama ūdens virsmu, nīrbēja pelēki plankumi. Tas viss Rorijam atgādināja Zosu salas gaņības ar zilo jūru un sprakšķošo kūdras ugunsroku, bet ar to visa līdzība beidzās, jo Kanīnai ar Pegiju Maknīlu vispār nebija it nekā kopēja. Viņš stepus vēroja Kanīnu. Vai viņam dzīvē vēl gadisies sastapt tik pretrunīgu, neparastu un sarežģītu būtni? Viņa bija viena no viskultūrālākajiem cilvēkiem, kādu viņš līdz šim bija saticis, taču visnekultūrālākajā vidē, kādu viņš jebkad bija redzējis un laikam vairs arī neredzēs.

Ūdens sāka vārtīties, un Kanīna nocēla katliņu no uguns. Viņa iebēra ūdeni tēju un nolika katliņu turpat smiltīs. Pēc brīža, kad tēja bija ievilkusies, viņa sāka liet to alumīnija krūzēs.

— Vai ar pienu un cukuru? — viņa Rorijam jautāja.

— Jā, ar pienu un cukuru.

Viņi sāka dzert tēju. Kanīna sēdēja, pievilksusi celģalus cieši pie krūtīm, tā ka viņas gludi brūno augšstilbu kairie apveidi atsedzās vismaz sešas collas augstāk. Rorijs atklāti raudzījās viņā, nesaprazdams, ko darīt tālāk. Kanīna skatījās uz savu kāju pirkstgaliem, kas bērnišķīgi urbināja smiltīs. Tad viņa lēni pagriezta galvu. Viņa smaidīja.

— Kādēļ jūs tā raizējaties par mani? Labāk baudīsim mūsu pikniku. Novelciet savus lielos zābakus, smiltis tik tikami glauzās pie pēdām.

Rorijs sāka saitēt vaļā savus garos zābakus, ik pa brīdīm pametot acis uz Kanīnu. Viņš novilkta zābakus un zeķes un iespieda pēdas siltajās smiltīs.

— Vai jums tiešām patīk šeit dzīvot — telti, bez gultas, bez vannas istabas? — viņš jautāja.

— Nē, bet ar laiku tas man noteikti iepatīksies.

«Tas, protams, ir mājiens,» Rorijs nodomāja. «Ja reiz viņa paliek pie sava, ka vēlas dzīvot kā dzīvnieks, arī viņš var piedalīties šai spēlē.»

Viņš pastiepa roku un saņēma vienu Kanīnas plaukstu, ar kuru viņa bija apņēmusi celģalus, un lēni sāka vilkt viņu uz savu pusi. Viņas seja pēkšņi pavidēja bailes. Viņš pamazām pievilka viņu sev klāt un sajuta viņas krūšu tvirtu apakšumu. Tad noguldīja viņu uz segas un, sēžot līdzās, abām rokām piespieda viņas plecus pie zemes. Viņas garie mati bija klaidā iziruši uz segas, kā tumšs, spīdīgs ietvars apņemot melnīgno, eksotiski skaisto seju. Viņas acis, kas pie deniņiem viegli sašaurinājās, bija pievērtas.

— Jūs esat visskaistākā meitene, kādu man gadījies sastapt, — viņš klusi sacīja. — Esmu to meitenēm teicis arī agrāk, bet tagad pirmo reizi tiešām tā domāju.

Viņš aši pieliecās un noskūpstīja Kanīnu. Nu viņas acis bija pilnīgi ciet. Viņas lūpas viegli pa-

vērās un cieši pieklāvās viņējām. Viņš nometās viņai līdzās uz segas un vilka slaido stāvu sev klāt. Mirkli viņa pretojās, raudamās atpakaļ, tad atmaiga un padevās. Labu brīdi viņi tā palika guļam, un viņš nejuta neko citu kā tikai viņas tvirtu augumu un viņas elpas ašo stakato.

Tagad Rorijam bija skaidrs, ka vajag tikai mazliet neatlaidības un viņš būs Kanīnu ieguvis. Viņas pretestība bija pilnīgi atslābusi. Un tai pašā mirklī viņš saprata, ka nedrīkst iet tālāk.

To, ko viņš šajā brīdī izjuta, Rorijs nekad īsti nespēja izskaidrot. Tā nebija fiziska impotence, jo viņš alktin alka pēc Kanīnas, tā nebija arī garīga impotence, kaut gan šis apzīmējums gandrīz šķita tuvāk patiesībai. Skaidri viņš zināja vienīgi to, ka Kanīna viņam ar mieru atdoties un ka viņš pats alkst viņu iegūt kā vēl nekad nevienu citu meiteni, taču kāds divains vājums vai spēks — kas īsti, to viņš nespēja pateikt — viņu attur un neļauj to darīt. Viss bija iznācis pavisam citādi, nekā viņš domāja.

Viņš sakārtoja Kanīnas svīteri un piecēlās sēdus. — Piedodiet, Kanīna.

Arī Kanīna piecēlās, bet neko neatbildēja. Viņa sparīgi papurināja galvu, atmetot atpakaļ izjukušos matu, un klusējot vēroja ezeru. Tad viņa lēni pagriezās pret Roriju. Uz mirkli abu skatieni sastapās, taču viņa nesmaidīja. Viņa pielika plaukstu pie tējas katliņa.

— Tēja vēl silta, — viņa sacīja. — Vai iedzer-sim vēl?

— Jā, lūdzu.

— Ar pienu un cukuru? Piedodiet, ka es vēlreiz to jautāju, bet esmu pilnīgi aizmirsusi.

Pievakarē viņi atgriezās Keipkrijā, un par turpmāko satikšanos Rorijs vispār neieņimējās. Visu ceļu viņi tikpat kā nerunāja. Kad lielā laiva piestāja Keipkrijas krastā, Kanīna izkāpa ārā un uz mirkli pagriezās pret viņu.

— Paldies, — viņa teica. — Šī man bija ļoti patīkama diena. — Un tad viņa jau bija prom, aši aizskrienot augšup pa nogāzi uz indiāņu telšu pusi.

Pie vakariņu galda Rorijs īsumā pastāstīja Ramzijam, kā viņi izbraidījuši ezeru un atraduši baltvaigu zostēviņu ar viņa draudzeni.

— Vai jūs parunājāt ar Kanīnu par to, lai viņa atgriežas lielajā pasaulē un mēģina atrast skolo-tājas darbu? — Džouna Ramzija jautāja.

— Jā. Bet nespēju viņu pārliecināt. Viņa nolēmusi palikt šeit.

Pēc garās dienas Rorijs jutās noguris. Tūlīt pēc vakariņām viņš devās uz savu istabu, īsi atzīmēja redzēto un likās uz auss.

Otrā rītā pie brokastu galda viņš jautāja Bertam Ramzijam:

— Vai Džokam, jūsu tulkam, būs tik daudz laika, lai palīdzētu man izjautāt indiāņu medniekus? Viņš redzēja, ka Džouna Ramzija aši pagriez galvu un paraugās viņā. — Kas noticis? — viņa jautāja. — Vai Kanīna atkal iespīstējusies?

Rorijs zināja, ka sekos sāds jautājums, un at-bilde viņam jau bija gatava. — Nē, Kanīnai nav nekas pretim. Bet es domāju, ka veiksies labāk, ja, izvaicājot vīriešus, nēmsu par tulk vīrieti. — Tas nepavisam nav vajadzīgs, — Džouna Ramzija īsi iebilda, bet vairāk neko nesacīja.

— Vakari Džokam ir brīvi, tad viņš varēs jums palīdzēt, — Bertam Ramzijam teica. — Vai viņš jums vajadzīgs šovakar pat?

— Jā.

Rorijs atgriezās savā istabā. Viņš stāvēja pie loga, no kura bija pārskatāms indiāņu ciemats, un redzēja brūno, skrandaino Biverskinu telti, iespiestu vidū starp daudzām citām. Likās neticami, ka šai pretīgajā būdā tagad dzīvoja... vai viņš vakar tā arī domāja?... jā, viņa bija vis-

skaistākā meitene, kādu viņš jebkad sastapis. Un bez ārējās pievilcības viņai vēl piemita sasodīti daudz citu apbrīnojamu īpašību. Viņa gan bija muļķīgi stūrgalvīga rasu jautājumā, bet ar tik attīstītu intelektu, ka Rorijs jutās ieintriģēts. Viņš nebija sastapis daudz tādu meiteņu — ne universitātē, ne arī kur citur — ar tik plašām zināšanām un asu prātu kā Kanīnai.

Bet vai sociālajā ziņā kāds vispār varēja at-rasties zemāk? Taču vakar, kad viņš tradicionālā veidā gribēja izmantot viņas stāvokli, šī rīcība pēkšņi šķita galīgi aplama un no tā nekas neiz-nāca. Vai varbūt viņš bija kļuvis par svētuli?

Rorijs nespēja pateikt arī to, kādēļ nolēmis ņemt par tulk Džoku. Viņš, tāpat kā Džouna Ramzija, zināja, ka ne jau aiz tā iemesla, ko minēja leja pie brokastu galda. Viņš bija apmulsis un tādēļ nolēma dažas dienas labāk izvairīties no Kanīnas. Viņam bija jātieks skaidrībā, kur īsti Kanīna ierindojama viņa sieviešu klasifikācijas tabulā. Vai tā piederēja pie «pieejamo» vai «ne-pieejamo» grupas?

Viņš atgāja no loga, apsēdās pie nelielā rakstāmgalda līdzās gultai un sāka rakstīt vēstuli sa-vam profesoram Piteram Lorensam Tomasam, ku-ru nesauca citādi kā par P. L.

«Dārgais P. L.!

Varat atzīmēt vēl vienu ļoti interesantu jau-numu sakarā ar viesuļvētru «Alise»...»

Viņš pastāstīja par baltvaigu zostēviņu, aprak-stīja tā draudzeni — Kanādas zosi, kā arī rieta rituālu, ko viņam bija izdevies novērot. Pēc tam viņš turpināja:

«Kā Jūs zināt, sakarā ar šiem vētrā noklūduša-jiem putniem vienmēr izvirzās jautājums, vai tie atrod vairs ceļu atpakaļ. Šis gadījums ir sarež-ģīts, bet vēl jo vairāk interesants tādēļ, ka minē-tais zostēviņš sapāroies ar citas sugas māti, kura dzīvo pavisam citā vidē un apstākļos. Vai viņš dosies atpakaļ uz jūru? Varbūt pat mēģinās sasniegt Barru? Vai arī lidos uz dienvidiem un paliks zemes iekšienē kopā ar draudzeni un pār-ņems Kanādas zosu migrācijas maršrutu uz Misi-sipi? Tā ir ārkārtīgi interesanta problēma — vai ne? — un, ja mums izdotos rast uz to atbildi, tad līdz ar to būtu daļēji noskaidrots, vai putnu mi-grācija ir pilnīgi instinktīva vai daļēji iegūta īpa-šība. Ja šo zostēviņu notvertu un iezīmētu, mums būtu reālas iespējas uzzināt, kurp viņš dosies.

Vairāki ornitologi, kuri pēti putnu migrāciju, to iezīmēšanai izmanto krāsainas kakla lentes, tā ka ar binokli šos putnus var saskatīt no jūdes vai vēl lielāka attāluma. Ja vasarā, kad zosis me-tīs spalvu un nevarēs palidot, mums izdotos šo zostēviņu notvert un iezīmēt, tad varētu sagatavot attiecīgu, uz rotatora navairotu vēstuli ar mūsu ieceres aprakstu un izsūtīt visiem Misisipi ielejas ornitologu klubiem un mednieku biedrībām. Misi-sipi rajons ir bieži apdzīvots, un tur pārziemo-jošo zosu bari tiek pastāvīgi novēroti. Ja balt-vaigu zostēviņš būs devies uz turieni līdzī savai draudzenei, ļoti iespējams, ka abus putnus ievē-ros un mums par to paziņos.

Ir, protams, vēl tāda varbūtība, ka viņš atrod ceļu atpakaļ uz savas sugas zosu pārziemošanas vietu — Hebrīdu salām. Arī tadā gadījumā mums būtu iespējams par to uzzināt. Pirmkārt, zosu ap-mēšanas vieta tur ir stipri ierobežota, jo tās pār-ziemo galvenokārt manā dzimtenē — Barras salā. Otrkārt, tur dzīvo mana māte, kura varētu zosu bārus novērot.

Vai Jums būtu iespējams iepazīties ar lentu nostiprināšanas tehniku un ņaņemt līdzī mazliet krāsainas plastmasas lentes. Vislabākā būtu dzel-tenā krāsa, iespējami spilgtāka. Protams, ceru, ka Jūs atbrauksiet, kā bijāt domājis.

Ar sveicienu — Rorijs.»

Tā, tas bija padarīts, bet kā par to visu uz-rakstīt mātei? Viņa iecere varēja īstenoties tikai tad, ja māte ziņā paliktu Barrā. Viņa mīlēja baltvaigu zosis tikpat stipri kā Rorijs pats, un viņš zināja, ka nebūtu grūti iejūsmināt viņu ar baltvaidža problēmu. Bet cik tālu viņš drīkstēja iet? Vai viņam bija tiesības pierunāt māti palikt Barrā vēl vienu ziemu?

Vēstuli viņš sāka ar to, ka pastāstīja par balt-vaigu zostēviņu un ar to saistīto interesanto problēmu. «Šai sakarā izvirzās jautājums,» viņš rak-stīja, «kurš no šiem diviem spēkiem būs stip-rāks — viņa mīlestība uz draudzeni vai mīlestība uz jūru un Barru.» Tad viņš pastāstīja par savu nodomu iezīmēt baltvaidzi un pabeidza vēstuli ar šādiem vārdiem: «Šī problēma ir tik aizraujoša un bioloģiski svarīga, ka man laikam ir tiesības lūgt Tevi talkā. Bez Barras zosu rūpīgas novērošanas mūsu izredzes sarūk par piecdesmit procentiem. Bez Tevis neviens cits nevar to izdarīt. Es ne-

gribu runāt caur puķēm vai aplinkus. Es lūdzu Tevi palikt. Vai piekritīsi?»

Rorijs uzlīmēja uz aploknes avio pastmarku. Ja vēstule, gaidot lidmašīnu, pārāk ilgi nenogulētu Keipkriju un ja māte tūlīt pat atbildētu, tad pēc divām trim nedēļām viņš saņemtu atbildi.

Bet liktenis visai drīz pārvilkta svītru Rorijs nodomam izvairīties no Kanīnas. Tovakar, kad viņš kopā ar Džoku divas stundas bija iztaujājis medniekus par šī pavasara zosu medībām un atgriezās Ramziju mājā, Kanīna bija tur priekšā.

— Kanīna atnākusi pēc grāmatām, — Džona Ramzija sacīja. — Viņa grib atvērt šeit skolu.

— Tā ir lieliska ideja, — Rorijs Kanīnai teica. — Kur jūs to domājat iekārtot?

— Baznīcā, — Kanīna atbildēja.

— Ko jūs viņiem mācīsiet?

— Mana programma ir gaužām pieticīga. Bērni šeit dzīvo pārāk īsu laiku, lai viņiem varētu daudz ko iemācīt. Ne vairāk par trim četriem mēnešiem. Es gribētu mācīt viņiem angļu valodu un varbūt arī mazliet aritmētiku. Ja viņi apgūtu kaut vai šo mazumiņu, viņu dzīve kļūtu mazliet vieglāka, pilnīgāka.

— Kādēļ tik maz indiāņu bērnu dodas uz Mūsas internātskolu? — Rorijs jautāja. — Mācoties pilnu mācības gadu, viņi tur varētu iegūt daudz vairāk.

— Vecāki bērnus ne labprāt laiž uz turieni. Un arī pašiem bērniem daudz svarīgāk palikt kopā ar vecākiem, iepazīt mežu, mācīties medīt, uzstādīt lamatas, apgūt visas tās iemaņas, kas viņiem dzīvē būs nepieciešamas. Tas viņiem ir pats svarīgākais. Pārāk daudz izglītības radīs bērns neapmierinātību ar to dzīvi, kāda viņiem jādzīvo, bet citas dzīves viņiem nevar būt. To nu es zinu.

Viņi tērzēja veselu stundu par visdažādākajiem tematiem, par bebru aizsardzību, krijiņu un eskimosu leģendām, Džona Djū pedagogiskajām teorijām un vēl daudz ko citu, ko Rorijs nespēja atcerēties. Viņš bija to aizmirsis tādēļ, ka visa viņa uzmanība atkal un atkal pievērsās nevis sarunai, bet gan Kanīnas skaidrajam un pārliecinošajam domas izklāstam. Viņa runāja klusi, reizēm, kaut ko uzsverot, atmeta galvu, tā ka mati vilinoši iemirdzējās, nekad neizteicās gari, taču arvien no jauna iekļāvās sarunā. Kad tā beidzās, Rorijs paņēma kartona kasti ar grāmatām un pavadīja Kanīnu cauri ciematam līdz Biverskinu teltij.

— Paldies, — pie telts ieejas viņa teica. — Es nebiju domājis, ka pavadīšu tik jauku vakaru.

— Es arī... nebiju domājis, — viņš neveikli nomurmināja.

Tad viņa iegāja teltī, un brezenta lēveris aiz viņas aizvērsās.

Un šai mirklī Rorijs saprata, ka mīl viņu. Tādā kā pēkšņā apskaidrībā, no kuras viņam sāka drebēt ceļgali, viņš atskārta, ka viņa dzīvē nenovērtami ienākusi visistākā mīlestība. Šovakar nebija fiziska stimula, kas būtu varējis uz to vedināt, tas notika vai, pareizāk sakot, viņš to atklāja, pat nepieskardamies viņas rokai. Tagad viņš saprata, kas vakar pie Kišamūskeka bija liedzis viņam Kanīnu iegūt: neapzināti, pašos sirds dziļumos viņš jau bija to zinājis.

Nespodrajā mēness gaismā viņš sāka soļot atpakaļ. Liegais vējiņš, kas atnesa tuvīno purvu sūnu smaržu, viegli plivināja tumšo, miegā grīmušo indiāņu telšu brezentu. Bet jau pirmajā brīdī pēc šī atklājuma, kad Rorijs, it kā sitienu dabūjis, sāka grīloties, viņš tomēr skaidri apzinājās, ka neprecēs Kanīnu Biverskinu.

Viņš lēni gāja atpakaļ uz Ramziju māju, tad pārdomāja un nogriezās uz upmalu. Tur viņš apsēdās uz liela akmens. Nakts bija klusa, tikai pret krastu viegli skalojās mazi vilniši, un reizi pa reizei kaut kur ierējās izsalcis suns.

Viņš nevarēja Kanīnu precēt. Tas bija pilnīgi neiespējami. Līdz ar to sabruktu visi sapņi, ko viņš bija bērībā iecerējis, nolemdams pamest dzimto Barras salu un kaut kā izsisties dzīvē uz augšu. Viņš bija ziedojis pārāk daudz pūļu, viņš bija ziedojis pārāk daudz gadu, lai tagad to visu liktu uz spēles, apprecot indiānieti. Jau viņa paša vienkāršā izcelsme bija zināms traucēklis. Un tas lika sevi manīt visu mūžu, jo cilvēks nevar pilnīgi atbrīvoties no visām bērības normām un ieradumiem. Pēdas vienmēr paliek. Viņam bija vajadzīga sieva no labas ģimenes, ar labu audzināšanu un manierēm, kura palīdzētu nolīdzināt visus pagātnes negludumus, nevis tāda kā Kanīna, kura radītu vēl jaunas grūtības.

Kanīnai bija visas nepieciešamās īpašības, lai kļūtu par labu sievu un draugu, ja neskaita vienu — viņas rasi. Viņa bija gudra, pievilcīga un, ja vien viņai dotu iespēju, droši vien kļūtu par lie-

lisku namamāti. Bet sabiedrība, kurā viņš dzīvoja, šādu iespēju viņai nekad nedos. Rorijs zināja, kā tas būs, ja viņš apprecēs viņu. Pret Kanīnu kā lektora sievu visi būs laipni, varbūt pat pārāk laipni, bet nekad neuzskatīs viņu par savējo. Un viņš pats būs pazīstams kā biologs, kurš vienu vasaru devies uz ziemeļiem un atvedis līdzīgu sievu — sarkanādaino, tiesa, skaistu un pievilcīgu, un tomēr... sarkanādaino. Un, kad pienāks laiks viņa izvirzīšanai, kaut kur aiz kulīšiem notiks padomes sēde, kurā tiks izsvērti viņa plusi un mīnusi, un Kanīna tad, protams, būs viņa vislielākais minuss. Viņa paša domas šai ziņā nebija svarīgas. Viņš piederēja pie sugas, kas dzīvo barā, un viņam bija jādzīvo un jāstrādā kopā ar citiem, sev līdzīgiem, un, lai iegūtu šo cilvēku labvēlību un nodrošinātu sev panākumus, jāpakļaujas viņu domām un uzskatiem.

Rorijs piecēlās un lēni vilkās augšup pa nogāzi uz mājas pusi.

Pie viņa bija atnākusi mīlestība, taču viņš jutās nevis priecīgi pacīlās, bet sakauts un izmisis. Līdz šim viņam bija viegli nosodīt netaisnību, par kuras upuri Kanīna kļuvusi, un svētā sašutumā no saviem paštaisnīguma augstumiem nopelt savu tautiešu rasu fanātismu. Tas bija viegli, jo viņš to darīja no drošām pozīcijām, kā cilvēks no malas, nevis līdzdalībnieks. Bet nu arī viņš atradās arēnā, arī viņš pats bija ierauts šai cīņā, un tagad rasu jautājums viņam atklājās gluži citā gaismā.

Pirms stundas viņš būtu dedzīgi apgalvojis, ka stāv tālu pāri rasu aizspriedumiem. Tagad viņš nolieca galvu to priekšā un pakļāva tiem vissvarīgāko lēmumu savā dzīvē. Un viņš necentās sevi apmānīt. Viņš skaidri apzinājās, ko dara un kādēļ.

Ciematā viņā galā, riedams uz bālo mēness sirpi, žēli iegaudojās kāds suns. Tam tūlīt pievienojās citi, un salto nakts gaisu satricināja spalgas, griezīgas suņu rejas. Tad mēnesi aizklāja mākonis, suņu koris noklusa, un Rorijs Makdonalds atkal bija viens ar savān: mokošajam, šaubu pilnajam domām.

Drīz pēc tam Rorijs ar Džoku devās divu nedēļu ilgā ekspedīcijā uz zosu rajonu zemes iekšienē Oterās baseinā. Šī upe ietecēja Džeimsa līcī ap četrdesmit jūdžu uz ziemeļiem no Keipkrijas. Atceļā pēdējo nakti viņi uzcēla telti Oterās grīvā, un saulrieta debesis tovakar pārvilka baltas, plūksnainas spalvu mākoņu svītras. Rorijs redzēja, ka Džoks bažīgi vēro mākoņu sabiezēšanu. Beidzot indiānis sacīja: — Ritā vējš. Mēs paliekam tepat!

Pēkšņi doma par to, ka vēl dienu jāgaida, Rorijam šķita briesmīga, neizturama.

— Tad būtu vajadzīgs diez kāds elles pūtiens, lai vēl rīt spētu noturēt mani šeit, — viņš teica.

— Kam jūs tā steidzas? — Džoks jautāja. — Ēdiens mums vēl ir.

— Cilvēks nedzīvo no maizes vien, — Rorijs

sacīja. — Vai tu, Džok, esi spējīgs to saprast? Tā sacīts bibelē.

— Es saprotu, kā jūs to domā, — Džoks asi atrauca. — Tas nozīmē, ka nākamo reizi jums labāk būs ņemt līdzīgu Džo Biverskina meitu. Tad nebūs vajadzīgs triekties tā atpakaļ.

Rorijs smējās, bet Džoka piezīme pārsteidza viņu, jo viņš ne reizi nebija ieminējies par Kanīnu.

— Kāds tam sakars ar Kanīnu Biverskinu?

Džoks smaidīdams raudzījās viņā. — Vai tad jūs pats to nezina, ko?

— Jā, zinu, — Rorijs atbildēja. — Bet es nezina, ka arī citi to zina.

— Daudzi to zina. Bet neceļ ne ausu. Par viņu mēs vienīgi nosplaujas. Mums netiek, ka baltie, te atbraukuši, knakstās ap krijiņu meitenēm. Bet par Džo Biverskina meitu mēs neuztraucas. Viņa nav ista krijiete. Viņa nav nekam derīga. Māk tikai lasīt grāmatīņas. Neviens virietis negrib viņu precēt. Viņa nemāk nodirāt bebrēnu. Tā ka jūs, zināt... var droši salaist. Mēs par to vienīgi nosplaujas.

Tad, lūk, ko par Kanīnu domāja viņas tautieši! Rorijam atausa atmiņā tas, ko viņa teica par sevi Mūsonijas vilcienā viņu pirmajā tikšanās reizē. «Es esmu uz sēkļa starp divām pasaulēm un nekad īsti nepiederēju ne pie vienas, ne otras.» Tagad Rorijs pilnībā izprata viņas traģēdiju. Bet viņš zināja, ka tikpat neprecēs Kanīnu, jo labāk viena sagrauta dzīve nekā divas.

Dienas skrēja kā vēja spārnēm. Drīz vien atbrauca P. L. Nākamajā ritā pēc profesora ierašanās Rorijs atstāja viņu pie brokastu galda un aizīrās līdz Kistavanijas grīvai, kur Kanīna ar māti laivā pārbaudīja tīklus. Kad viņš piebrauca, Kanīna vilka balto, piemirkušo tīklu laivā. Virs laivas malas, izmisīgi mētādama, parādījās sidrabaina siņa, un Kanīna ar veiklu plaukstu kustību iesvieda to laivas dibenā.

Tad viņa palaida tīklu vaļā, nokratīja no rokām ūdeni un noraisīja lakatu, kas viņai bija ap galvu. Pēc tam, atliekusi rokas aiz pakauša, izpurināja zem lakata sabužinātos matus. Tiklīdz es parādos, viņa vienmēr noņem lakatu, Rorijs nodomāja. Viņam patika vērot meiteni šajos brīžos. Viņas mati valdzinoši novīļņojās, un, kad viņa pacēla rokas aiz galvas, svīteris ļāva saskatīt krūšu izaicinošo izliekumu.

— Es atbraucu, lai jums pateiktu, ka baltvaidzis met spalvu un nevar palidot, — Rorijs sacīja. — Es katrā ziņā gribu to notvert. Vai jūs varētu nākt mums palīgā? Pa četriem mums tas droši vien izdosies?

Kanīna dedzīgi pamāja. — Labprāt, — viņa teica.

— Mēs ar doktoru Tomasu dosimies augšup jau šodien pat, uzstādīsim tīklu un paliksim ezera krastā pa nakti. Jūs ar Džoku varētu ierasties rit uz dzīšanu.

— Labi, — Kanīna piekrita.

Pēc kādām trim stundām, salikuši zem smagajām mugursomām, Rorijs ar P. L. iznāca Kišamūskeka ezera krastā. Viņi izvilka no vitoliem tur paslēpto laivu, ielika tajā cirvi un tīkla rituli un irās prom ezerā. Lēnām viņi apbrauca salas galam apkārt un tiešām atkal ieraudzīja zosis. Lielie putni izturējās tāpat kā iepriekšējo reizi — izbailēs iegāģinājās un peldus metās uz salu. Tikuši krastā, tie pazuda apmēram tai pašā vietā, kur pirmāk. P. L. pagriezās pret Roriju, un viņa brūnā seja bija piesarkusi un starojoša.

— Tas ir visneparastākais gadījums manā trīsdesmit piecu gadu ilgajā praksē! — P. L. iesaucās. — Kā tu domā, ko viņš darīs rudenī?

— Es domāju, ka viņš jau devis mums zināmu atbildi, — Rorijs sacīja. — Skriešana krastā ir raksturīga Kanādas zosīm, bet baltvaigu zosis tā nekad nedara. Viņš ļoti ātri piemērojas Kanādas zosu mātītes dzīves veidam. Varu derēt, ka viņš paliks kopā ar to.

Kad tīkls bija uzstādīts, viņi izbrauca krastā, ieturēja pusdienas un ierīkoja nometni tai pašā vietā, kur Rorijs un Kanina bija pusdienojuši. Pa ceļam viņš profesoram bija pastāstījis, ka rīt kopā ar Džoku ieradīsies kāda indiāņu meitene. Vēlāk, kad viss bija paveikts un viņi sēdēja smiltīs, P. L. ierunājās:

— Paklausies, ko tu tur gvelzi par iemilēšanu indiāņu skuķē.

Rorijs skatījās smiltīs. Tur vēl varēja samānīt ugunsкура pelnus un mazliet tālāk pa labi vietu, kur viņi tai pirmajā dienā bija gulējuši uz segas.

— Pagaidiet, — viņš rāmi sacīja. — Pagaidiet, kamēr būsiet ar viņu iepazīties, un tad...

— Man nav ar viņu jāiepazīstas. Es nezinu, kāda muša tev iekodusi. Es nezinu, kas tev ir padomā, — P. L. ātri bēra. — Bet vienu gan es zinu — ja tu nenāksi pie prāta, tu sabojāsi savu karjeru. Stublais idiots.

— Pagaidiet, — Rorijs atkātoja. — Rīt jūs viņu satiksiet. Un tad varbūt arī sapratīsiet.

Rorijs un P. L. jau bija pabrokastājuši un gaidīja, kad no rīta ap pulksten deviņiem parādīsies Kanina. Džoks ar laivu uz pleciem soļoja kādas simts pēdas aiz viņas. Kanina nāca gar krastu uz telti, kur sēdēja Rorijs ar P. L. Apģērbusies viņa bija tieši tāpat kā pirmajā dienā kopā ar Roriju — sarkanā korda jakā, pelēkās biksēs, svīteri ar augstu apkakli, kreilītēm rotātos alņa ādas mokasinos un ar sarkanu lenti matos.

Rorijs piecēlās kājās, uzmezdam ātru skatienu profesoram, lai redzētu viņa reakciju. P. L., kuram atkal mugurā bija tikai haki krāsas šorti, stāvēja un vienaldzīgi blēnā Kaninā. Viņa pienāca klāt, un viņas vaigos rotājās smaids bedrites. Rorijs viņus iepazīstināja. P. L. pamāja ar galvu un izmeta aprautu «veiki».

— Vai tīkls uzstādīts un viss kārtībā? — Kanina jautāja.

— Viss kārtībā, — Rorijs atteica, — vēl tikai jāizstrādā uzbrukuma stratēģija.

Viņš ar roku nogludināja smiltis un uzzīmēja tur salas plānu. Pārējie sapulcējās apkārt.

— Šeit ir mazais līcis, kur zosis parasti barojas, — viņš rādīdams skaidroja. — Tīkls ir šeit, kur tās skrēja krastā. Mēs ar doktoru Tomasu vienā laivā apbrauksim salai apkārt no kreisās puses, jūs, Kanina un Džok, no labās. Viens cilvēks no katras laivas izkāps salā un gar krastu virzīsies uz tīkla pusi, nelaujot zosīm to apiet. Džok un profesors, vai jūs to uzņemt?

Visi piekritoši pamāja.

Rorijs iegāja teltī, lai paņemtu plastmasas lenti un savu brezentu somu ar gredzenošanas piederumiem. Kad viņš iznāca no telts, viņi tūlīt pat sakāpa laivās un devās ceļā.

Neviens nerunāja. Nu tā bija klāt — šī baltvaidža diena, diena, kuru Rorijs bija gaidījis vairāk nekā piecas nedēļas. Taču šķita, ka vēl ilgāk. Tik daudz kas bija noticis kopš tās dienas šeit, Kišamūskeka krastā, kad Kanina viņam parādīja baltvaidzi. Neskaitāmi sīki un nenozīmīgi, kā arī viens visai svarīgs notikums. Viņš bija atklājis istas mīlestības kaislo spēku. Un kaut kur pamatos tas bija saistīts ar šo baltvaigu zostēviņu, kurš rosināja un ietekmēja notikušo daudz lielākā mērā, nekā Rorijs to apjauta.

— Nu? — Rorijs sacīja, kad no otras laivas viņus vairs nevarēja sadzirdēt. — Ko jūs teiksiet tagad, kad esat šo meiteni redzējis?

— To pašu, ko vakar. Tu esi stubls idiots.

— Neko stublu es vēl neesmu izdarījis un arī netaisos darīt.

— Nav brīnums, ka šī meiča tev sagrozījusi galvu, — P. L. turpināja. — Viņa ir ellīgi glieta. Un droši vien nav arī nekāda mulķe. Bet izskats un prāts... tas viss nav ne graša vērts, jo viņa ir un paliek sarkanādāinā. Neaizmirsti, ka tavā

vecumā cilvēks viegli iemīlas skaistā purniņā vai skaistā pēcpusē un pats notic, ka iemilējies visā skuķī. Tu taču netaisies viņu precēt?

Rorijs pēkšņi nolēma neatklāt kārtis un ļaut, lai P. L. pasaka visu, kas tam uz sirds. — Neesmu vēl izlēmis, — viņš sacīja.

— Nu tad nekavējies un izlem. Mīlais cilvēks, tas ir pilnīgi neiespējami! Vienreiz viņa jau ir uzskrējusi sēkli, kāpēc tu domā, ka, atgriezdamās kā tava sieva, viņa uzreiz iedzīvosies lielajā pasaulē. Ņem vērā, ka šie nav tie indiāņi, kurus mēs redzam dienvidos. Tie dzīvo — kaut arī rezervātos — mūsu vidū jau pārsimt gadu. Bet šie tie ziemeļos ir vēl tirie mežoni. Un cilvēku nevar no primitīvas vides vienā rāvienā pārcelt uz industriālu, augsti attīstītu sabiedrību, kāda ir mūsējā. Tas jādara pakāpeniski, vairāku paaudžu laikā.

— Vispārīgi runājot, tā droši vien ir, — Rorijs sacīja, — bet tas neattiecas uz Kaninu. Viņa iekļāvās mūsu sabiedrībā, bet mūsu sabiedrība nevēlējās uzņemt viņu savā vidū. Jūs viņus gluži vienkārši neieraugāt.

— Skaidrs, ka neieraugu! Viņi ir slinki un slaitās te apkārt, kaut gan būtu varējuši strādāt pie dzelzceļa būves Mūsōnijā. Tur darba, cik uziet. Kāpēc neviens no šiem slīņķiem negrib doties uz turieni un vasarā iepelnīt naudu?

— Tāpēc, ka viņi ir mednieki, — Rorijs paskaidroja. — Indiāņi vienmēr ir bijuši mednieki. Cienijams cilvēks pie viņiem ir tāds, kas ir labs mednieks, kas prot nomedīt pārtiku arī tad, kad citiem tas neizdodas. Iztikas nopelnīšana viņiem saistās tikai ar medībām un medījumu. Algas darbs un šīs algas iemaiņšana pret veikala pārtiku viņiem nesniedz nekādu gandarījumu. Šādā veidā pārtikas sagādes process viņu acīs ir nepilnvērtīgs, jo tajā nav tradicionālās sacensības starp mednieka veiklību un vajāta dzīvnieka veiklību. Atstāt savu ciematu un strādāt baltajam cilvēkam indiāņiem ir pazemojoši, tas nozīmē, ka viņš nespēj uzturēt ģimeni tradicionālā, cienījamā veidā. Kad indiāņi strādā mūsu darbu, mēs viņu uzteicam un saucam par krietnu indiāni, bet savu tautiešu acīs viņš ir nožēlojams, tāds, no kura mednieks nav iznācis.

— Mēs novirzāmies no temata, — P. L. iejaucās. — Mēs sākām runāt par to glišo skuķi un tevi. Tu varētu viņu apprecēt. Protams, tu varētu viņu apprecēt. Un tu pabeigtu universitāti, un tā kā biologu trūkst, tu dabūtu lektora vietu kādā zooloģijas fakultātē, bet tad tikai visas likstas un nedienas sāktos. Katrā universitātē notiek spēcīga aizkulisu cīņa, un sieva cilvēkam var daudz ko palīdzēt, bet nepareizi izraudzīta sieva tev būs kā akmens kaklā. Nav svarīga ne viņas gudrība, ne skaistums, ne pielāgošanās spēja. Tavu kolēģu vidū viņa nekad netiks uzskatīta par savējo. Nav svarīgi, vai tas ir pareizi vai nepareizi, bet tas ir fakts, ka tas izšķir visu. Tu vienmēr būsi tikai zooloģijas lektors, kurš apprecējis sarkanādaino. Visu mūžu tikai lektors, kam nav cerību tikt uz augšu.

Profesoram bija taisnība. Viņam jāturas tālāk no Kaninas. Bet, pieņēmis šo lēmumu, viņš tomēr šaubījās, vai spēs to izpildīt. Vai jau nebija aiziets par tālu, lai grieztos atpakaļ. Vasaras beigās viņam Kanina jāatstāj, to viņš bija jo stingri apņēmis. Un to viņš arī izdarīs. Bet vai viņš spēs novērsties no viņas šeit, kamēr viņa atradās tuvumā?

Jamēģina. Bet vai tas nebija vairāk, nekā no cilvēka var prasīt?

Drīz pēc baltvaidža apgredzenošanas P. L. aizbrauca, un kādu dienu Rorijs ar Kaninu atkal devās uz Kišamūskeku turpināt darbu. Džoks viņus tur gaidīja.

Bija jau gandrīz pusdienas laiks, kad viņi sasniedza apmetnes vietu Kistavānijas krastā. Kanina devās pāri šaurajam liedagam ar Rorija mugursomu plecūs, un viņš sekoja ar daudz smagāko pārtikas somu, kad viņa paklupa un nokrita.

— A-a! Au!

Bet tūlīt viņa jau atkal bija sēdus un smiedamās raudzījās augšup uz Roriju.

— Kas jums notika?

— Paslīdēju uz akmens. Un izgriezu potīti.

— Vai sāpīgi?

— Ne pārāk.

Viņš pasniedza pretī roku un uzvilka viņu kājās. Un viņa soloja tālāk, nedaudz klibodama, taču diezgan droši atbalstīdamās uz sāpīgās potītes, un Rorijs saprata, ka nopietni savainota tā nav. Tad viņš padēvēs pēkšņam impulsam.

— Ātrā palīdzība ir klāt! — viņš iesaucās. Nometis mugursomu zemē, viņš skrīesies paņāca Kaninu. — Ieradusies nestuves! — Viņš ātri pacēla viņu gaisā un sāka nest augšup pa smilšaino taku

uz zaļo apmetnes mauriņu. Viņa smējās un mēģināja atbrīvoties, spīrinādama kājas. Vienu roku viņš turēja viņai zem ceļgaliem, ar otru bija apvēris plecus. Tad, izbeigusi pretošanos, viņa ar vienu roku apķērās viņam ap kaklu, un viņas vijīgais augums pieklāvās Rorijam.

Viņa jau bija tikuši augšā, bet viņam negribējās laist viņu vajā. Viņš bija iegremdējies seju viņas matos un apreibis no to burvīgās, kairās smaržas. Kas tā bija par smaržu? Tā tik ļoti atšķīrās no asā, mākslīgā veikalu parfīma, kas viņa apziņā saistījās ar meitenēm. Un tad viņš to pazina: tas bija ziemeļu netveramais aromāts — balzama smarža no viņas gulvietas uz balzama balteglu zariem.

Rokas nogura no viņas auguma svāra, bet viņš vēl arvien turēja Kaninu pieklātu, kaut ko gaidīdams. Kaninas galva atslīga viņam uz pleca, un viņa lūpas viegli pieskārs viņas vaigam. Tad, nespēdams viņu vairs ilgāk noturēt, Rorijs lēni pieliecās un nolika viņu zemē, pats noslīgdams līdzās un neizlaizdams viņu no rokām, tā ka abu augumi saklāvās un Kaninas seja bija pavērsta augšup, viņam pretī.

— Es milu tevi, Kanin. — Viņš nebija gribējis viņai to teikt, taču citādi nevarēja. Un vainas apziņā nodomāja, ka nevainīgais joks par nestuvēm bija kaut kā pēkšņi, pats no sevis izvērties par nopietnību, kuru viņš nemaz nebija domājis pieļaut. Bet viņam vajadzēja to paredzēt. Un viņš nožēloja. Bet nu jau bija par vēlu.

— Es milu tevi, Rorij. Pati pret savu gribu. Jau no paša sākuma, no mūsu pirmās satikšanās vilcienā esmu centusies sevi to apspiest. Bet jau sen es sapratu, ka tas ir noticis. Es apzinājos, ka tam nav nākotnes, ka tas beigsies līdz ar vasaras izbeigšanos, un teicu sev: «To vajag izbeigt tūlīt pat», un es mēģināju, bet nespēju.

Viņa runāja aizguņiem, vārdi cits aiz cita vēlās pār trisošajām lūpām, un plakstiņi mirkšķināja arvien biežāk, cinoties ar spožo, uzmācīgo asaru miglu.

— Vai tam jābeidzas līdz ar vasaru?

— Jā, jābeidzas. Es nevaru atgriezties lielajā pasaulē, lai atkal pārciestu visu to pašu. Un tas, ka es atgriezies kopā ar tevi, neko nemainītu. Tas tikai nozīmētu, ka arī tev būtu jācieš manu līdzī. Un es tevi pārāk milu, lai to pieļautu. Es tevi pārāk milu, lai liktu arī tev visu to pārdzīvot.

Tad viņa raudāja, trisot nevaldāmās elās, un viņš mēģināja aplāpēt tās ar skūpstiem, bet asaras nemitējās. Arī viņa bija izlēmusi tāpat. Viņi abi pilnīgi neatkarīgi bija nonākuši pie viena un tā pašā slēdziena. Viņš bija domājis, ka viens pats stāv dilemmas priekšā, bet izrādījās, ka arī viņai tā nebija sveša un laulība nav izeja ne vienam, ne otram. Viņu stāvokļa mokoša bezcerība nu šķita vēl smagāka un briesmīgāka. Rorija apziņā dominēja tikai viena doma: viņiem nav nākotnes, nākotne jādzīvo tagad.

Agrāk, pat gribēdams, viņš nebija varējis to izdarīt; šodien, kad viņš bija centies to aizkavēt, viņš saprata, ka nav spēka, kas spētu viņus aturēt. Viņi bija tikpat bezspēcīgi kā ūdens, kas tiek rauts uz kritumu.

Viņi gulēja zālē, cieši pieklāvušies viens otram. Kanina vēl arvien klusi elsoja, kaut arī acis bija aizvērusi. Viņa ne palīdzēja, ne arī pretojās, kad viņš atpogāja viņas svīteri un svārku jostu. Uz mirkli viņš bija pārsteigts, ka viņai ir tik tumša āda zem apģērba, kur citām meitenēm tā bija piena baltumā, lai cik brūni iedegušas būtu rokas un kājas.

Viņi tuvojās viens otram lēni, un viņš zināja, ka dara viņai sāpes, jo jūta, ka viņa saspringst un atraujas. Tad viņa kļuva vīkna kā noplūkta puķe saulē, augums atmaiga un pieklāvās. Viņa atkal sāka izmisīgi raudāt, apskāva viņu un visiem spēkiem spieda sev klāt.

Vēlāk, daudz vēlāk, viņi paēda pusdienas, bet ceļu uz Kišamūskeku neturpināja. Doma, ka pārējo dienas daļu varētu pavadīt, gūstot zosis, šķita nepieņemama, pat apgrēcīga. Un savilņojums, kuru Rorijs izjuta, bija tik spēcīgs, ka viņam šķita — ikviens viņa seja lasis kā atvērtā grāmata. Džoks bija pārāk gudrs un vērīgs; un tik drīz viņš vēl negribēja tikties ar to.

Un tā pēcpusdienā viņi iestūma laivu ūdenī, un viņš pagriezta to lejup pa straumi, lai aizvestu Kaninu atpakaļ uz Keipkriju. Viņa sēdēja laivas priekšgalā tāpat kā visas iepriekšējās reizes, bet smaidos, ko viņi viens otram tagad veltīja, bija jaušama agrāk nepazīta maiguma pilna, traģiska saprašanās, akla, bezcerīga padošanās liktenim. Tam visam vajadzēja būt pavisam citādāk, Rorijs domāja. Tikai donžuāns un viņa miļākā. Pavešana bez kādiem uzmanības apliecinājumiem un bez mīlestības. Un nu tas bija noticis. Bet tā nebija pavešana, tā bija nenovēršamība — iepriekš no-

lemta, nepielūdzama, neatvairāma, neatgriežama kā dzīve, neatturama kā nāve.

Rorijs nejuta nekādu nožēlu, tikai bezcerīgu tukšumu un bezspēcīgas dusmas pret sabiedrību, kas piespieda divus cilvēkus vesela mūža dzīvi un mīlestību izdzīvot vienā isā, steidzīgā vasarā.

Ātri aizskrēja augusta dienas. Saka pūst ass, salts ziemeļu un ziemeļaustrumu vējš, kas dzina pār debesīm smagus, pelēkus mākoņus un nesa sev līdzī Džeimsa liča sāļās miglas smaržu. Naktis bieži vien bija aukstas, un skaidrā laikā ziemeļu pamalē debesis taustīja ziemeļblāzmas liesmainie pirksti — gan mēji, gan zaļi, gan sārti —, lēkādami virs arktikas apvāršņa kā neprātīgi dejojāji. Pēc šādām naktīm rīts ausa spokains un salnas klāts.

Pēc mierīgā, laiskā vasaras dzīves plūduma indiāņu ciematā kūsāja rosme un dzīvība, jo krijiši gatavojās doties zemes iekšienē uz savām ziemas medību apmetnēm. Kamēr vīri gar jūras krastu medīja zosis, sievietes darināja sniega kurpes, mokasīnus, parkas un trušādas pārklājus. Medību starplaikos vīri laboja laivas, nartas un kamanīņas. Trīs četras ģimenes, kuru ziemas apmetnes atradās savu divi simti jūdžu attālumā, jau bija aizceļojušas, citas, kuru medību teritorijas bija Keipkrijas tuvumā, gatavojās doties ceļā tikai oktobri. Rorijs zināja, ka līdz Biverskinu medību rajonam ir vairāk nekā simt piecdesmit jūdzes un tāpēc viņi būs starp pirmajiem aizbraucējiem.

Un drīz vien tiešām pienāca rīts, kad Rorijs, iepriekš atvadījies no Kanīnas, veselu stundu stāvēja pie savas istabas loga un noskatījās, kā Biverskini nojauc brūno, salāpīto telti un piekrauj lielo kanoe laivu. Tā bija līdz malām pieblīvēta ar pārtikas saiņiem, baltiem miltu maisiem, gultas drēbēm un neskaitāmiem meža dzīvnieku nepieciešamību piederumiem; tur bija slēpes, cirvji, lamatas, tikli, bises, suņu aizjūgi un pat nelielas kamanīņas. Gandrīz viss jau bija sakravāts, kad Džouna Ramzija pasauca Rorijs un viņi nogāja lejā pie veikala stūra, lai noskatītos aizbraukšanā.

Kanīna sēdēja priekšgalā, un māte bija sagumusi laivas vidū, kur viņas kuplo augumu gandrīz pilnīgi aizsedza mantu kaudzes. Džō Biverskins devās lejup pa taku, vedams ķēdēs divus suņus, un arī tiem laivā vēl atradās vieta. Tad viņš atstūmās no krasta un iedarbināja motoru.

— Dēzija Biverskina šovasar ļoti novecojusi un savārgusi, — Džouna Ramzija sacīja. — Tādēļ viņš liek Kanīnai sēdēt priekšgalā. Un tad pēc īsa brīža vēl piebilda: — Dēzija var arī neatgriezties. Kaut vismaz Kanīna izturētu!

Dziļi iegrimusi laiva pamazām attālinājās. Kanīna bija prom. Un viņš to nekad vairs neredzēs, jo bija stingri izlēmis, ka nākamajā vasarā te vairs nestrādās, kaut arī Dabas pārvalde viņu uzaicinātu.

Tikai vienu reizi Kanīna pagriezās un pamāja, tad aši novērsās, dodamās preti bezgalīgiem mežu un purvu plašumiem, kas pēc viņas septiņu gadu ilgās neveiksmīgās cīņas ar svešu pasauli atkal sauca viņu pie sevis atpakaļ. Viņš redzēja, kā viņa paliecas un kaut ko meklē. Tad viņa izslējās un apsēja ap galvu melno vilnas lakatu. Laiva pazuda likumā aiz vītulu pudura, un Kanīna Biverskina, atkal kļuvusi par īstu krijeti, izgaisa skatienam mirstošās vasaras zeltainajā dūmakā.

Krijišu plašajos medību rajonos Džeimsa liča tuvumā ziema pienāk agri un slapjā zeme sasalt cieta kā akmens. Līdz ar salu parasti uzsnieg dziļš sniegs, taču reizēm tas aizkavējas, un divainā kārtā tieši šīs ziemas atnes visvairāk posta un ciešanu, jo sniegs ir kā aizsargājošā sega, kas paglābj zemi un visu dzīvo radību no ziemas visgrūtākajiem pārbaudījumiem.

Sai gadā ūdeņi aizsala agrāk nekā parasti. Biverskinu medību rajonā pie Kistavaniņas iztekas, simt piecdesmit jūdžu no Keipkrijas, strauti un upes bija aizsalušas jau pašās pirmajās novembra dienās. Bet sniega nebija.

Trešajā ceļojuma nedēļā Biverskini, airējot augšup pa likumainu upi, nonāca augstākā, sausākā apvidū, kur augs nelieli egļu un apšu meži. Viņi sasniedza mazu, robainu izcirtumu, un, redzot tur uzslīto vīgvama karkasu, Kanīna saprata, ka šī ir viņu ziemas apmetne. Konusveidīgo karkasu viņi pārvilka ar brezentu un līdz pusei apmeta ar zemi un sūnām. No kādas turpat līdzās augošas egles Džō Biverskins noņēma mazu, sarūsējušu, kastīti līdzīgu dzelzsskārdā plītiņu un vairākus trīscollu resnus cauruļu gabalus, ko pavasarī bija tur paslēpis. Viņš ielika plītiņu būdā uz akmeņiem un izbāza caurules galu cauri jumtam pa brezentā ieklātas azbesta plāksnes caurumu.

(Turpinājums sekos)

HUMORS UN SATĪRA

TIZVAIGZ

KAŽOKS

— Biedri milici, es ceru, jūs palīdzēsiet, citādi nevar vairs mierīgi cilvēks iet pa ielu. Šoferi kļuvuši tik bezkaunīgi, ka gatavi tev rīklei pārbraukt. Kur te cieņa vienam pret otru, kur pilsoniskums, kur...

— Kas noticis?

— Man pat vārdu trūkst, kā to nosaukt. Viens nelietis, viens pēdējais cilvēks ar savu «Žiguli», garām braucot, uzšķieda manam kažokam slapju sniegu. Tagad tur droši vien paliks sāls traipi.

— Automašīnas numuru atceraties?

— Profams. Pirmie divi cipari tādi paši kā mūsu ielas Freda darba automašīnai, ko viņš izmanto, lai spekulētu ar šiferi.

— Lai spekulētu ar šiferi?

— Kāpēc ne, ja to bez maksas viņam dod pats priekšnieks.

— Bez maksas?

— Kā citādi priekšnieks norēķināsies par nestrādātajām virsstundām? Bet ceļazīmes viņš dabū no garāžas priekšnieka.

— No kāda garāžas priekšnieka?

— Biedri milici, kamēr jūs mani firdāt, tas bezkauna būs aizbraucis jau gabalā. Kas tur ne-skaidrs? Garāžas priekšnieks dod viņam tukšas ceļazīmju blankas ar visiem zīmogiem un parakstiem, lai pašam nebūtu jāmeklē rezerves daļas un neiznāk tāpat kā brālim, kas tagad sapircies mīnas.

— Kādas mīnas?!

— Lieljaudas. Lai dabūtu vajadzīgo rezerves daļu, viņš katru reizi bija spiests pirkt arī mīnu. Tās tagad guļ sakrautas istabas kaktā. Sievai viņš saka, ka tās esot rezerves daļas, lai gan tam nav vairs nekādas nozīmes. Sieva tā nobijusies no tiem aizdomīgajiem tiptiem, kas apgrozās dzīvoklī, ka bailēs iesniegusi laulības šķiršanu un ar kaimiņu palīdzību grib pat izlikt viņu no dzīvokļa. Bet tam nebūs lemts notikt. Sākumā viņš bija izmisis, bet tad atcerējies mīnas istabas kaktā un tagad spers gaisā māju ar visām kaimiņiem.

— Kādu māju?

— Vai tad jūs nezināt? Viss kvartāls par to vien runā. To, kas tepat aiz stūra.

— Kad viņš solījās to darīt?

— Šodien. Drīz jāatskan sprādzienam. Nupat viņu sastapu, berzēja rokas, teica, izdzeršot kofetīti un tad... Biedri milici, kur jūs? Viņš viens nedzer, kamēr sameklēs draugu... Te nu bija, aizskrēja. Gaidi vien, ka tev palīdzēs.

Aivars Rijkuris

SPORTISKAS DOMAS

Uz motocikla blakusvāģa aplī cipars 60. Skaidrs: ātrāk par 60 kilometriem stundā braukt nedrīkst... Blakusvāģis. Bet motocikls pats?

Zirgu sports. Dzirdēta lieta. Bet ej nu saziņi, vai te domāts jāšanas sports vai, piemēram, ritenbraukšana sievietēm.

Divus gadus viņš mācījās cirka skolas dresūras nodaļas zirgu klasē.

Kolhoza rekords trīssoļlēkšanā arvien vairāk un vairāk tuvojas pasaules rekordam tāllēkšanā.

Modernajā piecctīņā bieži vien panākumus gūst bijušie peldētāji. Tāpat kā hokeji — bijušie bokseri.

Hokejs sevišķi ieteicams sīkiem, maza auguma vīreļiem: slidās dara garāku, polsteri plecās plātāku.

Izcilu meistarību demonstrēja viesu komandas vērtisargs: mūsējie nedabūja ripu iekšā pat tukšos vārtos.

Abu komandu hokejisti bija spēkos līdzīgi: pēc kautiņa no laukuma noraidīja katras komandas divus spēlētājus.

Blītkotājam jāprot savlaicīgi izvilkēt no ūdens... vismaz blītkotāju.

Andris Briedis
Valmierā

Ārzemēs par to smejas...

Dāma ieiet ieroču veikalā un lūdz parādīt viņai labu pistoli.

— Vai tā jums vajadzīga, lai aizstāvētos? — apvaicājas pārdevējs.

— Nē, lai aizstāvētos, es ņemšu advokātu...

*

— Visas pazīmes sakrīt, — pie sevis murmina polismenis, skatīdamies uz kādu garāmejošu tipu. — Rēta uz labā vaiga, garš deguns, zilas acis. atkārušās ausis... Jā, šis pilnīgi varētu būt tas noziedznieks, par kura notveršanu izsolīta lielā prēmija, bet diemžēl sešpadsmit tūdu jau ir aizturēti un nogādāti policijā...

*

Fermeris un viņa pieaugušais dēls abi ir ļoti lieli slinķi. Nolikūšies pēcpusdienas atpūtā, viņi neparko negrib slīties augšā, un tēvs saka dēlam:

— Paklau, Džim, pieej pie loga, paraugies, vai ārā nelīst lietūs?...

— Tad jau labāk pasvilp suni, ja tam vilna būs mitra, skaidrs, bez bēdu varam gulēt tālāk.

*

— Klausieties, apsūdzētais, — tiesnesis jautā kabatzagliņim, — vai jums ne reizi nelenāca prātā, ka tā ir sveša nauda?

— Nē, — mierīgi atbild tiesājamais, — man tā nauda likās pavisam pazīstama, kā mana paša...

*

Kotedžas saimnieks lepnī saviem viesiem rāda pie kamīna izklātu tīģerādu un saka:

— Šo tīģeri es nošāvu džungļos. Bet tā bija cīņa uz dzīvību un nāvi — vai nu viņš, vai es!

— Nu labi, ka viens briesmonis mazāk. Actmredzot uzvarēji tu. Turklāt arī pakļājs no tīģerādas, izrādās, ir daudzkārt labāks...

*

— Mani brāji! — saka sludinātājs, — es jums vēlreiz lieku pie sirds, nemetiet ziedojumu traukā pogas. Eņģeļi arī tur, debesīs, jau sen pārgājuši uz dzīnsiem ar rāvējslēdzējiem...

*

Džonsons iestājies darbā telefona kompānijā. Viņa šefs pasniedz atslēgu un saka:

— Jūs staigāsi pa pilsētu un savāksi naudu no telefona automātiem.

Pēc mēneša Džonsons ierodas pie šefa, atzīstas, ka nolauzis atslēgu, un lūdz iedot viņam jaunu.

— Kur jūs bijāt pazudis visu šo laiku? — jautā viņam šefs, — cik reizes kasieris netika jūs meklējis, lai izmaksātu algu...

— Kā, vai man vēl algu arī par to maksās? — priecīgi pārsteigts iesauca Džonsons.

*

— Ja tu iesi skolā, apsolu, ka nopirkšu tev riteni, — saka tēvs.

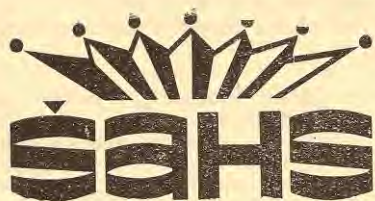
— Bet, ja tu man nopirksi motorolleru, apsolu, ka es nesmekēšu, kamēr nebūšu sasniedzis deviņu gadu vecumu...

*

Māte paņēmusi līdzī uz spirītu seansu savu dēlenu un skaidro, ka šis onkulis spējot izsaukt garus no viņpasaules. Dēlēns drusku uztraukts saka, ka vispirms viņš tomēr gribētu parunāt ar savu vectētiņu.

— Labi, — saka pakalptīgais medijs, — tūlīt parādīsies tava vectētiņa ēna no viņpasaules...

Zēns ļoti izbrīnījies, tomēr izdabū pār lūpām: — Bet, vectēvi! Kā tu gadījies viņpasaulē? Tu taču vēl esi miris...

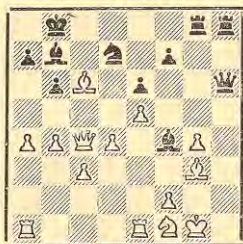

Nodaļu vada lielmeistars

M. TĀLS

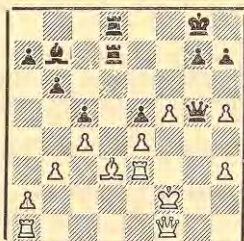
KONKURSS «MEISTARĪBAS SKOLA»

Nr. 7 (1 punkts)

Gājiens melnajiem

Nr. 9 (3 punkti)

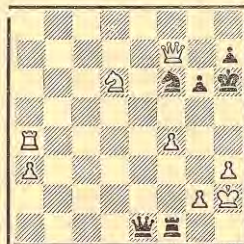
Gājiens melnajiem

Nr. 11 (3 punkti)

Gājiens baltajiem

Nr. 8 (2 punkti)

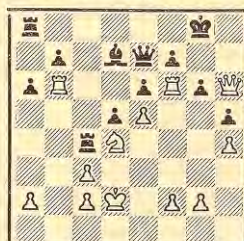
Gājiens baltajiem

Nr. 10 (3 punkti)

Gājiens baltajiem

Nr. 12 (3 punkti)

Gājiens baltajiem

Risinājumu iesūtīšanas termiņš — 1. jūnijs. Neaizmirstiet uz aplokšnes

norādīt — šaha konkurss «Meistarības skola» Nr. 71

Konkurss «Vai zināt!»

Atbildes 1975. gada 21. num.

Nr. 7. Legāls — Kermi Parīzē 1750. gadā. (Filidora aizsardzība) 1. e4 e5 2. Zf3 d6 3. Lc4 Lg4 4. Zc3 g6? Pareizi 4. ... Zf6. Tagad radusies diagrammā attēlotā pozīcija (uz c4 gan jābūt balto laidnim). 5. Z:e5!! L:d1!!! Melnie neatšifrē balto nodomu. Vajadzēja spēlēt 5. ... de 6. D:g4 un samierināties ar bandinieka zaudējumu. 6. L:f7+ Ke7 7. Zd5x. Vēlāk šī ideja tika nosaukta par «Legāla maņu».

Nr. 8. Bonč-Osmolovskis — Baranovs Maskavā 1953. gadā. Melnie paredzēja 18. bc Z:a2+ 19. Kd2 Z:c3 20. K:c3 Lb4+! 21. K:b4 Dc4+, ar neišķirtu. Taču tos gaidīja liels pārsteigums. 18. Dd8+!! K:d8 19. Z:e6++ Ke7. Ja 19. ... Kc8, tad 20. Td8x, bet pēc 19. ... Ke8 sekoja 20. Z:g7+ L:g7 21. Lg5+!, ar maņu. 20. Lg5+ f6 21. Zd8+! Melnie padevās.

Nr. 9. Napoleons — Bertrams. Napoleons bija liels šaha mīļotājs. Šī partija it kā spēlēta 1813. gadā, kad viņš atradās izsūtījumā Svētās Helēnas salā. Bijušā imperatora partneris — ģenerālis Bertrams, kas viņu pavadīja. (Skotu atklātne) 1. Zf3 Zc6 2. e4 e5 3. d4 Z:d4?. Skaidrs,

ka pareizi 3. ... ed. 4. Z:d4 ed 5. Lc4 Lc5 6. c3 De7 7. 0—0 De5 8. f4! dc+ 9. Kh1 cb 10. L:f7+ Kd8 11. fe baD 12. L:g8! Le7 13. Db3 a5?. Vajadzēja spēlēt 13. ... D:e5. Tagad seko mats 5 gājienu (diagramma).

Republikas sieviešu šaha čempionāta uzvarētājas [no kreisās] I. Fišmane, čempione Ilze Ramane, V. Rožlapa.

V. PRIKULĀ foto

14. Tf8+! L:f8 15. Lg5+ Le7 16. L:e7+ K:e7 17. Df7+ Kd8 18. Df8x. Nr. 10. Mačuskis — Kolišs Parīzē 1864. gadā. 14. Dd8+!! K:d8 15. Lg5++ Ke8 16. Td8x.

Nr. 11. Evanss — Makdonels ap 1827. gadu. (Evansa gambīts) 1. e4 e5 2. Zf3 Zc6 3. Lc4 Lc5 4. 0—0 d6 5. b4. Bandinieka upuris atklātne, lai iegūtu iniciatīvu. 5. ... L:b4 6. c3 La5 7. d4 Lg4?. Precīzāk 7. ... Lb6. 8. Db3 Dd7 9. Zg5 Zd8 10. de de 11. La3 Zh6 12. f3 Lb6+ 13. Kh1 Lh5 14. Td1 Dc8 (diagramma) 15. T:d8+! D:d8. Uz 15. ... K:d8 iespējams 16. Ze6+!. 16. Z:f7! Dh4. Ja 16. ... L:f7, tad 17. L:f7+ Z:f7 18. De6+, bet uz 16. ... Z:f7 sekoja 17. Lb5+. 17. Db5+ c6 18. D:e5+ Kd7 19. De6+ Kc7 20. Ld6x.

Nr. 12. Andersens — Difrēns Berlīnē 1852. gadā. Laikabiedri šo partiju nosauca par «mūžīgi zaļo», taču vēlāk Andersena kombinācija izraisīja daudzus sirīdus, tomēr galu galā tika atzīta par korektu. 20. T:e7+ Z:e7 21. D:d7+!! K:d7 22. Lf5++ Ke8 23. Ld7+ Kd8 24. L:e7x.

PSRS — 42 LIELMEISTARI

PSRS šaha federācija publicējusi PSRS lielmeistaru sarakstu uz šī gada sākumu. Pašlaik Padomju Savienībā dzīvo 42 lielmeistari: Maskavā — J. Averbahs, J. Balašovs, M. Botvīņņiks, D. Bronšteins, S. Flors, B. Guļko, A. Kotovs, A. Lilientāls, T. Peļrosjans, V. Smislovs, J. Vasjukovs; KPFSR — V. Antošins, J. Hellers, L. Polugajevskis, B. Spaskis, A. Suetins, R. Holmovs (visi Maskavas apgabals), I. Bondarevskis (Pjatigorska), N. Krogijuss (Saratova), V. Češkovskis (Omska); Ukrainā — A. Beļavskis (Lvova), G. Kuzmins (Vorošilovgrada), I. Platonovs (Kijeva), V. Savons (Harkova), V. Tukmakovs (Odesa); Ļeningradā — A. Karpovs, V. Korčņojs, M. Taimanovs, S. Furmans; Gruzijā — N. Gaprindašvili, E. Gufelds (abi no Tbilīsi); Latvijā — A. Ģipslis, M. Tāls (abi no Rīgas); Baltkrievijā — I. Boješlavskis (Minska); Armēnijā — R. Vaganjans (Erevāna).

Taču vēl 7 šahisti izpelnījušies lielmeistara nosaukumu korespondencšahā ICCF: I. Bondarevskis (Pjatigorska), G. Borisenko (Taškenta), P. Dubiņņis (Gorkija), V. Zagorovskis (Voroņeža), I. Morozovs (Gorkija), J. Estrins (Maskavas apgabals), M. Judovičs vec. (Maskava).

Ikdienas dzīvē viss ir piemērots, viss vidēji noskaņots un apmierināts. Normāla, vidēja dzīve ir sekla un pelēka, tā ir nebeidzama kompromisu virkne, piekāpšanās un remdena pašapmierināšanās.

ANDREJS UPĪTS

Nav patīkamāka skata kā tas, kad savā starpā kaujas tavi ienaidnieki.

KAROLS BUNŠS

Redzēt! Redzēt! Lūk, ne tikai jūrnieku, bet arī visas pārējās aklās cilvēces dedzīgā vēlēšanās.

DŽ. KONREDS

Mīlestība nēsā acenes, caur kurām skatoties varš liekas esam zeltis, trūkums — bagātība, bet dzirksteles — pērles.

SERVANTESS

Es lieliski saprotu, cik nožēlojams un pašpārliecināts ir katrs mēģinājums runāt pretī vispārības noskaņojumam un tieksmēm. Un tomēr...

DŽ. SVIFTS

Dažam nemaz nav sava viedokļa, citam tie ir vairāki.

A. FIRSTENBERGS

Ir tikai viena cilvēku grupa, kuri vairāk domā par naudu nekā bagātī, proti — nabagi.

VAILDS

Var domāt, ka cilvēki cēlušies nevis no Ādama, bet no Jūdasa — tik smalki un rotalīgi viņi veic masveidīgu Kristus pārdošanu vairumā.

LEONĪDS ANDREJEVS

Savā alā arī pele ir drosmīga.

Adigiešu sakāmvārds

Ikdienas dzīvē mūsu trūkumi reizēm liekas pievilcīgāki nekā mūsu labās īpašības.

LAROSFUKO

Laimīgie pesimisti. Cik ļoti viņi priecājas katru reizi, pierādīdami, ka pasaulē nav prieka.

M. EBNERE-EŠENBAHA

Vispirms mīlestība, pēc tam laulība: vispirms uguns, pēc tam dūmi.

ŠAMFORS

Spogulis: cilvēks ir tikai mans atspoguļojums, mana iedoma.

ČAPEKS

Sievietes sliecas uz galējībām: viņas ir vai nu daudz sliktākas, vai daudz labākas par vīriešiem.

LABRIJERS

Mūsu dzīve sastāv no dienām, kas ir vai nu pārāk garas vai pārāk īsas.

A. RODA-RODA

KRIEVU IZGUDROTĀJAM

Tambovas sādža Steņšino, kas atrodas netālu no Mičurinskas, pie vietējās skolas ēkas atklāta memoriālā plāksne.

Uzraksts uz tās vēsta: «1847. gada 6. oktobrī Steņšino sādžā dzimis kvēlspuldzes izgudrotājs Aleksandrs Nikolajevičs Lodigins». Krievu izgudrotājam veltīts speciāls stends apgabala novadpētniecības muzejā.

KOLEKCIJĀ — ČŪSKAS

Tulā, Sarkanarmijas prospekta 35. mājas kādā dzīvoklī, mīt 30... čūskas: parastās odzes, stepju odzes, kaparčūskas, zalkši, Vidusāzijas kobra, pusotra metra gara gjurza...

Šīs neparastās kolekcijas īpašnieks ir Tulas Pedagoģiskā institūta Ķīmijas un bioloģijas fakultātes trešā kursa students Vladimirs Dmitrijevs. Visas čūskas, izņemot kobru un lielos Amūras zalkšus, viņš noķēris pats ar savām rokām un tagad pēti to dzīvi, raksturu, parašas. Volodja uztur sakarus ar zooloģiskajiem dārzniekiem. Piemēram, Maskavas Zooloģiskajam dārzam viņš nodevis daudzus nebrīvē dzimušos čūsku pēctečus.

V. Dmitrijevs bieži uzstājas skolās, lasa bioloģijas lekcijas institūta studentiem un demonstrē čūskas, kuras viņš kā uzskates līdzekļus atnes savā portfeli.

ENERĢIJA NO ŪDENSĀUGIEM

Brūnīe ūdensaugi, kas izplatīti Kalifornijas piekrastes ūdeņos, satur milzīgi daudz organiska materiāla, kuru ar īpašu baktēriju palīdzību var pārvērst par gāzveida metānu vai par produktu, kas līdzīgs naftai.

Ir aprēķināts, ka enerģija, ko iegūs no augiem (sadedzinot gāzi vai naftu), būs daudzreiz lētāka par elektroenerģiju. Klusā un Atlantijas okeāna dziļūdens rajonos paredzēts izveidot divas izmēģinājumu fermas ūdensaugu audzēšanai. Uzska, ka katrā šādā fermā, kuras platība ir 40 000 hektāru, spēj nodrošināt enerģiju pilsētai ar 50 000 iedzīvotājiem.

LABĀKAIS PLIKAIS PAURIS JAPĀNĀ

Tokijā par «labāko plikpauri» atzina 69 gadus veco Hikosaburo Kawamoto. Viņš pārtrumpoja 15 šā titula pretendētus. Šajā gadījumā kritērijs bija plikā galvvidus spēja atstarot gaismu un tā spožums.

VIKINGI PARAGVAJĀ

Kā ziņo aģentūra «France Presse», Argentīnas arheologi divos dažādos Paragvajes rajonos atklājuši senās vikingu kultūras pēdas. Serra di Amabai kalnos zinātnieki atrada akmeņu sienas atliekas ar rūnu rakstiem. Siena acīmredzot bijusi militāras apmetnes daļa. Netālu no tās atrastas neliela cietokšņa atliekas un uzraksti uz klintīm.

Takuati pilsētas tuvumā, kas atrodas 160 kilometrus uz dienvidrietumiem no arheoloģisko atradumu vietas, zinātnieki atklāja senas noietnes pamatus. Arī tur ir rūnu raksti un pazīstamā skandināvu mitoloģijas dieva Odina attēls.

KATAMARANS — TĪRĪTĀJS

Kāda zviedru firma konstruējis speciālu katamarana tipa kuģi, kas attīrīs ūdens virsu no piesārņojumiem. Kuģa garums 12 metru, pla-

tums 4,6 metri. Uz tā uzstādīti četri lentes transportieri. Tie pārklāti ar speciālu maisījumu, kas uzsūc eļļainas vielas, kuras piesārņojušas virsu. No virsas savāktās eļļainās vielas tiek uzkrātas speciālā konteinerā.

Pirmie katamarana tipa kuģi parādījušies Zviedrijas ostā Norčepingā.

DERĪGIE ATKRITUMI

Gigantiskās izgāztuves, augošie atkritumu kalni kļūst par grūtu problēmu lielajām Amerikas pilsētām. Atkritumu iznīcināšana piesārņo apkārtni, un tā jau ne visai tīro atmosfēru. Pēdējā laikā radušies vairāki projekti, kā atkritumus izmantot enerģijas iegūšanai. Kā ziņo žurnāls «U. S. News and World Report», ASV uzbūvēti vairāki šāda tipa uzņēmumi. Daži no tiem sasmalcināto atkritumu masu sagatavo sadedzināšanai siltumelektrostaciju kurtuvēs. Citi tos pārstrādā gāzveida vielā, ko pēc tam izmanto līdzīgi dabiskajai gāzei. Iecerēts turpmāk atkritumus pārstrādāt šķidrā kurināmajā. Zinātnieki apgalvo, ka tādējādi tuvākajā laikā tiks izmantoti apmēram 10 procenti atkritumu.

MUZEJS UZ IELAS

Starp simtiem dažādu biedrību un asociāciju, kas eksistē Francijā, ir «Grand Arme avēnijas draugu asociācija». Šī avēnija ir viena no centrālajām Parīzes ielām. Iepazinusies ar pēdējiem statistikas datiem, kuri liecina, ka 70 procentu franču nekad neapmeklē muzejus, asociācija nolēma atvērt savā ielā «muzeju, kas pieejams visiem».

Tā autoveikala vitrīnā parādījās veclaicīgi starmēši, radiopreču veikals eksponēja pirmos šit gadsmiņas sākuma radioaparātu modeļus, gatavo apģērbu veikala logos parādījās dažādu laikmetu franču nacionālajos tērpos gērbtas lelles. Pirmais šāda «muzeja» izveidošanas mēģinājums izrādījās veiksmīgs un guva daudz piekritēju citās Francijas galvaspilsētās magistrālēs.

AUGSTKALNU NASTU NESĒJS

Kādreiz šī profesija Čehoslovākijas kalnu kūrortos bija izplatīta diezgan plaši. Tagad republikā palicis vairs tikai viens augstkalnu nastu nesējs. Tas ir 26 gadus vecais Ladislavs Kulanga, kurš strādā Augstajos Tatros. Viņš apgādā aizmākoņu restorāniņu «Hata Teri» (2015 m virs jūras līmeņa) ar pārtiku, kuru nes no Grebienkas ciema, kas atrodas zemāk. Lai kādi būtu laika apstākļi, Ladislavs Kulanga katru darbdienu dodas augšup ar 110—115 kilogramu smagu pārtikas kravu. Ziemā viņš šo ceļu veic trijās stundās un kāpdams zaudē trīs kilogramus no sava svara.

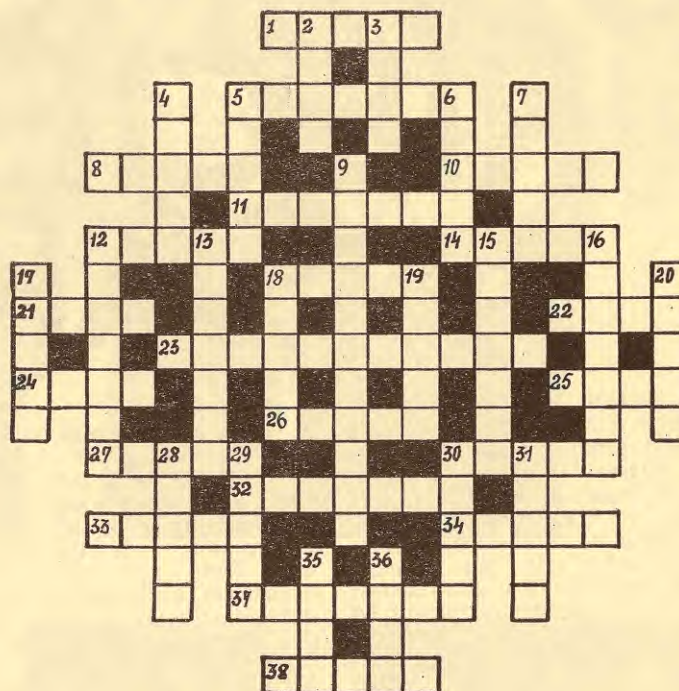
GAISA PIŅU BŪVĒTĀJS

Par tādu parasti dēvē arhitektu Hansu Valteru Milleru, kurš dzīvo Parīzē. Viņš dedzīgi propagandē tā sauktās pneimatiskās konstrukcijas, tas ir, tādas celtnes, kas piepūstas ar gaisu. Rietumeiropā pēc viņa projektiem uzceltas vairākas dzīvojamās mājas, teātris ar 800 skatītāju vietām un rotējošo skatuvi.

Dabiski, ka, būdams savu ideju entuziasts un dzīvotājs 40 km no Parīzes, viņš arī sev iekārtojis piepūšamu mājokli. Nepieciešamo spiedienu starp sienām nodrošina kompresors, kurš ieslēdzas un izslēdzas

Krustām šķērsām

Sastādījis A. Gailis Ērgļos

Horizontāli: 1. Latvijas PSR Valsts deju ansamblis. 5. Lietuvišu tautas dejas. 8. Pasaulslavens opermūzikas komponists. 10. Kādas Āfrikas valsts galvaspilsēta. 11. Dārgmetāls. 12. VDR un Polijas robežupe. 14. Angļu polārpētnieks. 18. A. Liedskalņiņas atveidots tēls Rīgas kinostudijas mākslas filmā «Pūt, vējiņi!». 21. Teiksmaina būtne. 22. Ojāra Vācieša dzejoļu krājums. 23. Ievērojams krievu padomju rakstnieks. 24. Aizsargājams dzīvnieks. 25. Poļu zinātniski fantastisko romānu un stāstu autors. 26. Saudzēšanas termiņiem nepakļauts dzīvnieks. 27. Indiešu rakstnieks un kinoscenāriju autors. 30. Aktīvs 1905. gada revolūcijas dalībnieks, publicists un literatūrkritiķis. 32. Aktīvas atpūtas un sporta veids. 33. Taizemes agrākais nosaukums. 34. Amerikāņu rakstnieks. 37. Populāra padomju kinoaktrise. 38. Dzēriens.

Vertikāli: 2. Kalni Dienvidamerikā. 3. Naudas vienība Rumānijā. 4. Izcilis kubiešu rakstnieks un dzejnieks. 5. Tēls Dž. Verdi operā «Falstafs». 6. Mežzinātnieks, lauksaimniecības zinātnu doktors. 7. Viens no vecākajiem padomju dramaturgiem, lugas «Cilvēks ar portfeli» autors. 9. Latviešu tautas mūzikas popularizētājs. 12. Populārs lietuviešu operdziedonis. 13. Jēdziens matemātikā. 15. Latviešu teātra un kinoaktieris. 16. Latviešu estrādes mūzikas komponists. 17. Aptiekas un monētu svara mērvienības dažās valstīs. 18. Pilsēta, kurā notika pirmā republikāniskā pinumu izstāde. 19. Maņu orgāni. 20. Gruzīnu komponista Z. Paliāšvili opera. 28.

Franču dziedonis un komponists. 29. Rūpnīca Rīgā. 30. Elpas trūkuma lēkmes. 31. Tēls R. Kiplinga «Dzundžu grāmatā». 35. R. Tagores romāns. 36. Tēls A. Brodeles lugā «Dedzīgās sirdis».

Žurnāla 6. numurā ievietotās krustvārdu mīklas atrisinājums

Horizontāli: 7. «Gasparone». 11. Pollija. 12. Nianse. 13. Melpomene. 14. Talma. 15. Stella. 16. Mailss. 18. Re. 19. «Skopolis». 25. RAO. 26. Proscēnijs. 27. Dialogs. 28. Trio. 29. Tvens. 30. Farss. 32. «Makbets». 35. Lt. 37. Trubadūrs. 39. «Brands». 40. «Eda». 44. Revidēt. 46. Traģisms. 49. Erda. 50. TNP (Theâtre National Populaire). 51. Akts. 53. Komisarževska. 57. Pianists. 58. Drāma. 59. Benefice. 60. Le. 61. «Virineja». 62. ZA (Zinātņu akadēmija). 65. Skats. 68. Ako. 69. Tēma. 70. Opuss. 71. Verns. 72. Ars. 74. Eps. 76. Maska.

Vertikāli: 1. Oslo. 2. Manevrs. 3. Lorenzo. 4. Donava. 5. Mizanscēna. 6. Rampa. 7. Golsversijs. 8. Enesku. 9. Zane. 10. «Asele». 16. Mārlovs. 17. Inscenēt. 20. Klitemnestra. 21. Pulenks. 22. Luga. 23. Radikāls. 24. Virkava. 28. TKS (Tautas kinoaktieru studija). 31. Stratforda. 33. Traps. 34. Auce. 36. Petefi. 38. Dodē. 41. «Aidas». 42. Hadžibekovs. 43. Tapetes. 45. VLT (Valsts leļļu teātris). 47. Irvings. 48. Statists. 52. Kritizēt. 54. Sēma. 55. Kanio. 56. Eseja. 57. Po. 63. Anuijs. 64. Kase. 66. Kīns. 67. Eos. 73. Ra. 75. Pā.

automātiski, atkarībā no adapteriem, kas kontrolē spiedienu. Vasarā mājas jumts pārvēršas par baseinu — šai nolūkā jāpazemina gaisa spiediens starp sienām. Jumts, kas daļēji tiek nolaists, pēc tam kļūst par baseina dibenu. Šo tilpni piepilda ar ūdeni.

«PIEMINEKLIS» BANKROTAM

Rietumbērlnē notika neparasta ūtrupe — meklēja pircēju pilsētas visgrandiozākajam debesskrāpim, savdabīgam arhitektūras brīnumam.

Tā celtniecību pirms diviem gadiem pārtrauca līdzekļu pārtēriņa dēļ. Šī milzeņa finansēšanā piedalījās ap 900 firmu, kuras tagad zaudējušas jebkādu cerību ieguldīto naudu dabūt atpakaļ. Ūtrupe tieši tādēļ arī tika rīkota, lai atrastu vēl vienu arhitektūras monstra upuri. Taču rīkojuma cerības bija veltīgas: tikai viena firma piesolīja sešus miljonus marķu. Tā ir smieklīga summa, ja ņem vērā, ka celtniecībai jau iztērēti 130 miljoni marķu. Tā arī milzenis stāv nepabeigts un gaida injekciju vēl 100 miljonu marķu apmērā.

OLIMPISKA RIECIENA GARSĀ

Bakuriani. 1975. gada 29. decembris. Finišējis PSRS meistarsacīkšu pirmais posms. Olimpiskās izlases kandidāti «numur viens» Dainis Bremze un Aigars Kriķis — tikai piektie. Saules stari atlec no žilbinoši baltā sniega un cērtas acis. Aiz tiesnešu mājas trijvientulībā stāv Dainis, Aigars un kamanīnas. Bēdīgi kā nosaluši zvirbuļi. Neveiksme pašā olimpiskās sezonas sākumā. Turpat netālu domīgs staigā valsts izlases treneris S. Aleksejevs. Palet minūte, divas... Treneris aiziet garām... Trīs... Gruzijas ziemas saule tomēr ir auksta. Laikam jau neapmierināts arī S. Aleksejevs — no labākajiem taču prasa un gaida vienmēr... Beidzot tomēr treneris pieiet pie Daina un Aigara. Ko viņš teica? Tādas reizes ir parasts sakāmais: «Nekas, gan jau būs labi...». Kādu daļu smagās nastas, kas spiež jaunos plecus, tas noņem.

Tā mūsu kamanīņu braucējiem sākās olimpiskā sezona, kurā viņi godam nopelnījuši atzīmi «labi».

*

Parīsi mēnešu vēlāk viņi abi — Dainis Bremze un Aigars Kriķis — ciemojās redakcijā. Republikas čempioni divnieku braucienos, un... bet lai nu paliek: tik un tā visus titulus neuzskaitīsi, un gan jau tādi būs vēl. Labāk pajautāsim, kuras sacensības un tajās izcīnītā vieta šajā sezonā bija visvērtīgākā?

Aigars. Katra piedalīšanās starptautiskās sacensībās mākslīgā ledus trasēs — Kēnigzē (VFR), Oberhofā (VDR) vai Iglisā (Austrija) — savā ziņā ir notikums. Aizvadītajā sezonā esam bijuši visās trijās trasēs, bet ar medaļu mērāmu panākumu atnesa starts Eiropas čempionātā Zviedrijas pilsētā Hammarstrandā, kur izcīnījām trešo vietu. Taču olimpiskās Iglisas trases pagriezienus domās braucām vēl il-

gi pēc sacensībām.

— **Dainis, kura bija vissaulainākā diena Insbrukā?**

— Nevis diena, bet mirklis. Kad, startējot divniekā, pirmajā sacensību braucienā abi ar Aigaru sapratām — ir bijis vērts riskēt. Runa nav par riskantu braukšanu, ko kamanīņu braucēji dažkārt atļaujas kā ieroci sekundes, desmitdaļas, simtdaļas iegūšanai. Tas bija citāds risks. Treniņbraucieni mūsu ekipāžu ierindoja otrajā desmitā... Protams, galvenais jau ir piedalīties, taču... ne zemāk par savām spējām. Nākamajā dienā — olimpiskais starts — abi braucieni. Trasei vainu nav ko meklēt, sev arī nevaram pārmest — viss bija izdarīts pareizi. Atlika trešais vainojamais — kamanīnas. Jaucām arā savu bēdubrāli. Tā pirmsstarta diena pārvērtās par moku stundām bez rīta un vakara. Pucējām, eļļojām katru skrūvīti, slieces, sēdekli. Tāda reize liekas, ka pat niecīgākais puteklītis ir ienaidnieks. Un... mainījām arī slieču izliekumu. Tas jau bija radikāls solis. Risks. Otrā dienā ar savu tikko no «kapitālā remonta» nākušo braucamo devāmies uz startu. Piedalīties. Cīnīties. Pārbaudīt.

Abos braucienos finišējām astotie.

— **Aigar, vai sakarā ar šo astoto vietu bieži gadījies dzirdēt frāzi: «Cerējām gan ko vairāk.»?**

— Ak tā! Vai tas mūs nenomāc un nekaitina? Nebūt. Mums pašiem nebija vaļas cerēt. Zinājām, ka varam startēt labi. Tikpat labi zinājām arī, kādas konkurentiem priekšrocības un kas pa spēkam mums un mūsu kamanīnām.

— **Konkurentu priekšrocības? Tas varētu būt kamanīņu sporta ilgās tradīcijas VDR, VFR, Austrija. Bet vēl?**

— Zēl būs šķirties no mūsu vecajām labajām kamanīnām — tās pilnveidojot un piemērojot sev, pagājuši daža laba miegam

paredzēta stunda. Bet konkurenti šajā jomā mūs krietni apsteiguši. VDR sportistu kamanīnām slieces darinātas no speciālu metālu sakausējuma, kas palielina slidamību, VFR kamanīnām bija uzbūvēts pagarinājums, kur atbalstīt galvu...

— **... un visu triju kamanīņu sporta favorītu sportisti var trenēties pašmāju mākslīgā ledus trasēs?**

— Domāju, ka arī tuvākajā nākotnē uz goda pjedestāla var cerēt tikt vienīgi VDR, VFR un Austrijas kamanīņu braucēji. Trasei ir būtiska nozīme, taču tas nemazina, piemēram, olimpisko čempionu divnieku ekipāžas Hansa Rinna un Norberta Hāna panākumu Insbrukā.

— **Dzimuši kamanīņu braucēji?**

Dainis. — Ja cilvēks no daudzām citām iespējām izteikt sevi izvēlēties tieši šo, tad var arī sacīt — dzimis kamanīnām. Kas zina, varbūt Hanss Rinns gūtu tikpat lielus panākumus kādā citā sporta veidā. Bet mēs taču runājam par kamanīnām. Hansam ir ļoti spēcīgas rokas, jau startā viņš savai ekipāžai iegūst apmēram sekundes desmitdaļu. Bet trasē dažkārt cīņa notiek par simtdaļām...

(Viņi abi brauca gan vieniniekos gan divniekā. Ekipāža — kolektīvs. Pastāv uzskats, ka vislabāk divu cilvēku kolektīvam veicas tad, ja tā locekļiem ir dažādi raksturi. No malas vērojot, liekas: Dainis allaž ir nosvērts,

Aigars aizvien jautri smaida. Dodoties uz startu, redzamas divas koncentrētas sejas — divas nopietnas «ūdenspīles». Kamanīņu sports prasa milzīgu koncentrēšanos.)

— **Jūs esat braukuši dažādās trasēs. Kura no tām visvairāk pa prātam?**

Dainis. Man vislabāk patīk olimpiskā Iglisas trase. Ļoti pareizi uzbūvēta, izmantojot pirmo divu mākslīgo ledus trašu celtniecībā gūto pieredzi. Iglisas brauciena laikā vari likt lietā visu iemācīto, pielietot tev vienam vien zināmos tehnikas «knifus». Ātrums liels, bet trase ir droša. Nav jābaidās no nejausām nepatīkšanām, tas ir — traumām, kādas bieži vien gadās dabiskajos ledus celiņos.

Aigars. Man gan visvairāk pa prātam Kēnigzē trase. Sarežģīta, ātra, viltīga un ar daudzām virāžām. Uz kāp uz estakādes kā uzvilka stīga. Starts. Vējš aizsvilpo gar cepuri ar 130 kilometru ātrumu stundā. Brauciens īss, bet skaists. Tiesa, nesen trasi saīsināja, jo neuzmanības dēļ notika divi nelaimes gadījumi.

— **Daudzi jūsu sporta veidu uzskata par romantisku?**

Aigars. — Asi pagriezieni, liels ātrums, pat pārgalvība — to visu vari apjaust un pastāstīt tikai pēc cīņas trasē. Tā ilgst tikai nepilnu minūti. Katra šī minūte prasa no sportista domāšanu, spēku, tehniku, gribu. Taču tam visam jābūt jau «asinis». Kamanīņu braucējs tu esi jau ilgi pirms tam, kad rokas tver starta atgrūdienu rokturus un kamanīņu slieces sāk švīkāt ledū. Trasē sportists nedrīkst prasīt sev padomu, ko darīt. Kamēr tu domās paspēj šo jautājumu noformulēt, puse ceļa jau aiz muguras, un var būt, ka tad otru pusīti nemaz neizdotos veikt. Taču gadās visādi — arī krist.

*

Aizvadīta ļoti atbildīga sezona un līdz šim visveiksmīgākā. Mācījies katrs starts, bet sacensības, kur bija jāstājas blakus pasaules klases sportistiem, it īpaši.

Līdz nākamajai sezonai tālu. Taču darbu daudz. Studijas Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūtā, vasaras treniņi, un, zināms, labs saimnieks ragavas kaļ vasarā.

LIDIJA UTINĀNE

Vāku pirmajā lappusē — GEORGIJS POPLAVSKIS. «Ziedus planētām». Litogrāfija.

No baltkrievu mākslinieku grupas grafikas izstādes Latvijas PSR Aizrobežu mākslas muzejā Rīgā 1975. gadā.

JĀŅA SOKOLOVSKA foto

Vāku ceturtajā lappusē — No Pētera Postāža darbu izstādes Mākslinieku namā Rīgā.

JĀŅA SOKOLOVSKA foto

Redakcijas kolēģija: A. LEDIŅŠ (galvenais redaktors), V. LĀCE (galvenā redaktora vietniece), G. BIEZIS (atbildīgais sekretārs), A. ĀBOLIŅŠ, E. ĀBOLIŅŠ, V. BRUTĀNE, R. EZERA, V. HAUSMANIS, P. LAIZĀNS, J. STRADIŅŠ, I. STRAUTMANIS, V. ŠTEINS.

Nodaļu redaktori: V. BĒRZIŅŠ, Z. JAUNZEME, A. KALVE, T. PUTNIŅA, S. VULFSONE.

Mākslinieciskie iekārtotāji: I. KĻAVA, G. EZERNIEKS. Tehniskais redaktors L. LIZIŅŠ.

Vēcākā korektore J. LIETIŅA.

Redakcijas adrese: pasta indekss 226427, Rīgā, PDP, Pērses ielā 16. Tālruni: galvenajam redaktoram — 281793; galv. redaktora vietn. — 281621; atbild. sekretāram — 281501; nodaļu redaktoriem — 280353; 280605; māksl. iekārtotājiem, tehniskajam redaktoram — 280341, fotogrāfam — 280603; korektoriem — 280459. Manuskrīptus un fotooriģinālus atpakaļ neizsniedz.

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ И ЛИТЕРАТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ ЖУРНАЛ «ЗВЯЗГНЕ» (ЗВЕЗДА) НА ЛАТЫШСКОМ ЯЗЫКЕ. ЖУРНАЛ ВЫХОДИТ ДВА РАЗА В МЕСЯЦ. ИЗДАТЕЛЬСТВО ЦК КП ЛАТВИИ, г. РИГА, ул. ПИЛС, 23.

Адрес редакции: г. Рига, ПДП, ул. Персес, 16. Отпечатано в типографии «Циня», г. Рига, ул. Блауманя, 38/40. Обложки и вкладыши отпечатаны в филиале № 2 Рижской Образцовой типографии, г. Рига, Бауснас чөлшы, 31. 5,6+1,4 усл. печ. л., 10,07 уч. изд. л. Тираж 133 000 экз. Цена 30 коп.

Mūsu republikas olimpieši ar savu treneri. No kreisās: Dainis Bremze, Aigars Kriķis, treneris Valdis Tiliks, Rolands Upatnieks un Valdis Kūzis.

Vera Zozuļa.

Pirms starta pašu mājās — Cēsīs.

JURA KALNIŅA foto

PĒTERIS POSTAŽS

«PILĀDŽU LASĪTĀJA», Eļļa.
«BUMBIERI», Eļļa.

INDEKSS 77153

Cena 30 kap.

ZVAIGZNE 1976. Nr. 7. 1 — 32

